

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

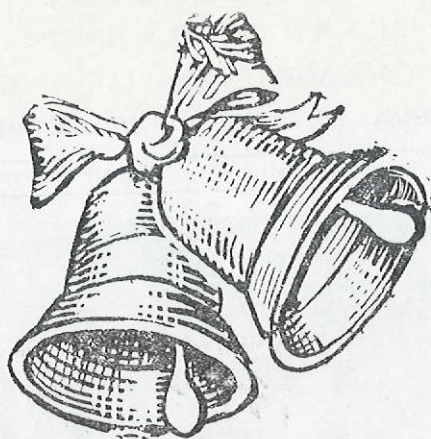
ΕΤΟΣ ΙΕ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1966

| ΑΡΙΘ. 7

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΗ

Λαμπρόσκολα. Χαρά Θεοῦ. Τὸ χῶμα θυμιατό.
Τὰ δένδρα πολυέλαιοι. Θεῖος ραδὸς ἢ κτίση.
Παντοῦ κρυφῶν ὑμέναιων μελισσοβουητό.
Καὶ οἱ πέτρες ἔχουν ἄνοιξη, κι' ἔχουν κι' αὐτὲς χνουδίσει.

Ὁρθή, ψυχὴ μου, τῆς ζωῆς τὸν γλυκασμὸν ἀγροῖκα
νὰ πλημμυρίζη μῦρα, φῶς, ρυθμοὺς τὴν αἰσθησή σου.
Καὶ μάχου ὀλόρθη τὸ κακό. Καὶ πάλευε. Καὶ νίκα.
Κι' ὅλης τῆς Γῆς τὴν ὁμορφιὰ θὲ νὰ ντυθῆς στολή σου.

Καὶ σὰν σκουφᾶτος σκουργιαλός, πὸν μὲ τὸ φῶς μεθᾶ,
πέτα κι' ἐσὺ τετράψηλα. Καὶ κάμε τὴ χαρά σου
κελαϊδισμό, γιὰ τ' ἄσωστα τοῦ κόσμου τ' ἀγαθὰ,
πὸν ὁ Πλάστης καταξίωσε ν' ἀγγίζουν τὰ φτερά σου.

ΘΕΟΛΟΣΗΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΤΑ ΑΧΡΑΝΤΑ ΠΑΘΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Α'

"Απας ὁ Χριστιανικὸς κόσμος προσκυνεῖ εὐλαβῶς κατὰ τὴν ἀγίαν καὶ Μεγάλην ἐβδομάδα τὰ πάνσεπτα πάθη τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Παρακολουθεῖ τὴν μεγαλειώδη καὶ θριαμβευτικὴν εἴσοδον τοῦ Κυρίου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, παρίσταται νοερῶς εἰς τὸν νιπτῆρα καὶ εἰς τὸν μυστικὸν δεῖπνον, βλέπει τὴν καθιέρωσιν τοῦ βείου μυστηρίου τῆς κοινωνίας τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Σωτῆρος, ἀκολουθεῖ Αὐτὸν ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς βαδίζοντα εἰς τὸ ἐν Γεθσημανῆ καταφύγιόν Του καὶ εἰς τὴν ἀγωνίαν Του, ἐκθαμβος παραμένει πρὸ τῆς αἰσχροῦς προδοτικῆς διαγωγῆς τοῦ παραδώσαντος τὸν θεῖον Διδάσκαλόν του μαθητοῦ Ἰούδα, παρίσταται εἰς τὴν δίκην τοῦ ἀναμαρτήτου Λυτρωτοῦ τοῦ κόσμου ἀπὸ τοῦ Ἄννα εἰς τὸν Καϊάφραν καὶ ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου, μὲ ραπισμούς, κολαφισμούς, μαστιγώσεις καὶ παντοίους ἐξευτελισμούς. Μετὰ τοῦ δαιμονοπλήκτου ὄχλου τῶν Ἰουδαίων καὶ μετὰ τῶν ἀγίων γυναικῶν θά παρακολουθῆ ὁ Χριστιανικὸς κόσμος τὴν θλιβεράν συνοδείαν τοῦ Ἰησοῦ, φέροντος τὸν σταυρὸν Αὐτοῦ, καὶ θά παρίσταται τέλος εἰς τὴν φρικώδη ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἀγωνίαν καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν θάνατον Αὐτοῦ.

Ταῦτα πάντα μὲ ὅλας τὰς λεπτομερείας περιγράφουσι οἱ ἱεροὶ Εὐαγγελισταί, οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας συμπληροῦσι καὶ οἱ σοφοὶ τῆς ἐποχῆς μας ἀναπτύσσουσιν εἰς πολλὰ καὶ σοφὰ συγγράμματα.

Κατόπιν τούτων ἐπίκαιρον νομίζομεν νὰ περιορισθῶμεν ἡμεῖς εἰς τὴν λεπτομερῆ ἀπὸ ἐπιστημονικῆς παθολογικῆς φυσιολογίας περιγραφὴν τῶν παθημάτων τοῦ Κυρίου, ἵνα ἀντιληφθῶμεν ὑπὸ ποίας σκληρᾶς καὶ τραγικᾶς συνθήκας ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀναμάρτητος Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξήγγισε τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας καὶ ἐξηγγόρασεν ἡμᾶς διὰ τοῦ τιμίου Αὐτοῦ αἵματος ἀπὸ τῆς κατάρας τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἐβάρυνε τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Τὰ ἠθικὰ παθήματα, εἰς τὰ ὁποῖα ὑπεβλήθη ὁ Κύριος ἐπὶ μίαν ὀλόκληρον ἐβδομάδα πρὸ τοῦ θανάτου Του, ἐπὶ αἰῶνας ἤδη περιγράφονται καὶ παρὰ τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν καὶ παρ' αὐτῶν ἀκόμη τῶν ἀπίστων, οἱ ὁποῖοι ἀναγκάζονται παρὰ τὴν ἐχθρότητά των νὰ τονίζωσι ταῦτα καὶ νὰ ἐξαίρωσι τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον τοῦ Σταυρωθέντος Χριστοῦ.

Τὰ πάθη ὅμως τοῦ Κυρίου, τὰ ἀναγόμενα εἰς τὰ καθαρῶς φυσικά, ἂν ἤμποροῦμεν νὰ ἐκφρασθῶμεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, δὲν φαίνεται νὰ ἔχωσιν ἐξετασθῆ ἀκόμη εἰς ὅλας τὰς λεπτομερείας των. Καὶ ὅμως δὲν εἶνε ὀλιγώτερον ἐνδιαφέρον τὸ ζήτημα τοῦτο, διότι θά σχηματίσωμεν ἀκριβῆ ἰδέαν διὰ τὴν φρίκην τῶν βασανι-

στηρίων, τὰ ὅποια ἐδέχθη ἐκουσίως ὁ Κύριος εἰς τὸ ἄχραντον σῶμά Του μέχρι τῆς τελευταίας Αὐτοῦ πνοῆς.

Διὰ τὴν μελέτην τοῦ ζητήματος τούτου, θὰ ἀπηγεῖτο νὰ μεταχειρισθῶμεν ἐκφράσεις ὑψίστης ἀνατάσεως τῆς ψυχῆς μας· ἀλλὰ διὰ νὰ γίνωμεν περισσότερον καταληπτοί, θὰ περιορισθῶμεν εἰς περιγραφὰς καθαρῶς ἐπιστημονικοῦ χαρακτῆρος.

Κατὰ τὸν προφήτην Ἡσαΐαν, ὁ Κύριος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ «τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα Αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ καὶ ἐν πληγῇ καὶ ἐν κακώσει». (Ἡσ. 43, 4). Καὶ πράγματι ἡ ἀσύγχυτος ἔνωσις τῆς ἀνθρωπότητος μετὰ τῆς Θεότητος, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐξουδετερώσῃ τὰς σωματικὰς ἀλγηδόνας. Τοῦναντίον δὲ ἡ θεία Αὐτοῦ καταγωγὴ καθίστα ἀκόμη ὀδυνηροτέρας τὰς ἀλγηδόνας καὶ τοὺς πόνους τούτους, διότι προσετίθετο καὶ ἡ συναίσθησις τῆς ἀχαριστίας τῶν σταυρωτῶν εἰς τὴν τόσον μεγάλην καὶ ἀνέκφραστον φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ. Τὰ παθήματα ταῦτα ἐγνώριζεν ὁ Κύριος καὶ τὰ προέλεγε συχνάκις πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ τοὺς ἀκροατὰς τοῦ κηρύγματός Του. Ἄς παρακολουθήσωμεν λοιπὸν τὴν πραγμάτωσίν των.

Οἱ ἱεροὶ Εὐαγγελιστὰι ἐξιστοροῦσιν, ὅτι μετὰ τὸ μυστικὸν δεῖπνον, ὁ Κύριος ἀπεσύρθη μετὰ τῶν μαθητῶν «εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανῆ». Ἐκεῖ, ἐν ὄψει τῶν μελλόντων φρικωδῶν παθημάτων Του, ὑψωσε τρίς τὴν καρδίαν Του πρὸς τὸν Θεὸν Πατέρα, καὶ τὸν παρεκάλει «εἰ δυνατόν παρελθεῖν τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' αὐτοῦ». Αἱ προσευχαί Του ἦσαν ἀγωνιώδεις· «ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν», γράφει ὁ ἱερός Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος. Ὁ δὲ ἱερός Μάρκος παριστᾷ Αὐτόν, λέγοντα πρὸς τοὺς μαθητὰς Του: «περὶλυπὸς ἐστὶν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου». Εἰς ταῦτα προσθέτει ὁ ἱερός Λουκᾶς, ὅτι ὁ Κύριος «γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ, ἐκτενέστερον προσηύχeto, καὶ ἐγένeto ὁ ἰδρῶς Αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος, καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν». Ἄς ἐξετάσωμεν λοιπὸν τί ἦτον ὁ αἱματώδης οὗτος ἰδρῶς τῆς ἀγωνίας τοῦ Κυρίου.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι γνωστὸν εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην, ὡς συμβαῖνον σπανίως καὶ ἐπὶ ἐιδικῶν περιπτώσεων βαθυτάτης λύπης, ὑψίστης ἠθικῆς στενοχωρίας, καὶ καταπτώσεως, ἢ ὑπερβολικοῦ τρόμου. Ὀνομάζουσι τοῦτο αἱματίδρωσιν. Καὶ ἡ αἱματίδρωσις αὕτη φαίνεται, ὅτι ἔχει τὴν ἕδραν τῆς εἰς τοὺς ἰδρωτοποιοὺς ἀδένas. Τὸ αἷμα διαφεύγει κατὰ σταγόνας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ζωηροῦ ἐρυθροῦ χρώματος, καὶ φθάνει μέχρι τοῦ νὰ καταστῇ ἄφθονον, ὡς νὰ προέρχεται ἀπὸ πραγματικὴν πληγὴν, καὶ κατὰ προτίμησιν ἀναφαίνεται εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα τοῦ δέρματος, τὰ ὅποια, ὡς λεπτότερα, παρέχουν περισσότεραν εὐχέρειαν εἰς τὴν διέλευσιν τοῦ ἰδρωτός. Ἡ δὲ διάρκεια τῆς τοιαύτης αἱματιδρώσεως ποικίλλει ἀπὸ ὀλίγων λεπτῶν εἰς πολλὰς ὥρας. Ἡ αἱ-

ματιδρώσις αὕτη εἶνε φαινόμενον σπάνιον, καὶ παρατηρεῖται κατὰ κανόνα εἰς ἀνθρώπους νέους ἢ μέσης ἡλικίας, ὑφείλεται δὲ συνήθως εἰς ὀξείαν νευρικήν διαταραχὴν, δριμεῖς πόνους καὶ εἰς σφοδρὰς συγκινήσεις, οἷαι τρόμος, ὀργή, λύπη κ.λ.π. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι ἡ ὑπαρξίς τοῦ φαινομένου τούτου τῆς αἱματιδρώσεως ἀμφισβητεῖται παρὰ τισιν ἰατροῖς, ἀλλ' αἱ παρατηρήσεις τῶν νεωτέρων ἰατρῶν ἐπιβεβαιοῦσι σήμερον τὸ γεγονός τοῦτο διὰ μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως.

Κατὰ τὴν ἐν Γεθσημανῇ λοιπὸν ἀγωνίαν ὁ Κύριος ὡς ἄνθρωπος κατελήφθη, ὡς προείπομεν, ὑπὸ σφοδρᾶς λύπης, ἰσχυρᾶς μελαγχολίας καὶ πολλοῦ κατ' ἀνθρώπον τρόμου. (Ματθ. 26, 37. Μάρκ. 14, 33). Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας φυσικὸν ἦτο νὰ προκληθῇ ἡ αἱματιδρώσις αὕτη. Ὁ ἱερός Λουκᾶς, ὡς ἱατρὸς τὸ ἐπάγγελμα, παρετήρησε καὶ ἀναφέρει τὸ γεγονός τοῦτο, χωρὶς ὅμως νὰ περιγράψῃ καὶ τὸ μέρος τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, ὅπου ἀνεφάνη τὸ φαινόμενον. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ παρήχθη εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εἰς τὰ μέρη τοῦ σώματος ἐκεῖνα, ὅποθεν συνήθως ρεεῖ ὁ ἰδρῶς. Ἄν δέ τις, βασιζόμενος εἰς τὴν λέξιν «ὥσει» τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ, ἀρνῶνται τὴν αἱματιδρῶσιν ταύτην, κακῶς ἐρμηνεύουσι τὴν λέξιν «ὥσει», διότι αὕτη δὲν εἶνε ἐνταῦθα συγκριτικὴ, ἀλλὰ δεικτικὴ. Οὕτω δὲ ἐρμηνεύουσι τὸ χωρίον οἱ ἅγιοι Πατέρες, οἱ ὁποῖοι προσθέτουσι καὶ τοῦτο, ὅτι παρ' ὅλον ὅτι ὁ Κύριος εἶχεν εὐρωστον σῶμα καὶ ἀνταπεκρίνετο εἰς τόσους κόπους καὶ ταλαιπωρίας κατὰ τὸν δημόσιον Αὐτοῦ βίον, ἐν τούτοις τὸ νευρικόν Του σύστημα σπουδαίως ἐκλονίσθη ἐν τῷ κήπῳ τῆς Γεθσημανῇ κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην, διότι ἀνελάμβανε τότε τὸ βάρος τῶν ἁμαρτιῶν ὅλου τοῦ κόσμου, «Αὐτὸς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἀνήνεγκε καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται», τὸ ὁποῖον βάρος φυσικὸν ἦτο νὰ κλονίσῃ σπουδαίως τὸ νευρικόν Του σύστημα, τὴν στιγμὴν μάλιστα, καθ' ἣν, ὁ Ἄγγελος Κυρίου, ὁ ὁποῖος ἐφάνη ἐνισχύων Αὐτὸν κατὰ τὴν ἀγωνίαν Του, «ἀπῆλθεν ἀπ' Αὐτοῦ», καὶ οὕτως ὡς ἄνθρωπος ὁ Κύριος ἐγκατελείφθη μόνος καὶ ἀβοήθητος.

Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐξεπληρώθη ἡ προφητεία τοῦ προφητάνακτος Δαβὶδ ἡ ἐν τῷ 30ῳ χριστολογικῷ ψαλμῷ του, ὅπου, προβλέπων οὗτος τὴν ἐσχάτην ταύτην ἀγωνίαν τοῦ Κυρίου, παριστᾷ Αὐτόν, ἀποτεινόμενον πρὸς τὸν Πατέρα Του καὶ λέγοντα: «ἐλέησόν με, Κύριε, ὅτι θλίβομαι. Ἐταράχθη ἐν θυμῷ ὁ ὀφθαλμὸς μου, ἡ ψυχὴ μου καὶ ἡ γαστήρ μου... ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου, ἀπέριμμαι ἀπὸ προσώπου τῶν ὀφθαλμῶν Σου. (Ψαλ. 30, 10, 11 καὶ 23). Καὶ ἐγενήθη ἡ καρδία μου ὥσει κηρὸς τηκόμενος ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου». (Ψαλ. 21). Καὶ εἰς τὸν 54ον ψαλμόν: «ἡ καρδία μου ἐταράχθη ἐν ἐμοί, καὶ δειλία θανάτου ἐπέπεσεν ἐπ' ἐμέ. Φόβος καὶ τρόμος ἤλθεν ἐπ' ἐμέ, καὶ ἐκάλυψέ με σκότος. Καὶ εἶπα,

τίς δώσει μοι πτέρυγας ὡσεὶ περιστερᾶς καὶ πετασθήσομαι καὶ καταπαύσω;» (5, 6, 7).

Καὶ ἐν τῷ 17ῳ ψαλμῷ: «περιέσχον με ὠδῖνες θανάτου, καὶ χεῖμαρροι ἀνομίας ἐξετάραξάν με· ὠδῖνες ἄδου περιεκύκλωσάν με, καὶ ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐπεκαλεσάμην τὸν Κύριον, καὶ πρὸς τὸν Θεόν μου ἐκέκραξα». (4-7).

Καὶ μετὰ τὴν ἀγωνίαν ταύτην, ἄρχεται τὸ κύριον μέρος τῶν παθημάτων τοῦ Σωτῆρος. Συλλαμβάνεται ὡς κακοῦργος, «ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων», ὅπως εἶπεν ὁ Ἴδιος πρὸς τοὺς συλλαβόντας Αὐτόν.

Καὶ ἰδοὺ τὸ πρῶτον πάθημα Αὐτοῦ, τὸ δέσιμον τῶν χειρῶν. Τὸ δέσιμον τῶν χειρῶν ἐσήμαινε τότε προαποφασισμένην καταδίκην, καὶ ἡ πράξις αὕτη ἦτο δεῖγμα ἐξευτελισμοῦ καὶ διαπομπέσεως. Καὶ τὸν ἐξευτελισμὸν καὶ τὴν διαπόμπεισιν ταύτην τοῦ Χριστοῦ ὡς ἐν εἰκόνι περιέγραψεν ἡ Παλαιὰ Διαθήκη κατὰ τὴν δέσμευσιν τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ Συμεῶν, τοῦ Σαμψών, καὶ ἡ Καινὴ Διαθήκη ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. Πλὴν δὲ τούτου ἡ δέσμευσις αὕτη τοῦ Χριστοῦ προεικόνιζε τὴν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ θυσίαν Αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ κόσμου, διότι ὠδηγεῖτο δέσμιος, ὡς δεδεμένα ὠδηγοῦντο τὰ σφάγια εἰς τὸν Ἰουδαϊκὸν Ναόν, ὅπου προσεφέροντο θυσία πρὸς ἐξίλασμον τῶν ἁμαρτιῶν. Ἀλλὰ καὶ ἄλλο θῦμα προεικόνισεν ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ τὴν δέσμευσιν ταύτην τοῦ Κυρίου. Ὁ Ἀβραὰμ ἐδέσμευσε τὸν υἱόν του Ἰσαὰκ καὶ «συνεπόδησεν αὐτόν», ὡς λέγει ἡ ἁγία Γραφή, ἵνα τὸν προσφέρῃ θυσίαν εἰς τὸν Θεὸν κατὰ τὸ πρόσταγμα, τὸ ὅποιον ἔλαβε παρ' Αὐτοῦ. Ὁ Ἰσαὰκ δεδεμένος καὶ ἔτοιμος νὰ θυσιασθῇ, ἰδοὺ ὁ Ἰησοῦς καὶ δεδεμένος καὶ ἀγόμενος παρὰ τῶν στρατιωτῶν καὶ ὑπηρετῶν τοῦ Ναοῦ εἰς τὸ μέγαρον τοῦ ἀρχιερέως Ἄννα.

Ἐντὸς τοῦ μεγάρου τούτου διεδραματίσθησαν γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ ἀναφέρονται εἰς τὰ ἱερὰ Εὐαγγέλια. Ἡμᾶς ἐνδιαφέρει νὰ ἴδωμεν ποίου εἴδους τιμωρίαὶ καὶ ἐξευτελισμοὶ ἐπεβλήθησαν ἐκεῖ πρὸς τὸν Σωτῆρα Κύριον.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐδέχθη ὁ Κύριος ἐκεῖ ράπισμα παρὰ τοῦ ὑπηρέτου τοῦ ἀρχιερέως Ἄννα. «Εἰς τῶν ὑπηρετῶν, λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, παρεστηκὼς ἔδωκε ράπισμα τῷ Ἰησοῦ». (Ἰω. 18, 22). Τὸ ράπισμα ἢ ὁ κολαφισμὸς ἐθεωρεῖτο παρὰ τοῖς λαοῖς τῆς Ἀνατολῆς ὡς ἐσχάτη ὕβρις. Οἱ ραβδισμοὶ δὲν ἔκαμαν εἰς αὐτοὺς τόσῃ ἐντύπωσιν ὅσον τὸ ράπισμα, διότι παρ' αὐτοῖς ὁ ραπιζόμενος ἐθεωρεῖτο ἄτιμος καὶ ἔπρεπε νὰ ἐκδικηθῇ, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν τιμὴν του. Οἱ Ῥαββίνοι μάλιστα ἐπέβαλλον διὰ ράπισμα ἐπὶ τοῦ ὠτὸς πρόστιμον, ἰσοδυναμοῦν πρὸς 140 χρυσᾶς δραχμάς, διὰ δὲ ράπισμα ἐπὶ τῆς παρεϊᾶς πρόστιμον 176 χρυσῶν δραχμῶν.

Ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος διεκήρυξεν, ὅτι «ὄστις σέ ραπίσει ἐπὶ τὴν δεξιάν σιαγόνα σου, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην» (Ματθ. 5,³⁹ Λουκ. 6,²⁹), δὲν ἦτο βεβαίως δυνατόν νὰ προβῆ εἰς ἀντεκδικησιν, ἀλλ' ἐδῶ μὲν ἠρκέσθη νὰ παραστήσῃ τὸ ἄδικον τῆς ὕβρεως «εἰ κακῶς ἐλάλησα», εἶπε πρὸς τὸν ραπίσαντα Αὐτόν, «μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ, εἰ δὲ καλῶς τί με δέρεις;» (Ἰωάν. 18,²³). «Ὅτε δὲ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δίκης Του ἐνώπιον τοῦ συνεδρίου καὶ ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου βροχηδὸν ἐπιπτον ἐπὶ τοῦ ἀχράντου προσώπου Του τὰ ραπίσματα, συνοδευόμενα μάλιστα μὲ τὰς εἰρωνικὰς ἐπιφωνήσεις τῶν βαρβάρων στρατιωτῶν «προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ, τίς ἐστὶν ὁ παῖσας Σε» (Ματθ. 26,²⁷. Μάρκ. 14,⁶⁵. Λουκ. 22, 64), ὁ Κύριος ἐτήρησε μακαρίαν ὑπομονὴν καὶ ἀξιοπρεπῆ σιγὴν, ῥκτειρε μόνον ἐσωτερικῶς τοὺς ὁμοθετεῖς Του Ἑβραίους, ὅτι ἐν τῇ γυδαιότητι καὶ βαρβαρότητι ἦσαν ἠνωμένοι μετὰ τῶν Ῥωμαίων στρατιωτῶν.

Ἄς παρακολουθήσωμεν τώρα τὴν συνέχειαν τῶν παθῶν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐντὸς τοῦ Πραιτωρίου τοῦ Πιλάτου. Ἐκεῖ μετὰ τὴν ἐκνευριστικὴν ἀνάκρισιν καὶ τὰς ἰαχὰς τοῦ μαινομένου ὄγλου «ἄρον, ἄρον, σταύρωσον Αὐτόν», ἐδέχθη τὴν πλέον ἀτιμωτικὴν διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τιμωρίαν, τὸ μαστίγωμα ἢ τὸ φραγγέλλωμα. Εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους τὸ μαστίγωμα ἦτον ἄγνωστον παρ' Ἑβραίοις, ἀντὶ δὲ τούτου μετεχειρίζοντο τοὺς ραβδισμούς. Κατὰ πρῶτον δὲ μνημονεύεται τὸ μαστίγωμα παρ' Ἑβραίοις ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τῶν Μακκαβαίων (β' Μακ. 7,¹), ὅτε ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος ἐμαστίγωσε τοὺς ἐπτὰ ἀδελφούς, ἵνα ἀναγκάσῃ αὐτοὺς νὰ φάγωσι χοίρινα κρέατα. Ὅτε δὲ ἀργότερον τὸ μαστίγωμα εἰσῆχθη καὶ παρ' Ἑβραίοις, ὠρίζοντο αἱ μαστιγώσεις εἰς τεσσαράκοντα κτυπήματα τὰ ὁποῖα ἐμειοῦντο εἰς τριάκοντα ἐν λέα εἰς τρεῖς δόσεις, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἀπ. Παῦλος, ὅτι «πεντάκις παρὰ Ἰουδαίων τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβεν» (β' Κορ. 11,²⁴). Ἡ τιμωρία δὲ αὕτη ἀπετέλει τὴν πρώτην ποινὴν ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι παρέβαινον τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου τοῦ Θεοῦ ἢ ψευδῶς ὠρκίζοντο. Ὁ Κύριος προεῖπεν, ὡς πολλάκις διηγοῦνται οἱ ἱεροὶ Εὐαγγελισταί, ὅτι ἀφ' Ἰῖδος τοῦ ἀνθρώπου μαστιγώθησεται» (Ματθ. 20,¹³ Μάρκ. 10,³⁴, Λουκ. 18,^{32, 33}). Τὴν μαστίγωσιν τοῦ Κυρίου διέταξεν ὁ Πόντιος Πιλάτος, οἱ δὲ ἱεροὶ Εὐαγγελισταί ἀπλῶς ἀναφέρουσι τὸ γεγονός, χωρὶς νὰ προσθέσωσι λεπτομερεῖας (Ματθ. 28,²⁶. Μάρκ. 15,¹⁵, Ἰωάν. 19,¹). Διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἱ ἐξηγηταὶ τῶν Γραφῶν δὲν συμφωνοῦσιν εἰς τὸ διὰ τίνος εἶδους μαστιγῶς ἐμαστιγώθη ὁ Κύριος.

Ἡ μαστιξ συνήθως τότε ἀπετελεῖτο ἀπὸ ράβδον, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁποίας προσεδένετο ἀντικείμενον εὐπλαστον, ὡς λωρίον, σχοινίον κλπ. Τοῦτο μετεχειρίζοντο διὰ τὰ ζῶα. Διὰ τοὺς ἀνθρώπους

ὅμως μετεχειρίζοντο τὸ λεγόμενον *Flagellum romanum*, τὸ ὁποῖον ἦτο ἄλλοτε μὲν μᾶστιξ ἐκ σχοινίων συνήθως, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁποίας προσεδένοντο ὅστᾳ ἢ σφαιρίδια μεταλλικά, ἄλλοτε δὲ ἦτο ὀπλισμένον μὲ λεπτὰ σύρματα, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸ κτύπημα εἰσεχώρουν εἰς τὰς σάρκας καὶ ἔσχιζον αὐτάς. Ὁ Ὀράτιος χαρακτηρίζει τὸ εἶδος τοῦτο τῆς μᾶστιγος «φρικαλέον» καὶ ἀναφέρει ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν μαστιγουμένων ἀπέθνησκον μετὰ τὰ πρῶτα κτυπήματα, διότι τὸ δέρμα ἔχανε τὴν φυσικὴν του ἀντίστασιν, καὶ ἐκ τῶν ἄλλεπαλλήλων κτυπημάτων τοῦτο ἀπεσπάτο ὡς ράκος. Ἐπηκολούθει σημαντικὴ αἱμορραγία. Ἐὰν δὲ ἡ αἱμορραγία αὕτη δὲν ἦτο τόσον ἄφθονος ὥστε νὰ ἐπιφέρῃ τὸν θάνατον, προῦκάλει ἰσχυρὸν πυρετὸν καὶ ὡς ἐπακόλουθον δίψαν ἀκατάσχετον.

Τοιαύτην μαστίγωσιν ὑπέστη ὁ Κύριος, μαστίγῳσιν, ἡ ὁποία ἐπεβάλλετο μόνον εἰς τοὺς δούλους. Ἐξέδυσαν τὰ φορέματά Του οἱ δῆμιοι στρατιῶται, ἔδεσαν τὰ χεῖράς Του ἐπὶ κίονος καὶ εἶχον οὕτως εἰς τὴν διάθεσιν τῆς αἰμοχαρίας των τὰ νῶτα τοῦ μαστιγωμένου Κυρίου. (Πράξ. 16,²²).

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι οἱ ἱεροὶ Εὐαγγελισταὶ δὲν ἀναφέρουσι κίονα, ἀλλὰ παράδοσις, ἀναγομένη εἰς πολιὰν ἀρχαιότητα, παραδέχεται τοῦτο, καὶ σήμερον ἐν τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχικῷ Ναῶ σώζεται ὡς ἱερὸν κειμήλιον ὁ κίων, ἐφ' οὗ προσεδέθη κατὰ τὴν μαστίγωσίν του ὁ Κύριος, τὸν ὁποῖον κίονα περιέσωσαν ἐκ τῆς ἁγίας πόλεως καὶ ἐκόμισαν εἰς τὴν βασιλεύουσαν εὐσεβεῖς αὐτοκράτορες.

Διὰ τῆς μαστιγώσεως τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ραπισμάτων ἐπληρώθη ἡ ἐν τῷ 34ῳ ψαλμῷ προφητεία τοῦ Προφητάνακτος: «Συνήχθησαν ἐπ' ἐμὲ μᾶστιγες καὶ οὐκ ἔγνων· διεσχίσθησαν καὶ οὐ κατενύγησαν, ἐπίερασάν με, ἐξεμυκτήρισάν με μυκτηρισμῶ, ἔβρουζαν ἐπ' ἐμὲ τοὺς ὀδόντας αὐτῶν». Ἐπίσης δὲ καὶ ἡ ἐν τῷ 68ῳ ψαλμῷ προφητεία τοῦ αὐτοῦ Προφητάνακτος: «ἐνεκά σου ὑπέμεινα ὄνειδισμόν, ἐκάλυψεν ἐντροπὴ τὸ πρόσωπόν μου». Καὶ ὁ Ἡσαΐας: «τὸν νῶτόν μου ἔδωκα εἰς μᾶστιγας, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ἀπέστρεψα καὶ ἀπὸ αἰσχύνης ἐμπτυσμάτων» (50,⁶).

Ἄλλὰ τὰ βασανιστήρια, εἰς τὰ ὁποῖα ὑπεβλήθη ὁ Κύριος, δὲν περιωρίσθησαν εἰς τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα μόνον. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δῆθεν δίχης Του ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ ἱερός Εὐαγγελιστὴς Μᾶρκος ἀναφέρει: «Καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν αὐτοῦ τὸ πρόσωπον καὶ κολαφίζειν αὐτόν» (14,⁶⁵), ὁ αὐτὸς δὲ ἀναφέρει, ὅτι ἐν τῷ Πραιτωρίῳ οἱ στρατιῶται «ἐνέπτυνον αὐτῷ» (15,¹⁹).

Παρὰ τοῖς ἀνατολικαῖς λαοῖς, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν, ὁ ἐμπτυσμὸς θεωρεῖται ὡς ἐνδειξὶς περιφρονήσεως καὶ ἐξουθενώσεως. Τόσον δὲ ἡ πράξις αὕτη ἐθεωρεῖτο σοβαρά, ὥστε ἀναφέρεται ἐν τῷ Μω-

σαϊκῶ Νόμῳ, ὅτι ὁ δεχόμενος τὸν ἐμπτυσμὸν ἐθεωρεῖτο ἀκάθαρτος (Λευϊτ. 15,⁸). Ἀλλαχοῦ δὲ ἐν τῇ Παλ. Διαθήκῃ ἀναφέρεται, ὅτι ὅστις ἤθελε δεχθῆ ἔμπτυσμὸν ἐκ μέρους τοῦ Πατρὸς του ἐθεωρεῖτο ἀκάθαρτος ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. Δὲν πρέπει δὲ νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι ὁ Κύριος θεωρεῖ ἔνοχον καὶ παραπεμπτόν, ἵνα δικασθῆ ἐνώπιον τοῦ συνεδρίου, πάντα, ὅστις, ἤθελεν εἶπει εἰς τὸν ἀδελφόν του Ρακᾶ. «Ὁς ἂν εἴπη τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ρακᾶ, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ» (Ματθ. 5,²²). Ὑπὸ τὸ Ρακᾶ οἱ δοκιμώτεροι σήμερον ἐξηγηταὶ τῆς ἀγίας Γραφῆς ἐννοοῦσι τὸν ἐμπτυσμὸν.

Καὶ τὴν ἀτίμωσιν ταύτην ὑπέστη ὁ Κύριος, ἵνα οὕτω μὴ μείνη πρᾶξις βάρβαρος καὶ χυδαία, τὴν ὁποίαν νὰ μὴ δοκιμάσῃ ὁ ἄθῳος καὶ ἄκακος καὶ συμπαθῆς Κύριος. Τοῦτο δὲ εἶχε προβλέψει καὶ προφητεύσει ὁ προφῆτης Ἡσαΐας, ὅταν λέγῃ διὰ τὸν Κύριον: «Τὸ πρόσωπόν μου οὐκ ἀπέστρεψα ἀπὸ αἰσχύνῃς ἐμπτυσμάτων» (50,⁶).

Ἐξακολουθοῦν ἕως τὰ παθήματα τοῦ Κυρίου, καὶ ἐν ἐκ τῶν πλέον ἀτιμωτικῶν ἦτον ὁ ἐμπαιγμός.

Ἡ ἀγία Γραφή τῆς Παλ. Διαθήκῃς μὲ τὰ πλέον καυστικά ἐπίθετα ἀναφέρει τὸν ἐμπαίζοντα ἢ μυκτηρίζοντα τὸν Θεόν. Ὀνομάζει αὐτὸν λοιμὸν, ἀκόλαστον, ἀνήκοον, ἄνομον, ἀπαίδευτον, ἄφρονα, κακόν, ὑπερήφανον. Εἶνε δὲ γνωστόν, ὅτι εὐθὺς εἰς τὸν πρῶτον ψαλμὸν τοῦ ὁ προφητάναξ Δαβὶδ μακαρίζει τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀποφεύγει τὴν συναναστροφὴν μετ' ἀνθρώπων μυκτηριζόντων τὸν Θεόν: «μακάριος, λέγει, ὁ ἀνὴρ, ὃς οὐκ ἐκάθισεν ἐπὶ καθέδρᾳ λοιμῶν».

Πρὸ τοιούτων λοιμῶν καὶ κωμωδοποιῶν ἀνθρώπων εὐρέθη πελλάκις ὁ Κύριος κατὰ τὸν δημόσιον βίον Του. «Κατεγέλων αὐτοῦ» λέγει ὁ ἱ. Εὐαγγελιστῆς Ματθαῖος, ὅτι παραστάς εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ἀποθανούσης θυγατρὸς τοῦ Ἰακώβου εἶπεν: «οὐκ ἀπέθανε τὸ κοράσιον, ἀλλὰ καθεύδει» (Ματθ. 9,²⁴, Μάρκ. 5,⁴⁰, Λουκ. 8,⁵³). Οἱ Φαρισαῖοι, λέγει ὁ ἱ. Εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς, «ἐξεμυκτηρίζον Αὐτόν», ὅτε ἤκουσαν τὴν περὶ ἀφιλαργυρίας διδασκαλίαν Του (16,¹⁴).

Διὰ τοὺς ἐμπαίκτας καὶ μυκτηριστὰς τούτους τοῦ Θεοῦ ὁ ἱερός Ἰούδας, ὁ ἀδελφὸς Ἰακώβου, ἐν τῇ μοναδικῇ αὐτοῦ ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ ἐπιστολῇ γράφει: «Οὗτοι ὅσα οὐκ οἶδασι βλασφημοῦσιν, ὅσα δὲ φυσικῶς ὡς τὰ ἄλογα ζῶα ἐπίστανται, ἐν τούτοις φθείρονται. Οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι τῇ ὀδῷ τοῦ ΚΑῖν ἐπορεύθησαν, καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν, καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κορὲ ἀπώλοντο» (1,¹¹).

Ἐπέπρωτο λοιπὸν ὁ Κύριος κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ πάθους Του νὰ περιπέσῃ καὶ εἰς τὰ σκώμματα καὶ τὰς εἰρωνείας καὶ τοὺς ἐμπαιγμούς τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους μ' ὅλα ταῦτα ἤλθε νὰ σώσῃ

ἀπὸ τὰ ἐπακόλουθα τῆς ἁμαρτίας. Εἰς τὸ μέγαρον τοῦ ἀρχιερέως διακωμωδεῖται (Ματθ. 26,⁶⁷⁻⁶⁸) «προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ», ἔλεγον οἱ τυφλοὶ ἐκ μίσους Ἰουδαῖοι, «τίς ἐστὶν ὁ παῖσας Σε» (Μάρκ. 14,⁶⁵, Λουκ. 22,⁶³⁻⁶⁵). Καὶ ὁ ἱερὸς Λουκᾶς διηγεῖται, ὅτι «οἱ ἄνδρες, οἱ συνέχοντες Αὐτόν, ἐνέπαιζον αὐτῷ δέροντες, καὶ περικαλύψαντες Αὐτόν, ἐπηρώτων λέγοντες: προφήτευσον τίς ἐστὶν ὁ παῖσας Σε;». Ὁ Πιλάτος, ἵνα ἐξευμενίσῃ τὸν Ἑρώδη, ἔστειλε τὸν Ἰησοῦν δεδεμένον πρὸς αὐτόν. Καὶ ὁ ἱ. Εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς (23,¹⁰⁻¹¹) διηγεῖται: «ἐξουθενήσας Αὐτόν ὁ Ἑρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίζας, περιβαλὼν ἐσθῆτα λαμπράν, ἀνέπεμψεν Αὐτόν τῷ Πιλάτῳ» (Μάρκ. 15,^{17,19}, Ἰωάν. 19,^{2,3}). Οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ οἱ «παραπορευόμενοι», ὡς τοὺς ἀποκαλεῖ τὸ ἱ. Εὐαγγέλιον, ἐνέπαιζον καὶ ἐμυκτήριζον Αὐτόν μετὰ τὴν σταύρωσίν Του, «κινουῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες: ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν σῶσον σεαυτόν, εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατὰβηθὶ ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ». Ὁμοίως καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς, ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν Γραμματέων καὶ Πρεσβυτέρων, ἔλεγον: «Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτόν οὐ δύναται σῶσαι· εἰ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστι, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ, καὶ πιστεύσομεν Αὐτῷ. Πέποιθεν ἐπὶ τὸν Θεόν, ρυσάσθω νῦν Αὐτόν εἰ θέλει Αὐτόν· εἶπε γὰρ ὅτι Θεοῦ εἰμι υἱός». (Ματθ. 27,³⁹⁻⁴³, Μάρκ. 15,²⁹⁻³²). Τὸ αὐτὸ ἔπραττον καὶ οἱ λησταὶ οἱ συσταυρωθέντες Αὐτῷ (Ματθ. 27,⁴⁴, Μάρκ. 15,³² Λουκ. 23,³⁹), καὶ οἱ στρατιῶται, οἱ φυλάσσοντες τὸν ἐσταυρωμένον Κύριον, οἱ ὅποιοι ἐμπαικτικῶς ἔλεγον: «Εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων σῶσον σεαυτόν». (Ματθ. 27,⁴⁷⁻⁴⁹, Μάρκ. 15,⁶⁵). Καὶ ἰδοὺ προσεῖπε καὶ τὸ πάθημα τοῦτο τοῦ Κυρίου ὁ Προφητᾶναξ Δαβὶδ ἐν τῷ 21ῳ Χριστολογικῷ ψαλμῷ:

«Ἐγὼ δὲ σκώληξ καὶ οὐκ ἄνθρωπος, ὄνειδος ἀνθρώπων καὶ ἐξουθένωμα λαοῦ. Πάντες οἱ θεωροῦντές με ἐξεμυκτήρισάν με, ἐλάλησαν ἐν χεῖλεσιν, ἐκίνησαν κεφαλὴν. Ἦλπισεν ἐπὶ Κύριον, ρυσάσθω νῦν Αὐτόν, σωσάτω Αὐτόν, ὅτι θέλει Αὐτόν».

Ἄλλὰ τὸ κορύφωμα τῶν χλευασμῶν καὶ μυκτηρισμῶν τούτων ὑπῆρξεν ἢ ἐν τῷ Πραιτωρίῳ στάσις τῶν στρατιωτῶν. Ὁ Πιλάτος ἐνίψε τὰς χεῖράς του ἐνώπιον τοῦ ὄχλου, λέγων: «ἀθῶός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς ὕψεσθε», παρέδωκεν ὅμως Αὐτόν εἰς τοὺς στρατιώτας, καὶ διηγεῖται ὁ ἱ. Εὐαγγελιστῆς Ματθαῖος καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ οἱ λοιποὶ ἱεροὶ Εὐαγγελισταί: «Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον, συνήγαγον ἐπ' αὐτόν ὄλην τὴν σπεῖραν, καὶ ἐκδύσαντες αὐτόν, περιέθηκαν γλαμύδα κοκκίνην, καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς Αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ δεξιᾷ Αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν Αὐτοῦ

ἐνέπαιζον λέγοντες· Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. Καὶ ἐμπύσαντες εἰς Αὐτόν, ἔλαβον κάλαμον, καὶ ἔτυπτον τὴν κεφαλὴν Αὐτοῦ. Καὶ ὅτε ἐνέπαιζαν Αὐτῷ ἐξέδυσαν Αὐτόν τὴν χλαμύδα καὶ ἐνέδυσαν Αὐτόν τὰ ἱμάτια Αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον Αὐτόν εἰς τὸ σταυρῶσαι. (Ματθ. 27,²⁸⁻³⁰, Μάρκ. 12,¹⁷⁻¹⁹, Ἰωάν. 19,^{2,3}).

Τὴν τραγικὴν ταύτην σκηνὴν ψάλλει ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν ἀγίων Παθῶν ὡς ἐξῆς: «Ἐξέδυσάν με τὰ ἱμάτιά μου, καὶ ἐνέδυσάν με χλαμύδα κοκκίνην· ἔθηκαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μου στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, καὶ ἐπὶ τὴν δεξιάν μου χεῖρα ἔδωκαν κάλαμον, ἵνα συντρίψω αὐτοὺς ὡς σκεὺη κεραμέως».

Ἡ Ἐκκλησία ψάλλει καὶ ἐξηγεῖ, ὅτι ὁ κάλαμος, τὸν ὁποῖον ἐμπαικτικῶς ἔδωκαν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Κυρίου οἱ στρατιῶται, θὰ ἀποβῆ κάλαμος τόσον ἰσχυρὸς, ὥστε θὰ συντρίψῃ τοὺς ἀνόμους ἐχθρούς Του, ὡς συντρίβει ὁ κεραμεὺς τὰ σκεὺη ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐσχηματίσθησαν καλῶς.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἡ Ἐκκλησία, ἀναφέρεται εἰς τὸ 29ον κεφάλαιον τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ, ὁ ὁποῖος διαταχθεὶς παρὰ τοῦ Κυρίου νὰ προφητεύσῃ «ἐπὶ Φαραῶ βασιλέα Αἰγύπτου καὶ ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ἔλθῃ», παραβάλλει τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ κράτος τῶν Αἰγυπτίων πρὸς κάλαμον, τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος θὰ λάβῃ εἰς τὰς χεῖράς Του καὶ θὰ συντρίψῃ. «Ἐθλάσθης», λέγει ὁ προφήτης, «συνετρίβης καὶ συνέκλασας πᾶσαν αὐτοῦ ὀσφύν».

Κάλαμος ἦτο τότε καὶ ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ δύναμις τῶν Ἐθνῶν. Ἐλαβε τὸν κάλαμον τοῦτον εἰς τὰς χεῖράς Του, καίτοι ἐμπαικτικῶς, ὁ Κύριος καὶ συνέτριψε καὶ συνέκλασε τὴν ἰσχὺν τῶν Ἐθνῶν, καὶ ὁ κάλαμος οὗτος μετεβλήθη εἰς τὰς χεῖράς Του «ράβδος εὐθύτητος ἢ ράβδος τῆς βασιλείας Αὐτοῦ». «Ράβδον δυνάμεως ἐξαποστελεῖ Σοι Κύριος, καὶ κυρίευσεν ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν Σου».

Οἱ ἐμπαίζοντες τὸν Κύριον ἐν τῷ Πραιτωρίῳ στρατιῶται «περιέθηκαν αὐτῷ» κατὰ τοὺς Εὐαγγελιστάς, ὡς ἄνω εἶπομεν, «χλαμύδα κοκκίνην». Ἡ χλαμὺς ἦτο ἀρχαιότερον μανδύας Θεσσαλικὸς ἢ Μακεδονικὸς. Ἦτο τεμάχιον ὑφάσματος ὀρθογωνίου, τοῦ ὁποίου μία τῶν πλευρῶν εἶχε σχῆμα στρογγύλον μὲ δύο χωρίσματα δεξιὰ καὶ ἀριστερά, τὰ ὁποῖα ἔφερον τὴν ὀνομασίαν «Θεσσαλικαὶ πτέρυγες». Ἡ χλαμὺς μετ' ὀλίγον κατέστη κοινὴ παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν, οἱ ὁποῖοι μετεχειρίζοντο ταύτην κυρίως ὡς στρατιωτικὸν φόρεμα, ἢ διὰ τὸ κυνήγιον καὶ διὰ τὴν ὀδοιπορίαν, διότι ἡ εὐκολία τῆς ἐπωμίσεώς της πρὸς τὸν δεξιὸν ἢ τὸν ἀριστερόν ὤμον καθίστα αὐτὴν εὐχρηστον διὰ τὴν κίνησιν. Ἐν ἀνάγκῃ δὲ οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἐκάλυπτον δι' αὐτῆς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, ἵνα προφυλαχθῶσι, καθ' ὃν χρόνον ἐπολέμου, κρατοῦντες εἰς τὴν δεξιάν τὸ δόρυ ἢ τὸ ξίφος. Παρὰ τῶν Ἑλλήνων παρέλαβον τὴν χλαμύδα οἱ Ῥωμαῖοι. Οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς μεταγενεστέρως,

ἀναφέροντες τὴν γλαμύδα, ἐνόουν ὑπ' αὐτὴν τὴν πολεμικὴν τῶν Ῥωμαίων γλαμύδα τὴν γνωστὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα sagum ἢ paludamentum. Τοιαύτην στρατιωτικὴν γλαμύδα ἔρριψαν ἐπὶ τῶν ὄμων τοῦ Κυρίου οἱ στρατιῶται τοῦ Πραιτωρίου.

Τὸ κόκκινον χρῶμα τῆς Ῥωμαϊκῆς γλαμύδος ἦτο τὸ αὐτοκρατορικὸν χρῶμα, καὶ οἱ στρατιῶται, φαίνεται, μὴ διαθέτοντες αὐτοκρατορικὴν γλαμύδα, ἐσημάτισαν τοιαύτην προχείρως ἐξ ὑφάσματος κοκκίνου χρώματος. Καὶ ἐπληρώθη οὕτως ἡ προφητεία: «Καὶ εἶδομεν αὐτὸν καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος οὐδὲ κάλλος, ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον παρὰ πάντας ἀνθρώπους». Καὶ ἡ προφητεία τοῦ Προφητάνακτος: «ἐνεκά Σου ὑπέμεινα ὄνειδισμόν, ἐκάλυψεν ἐντροπὴ τὸ πρόσωπόν μου» (Ψαλμ. 68,⁸).

Μετὰ τὴν γλαμύδα, πρὸς μείζονα διακωμώδησιν, ἐπλεξάν οἱ στρατιῶται, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, στέφανον ἐξ ἀκανθῶν καὶ ἐπέθηκάν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ καταδίκου Ἰησοῦ. (Ματθ. 27,²⁹, Μάρκ. 15,¹⁷, Ἰωάν. 19,²). Τὸν στέφανον τοῦτον δὲν ἀφῆρσαν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς Του μετὰ τὸν ἐμπαιγμόν, ἀλλὰ ἔφερε τοῦτον ὁ Κύριος καὶ ὅτε παρουσίασεν Αὐτὸν ὁ Πιλάτος ἐνώπιον τοῦ ὄχλου. «Ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, λέγει ὁ ἱερός Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. Καὶ λέγει αὐτοῖς. Ἴδε ὁ ἄνθρωπος» (Ἰωάν. 19,⁶). Καὶ πάλιν τὸ δεύτερον παρουσίασεν Αὐτόν, καὶ εἶπε τοῖς Ἰουδαίοις, κατὰ τὸν αὐτὸν Εὐαγγελιστῆν: «Ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν» (ἐνθ. ἀν. 14).

Ὁ στέφανος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ὀνομάζεται «στέμμα» (14,¹³), ἦτο κόσμημα τῆς κεφαλῆς, τὸ ὁποῖον κατ' ἀρχὰς μὲν συνέκειτο ἀπὸ ἄνθη, ἀργότερον δὲ ἀπὸ πολυτίμημα μέταλλα. Οἱ ἐκ πολυτίμων μετάλλων στέφανοι ἢ στέμματα ἐκόσμουσιν συνήθως ἐν ἐπισήμοις τελεταῖς τὰς κεφαλὰς τῶν ἀρχόντων καὶ βασιλέων. Ἡ ἁγία Γραφὴ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης περιγράφει πολλὰ τοιαῦτα στέμματα, ὡς τὸ τοῦ Ἰωάβ, τὸ ὁποῖον ὡς λείαν πολέμου ἤρπασε παρὰ τῶν Ἀμμωνιτῶν, τὸ τοῦ προφήτου καὶ βασιλέως Δαβίδ, τὸ ὁποῖον, ὡς καὶ τὸ προηγούμενον, εἶχεν ἀξίαν ἐνὸς ταλάντου χρυσοῦ, τὸ τοῦ Σολομῶντος, τὸ ὁποῖον ἐφόρεσε κατὰ τοὺς γάμους του, τὸ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, ὁ ὁποῖος πρὸς ἀμοιβὴν τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Μαρδοχαίου ἐστόλισεν αὐτόν διὰ βασιλικῆς στολῆς καὶ χρυσοῦ στεφάνου, τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, βασιλέως τῆς Συρίας, τὸ ὁποῖον ἐστελεν οὗτος εἰς Ἰωνάθαν τὸν Μακκαβαῖον, καὶ ἄλλα. Πλὴν δὲ τοῦ στέμματος τούτου, ὑπῆρχε καὶ τὸ ἱερατικὸν στέμμα ἐν σχήματι τιάρας, τὸ ὁποῖον ἔφερε κατὰ τὰς ἐπισήμους τελετὰς ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἑβραίων.

Τὸ ἐξ ἀκανθῶν στέμμα, τὸ ὁποῖον ἔθηκάν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Κυρίου ἐμπαικτικῶς οἱ στρατιῶται, δὲν εἶχε τὸ σχῆμα τῶν

βασιλικῶν ἢ ἱερατικῶν στεμμάτων, ἀλλὰ τὸ σχῆμα τῶν στεμμάτων διὰ τῶν ὁποίων ἐστέφοντο οἱ νικηταὶ ἀθληταὶ εἰς τὸ στάδιον.

Ὁ ἀπ. Παῦλος, εἰς τὸ τέλος τοῦ βίου του εὐρισκόμενος, λέγει περὶ ἑαυτοῦ, ὅτι τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσθη καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον καὶ ὅτι ἐναπόκειται αὐτῷ «ὡς τῆς δικαιοσύνης στέφανος». Καὶ οἱ στρατιῶται λοιπόν, ἐπιθέσαντες ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἰησοῦ τὸν ἐξ ἀκανθῶν στέφανον, ὡμολόγουν διὰ τῆς πράξεώς των ταύτης, χωρὶς νὰ τὸ ἐνοῶσιν, ὅτι ὡς νικηφόρος ἀθλητῆς ὁ Κύριος διήνησε τὸ σωτήριον στάδιον τοῦ βίου καὶ εἶνε ἐπομένως ἄξιος τοῦ στεφάνου τῆς δικαιοσύνης.

Δὲν χάνει δὲ καθόλου τὴν συμβολικὴν του σημασίαν ὁ στέφανος οὗτος, ἐπειδὴ ἦτο στέφανος ὄχι ἐξ ἀνθέων ἢ πολυτίμου μετάλλου, ἀλλ' ἐξ ἀκανθῶν. Ὁ ἀκάνθινος στέφανος τοῦ Κυρίου εἶνε πολυτιμότερος τῶν πολυτίμων κοσμικῶν στεφάνων. Καὶ τοῦτο ὑποδηλοῖ ὁ Προφητᾶναξ Δαβίδ, ὅτε ἐν τῷ χριστολογικῷ 20ῷ Ψαλμῷ, (4), περιγράφων τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ χαρίσματα εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Βασιλέως, λέγει: «ἔθηκας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθου τιμίου». Καὶ τίς σήμερον ἀμφιβάλλει, ὅτι ἐπηλήθευσεν ἡ προφητεία αὕτη καὶ ὅτι τὸ τιμαλφέστερον τῆς Ἐκκλησίας κόσμημα κατέστη ὁ ἀκάνθινος τοῦ Χριστοῦ στέφανος; «Ὁ στέφανος οὗτος», λέγει σύγχρονος συγγραφεύς, «κατέστη τὸ σύμβολον ὅλων τῶν παθημάτων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὅλης τῆς δόξης τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου».

Γενῶνται τώρα τὸ ζήτημα ποῖον φυτὸν ἢ κλάδον δένδρου μετεχειρίσθησαν οἱ στρατιῶται διὰ τὸν ἀκάνθινον στέφανον. Οἱ συγγραφεῖς δὲν συμφωνοῦσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Καὶ ἄλλοι μὲν διατείνονται, ὅτι ἀπετελεῖτο ἐξ ἀκανθωδῶν φυτῶν, ἄλλοι δέ, ὅτι ἦτο ἐκ κλάδων ἀκανθώδους δένδρου. Ἡ σήμερον ἐπικρατοῦσα γνώμη εἶνε, ὅτι ἦτο τὸ ὑπὸ τοῦ διασήμου Λιναίου ὀνομαζόμενον rhamus Spina Christi, τὸ ὑπὸ τῶν συγχρόνων φερόμενον ὑπὸ τὸ ὄνομα Ziziphus Spina Christi, τὸ γνωστὸν παρ' ἡμῶν δένδρον ζίζυφος, τοῦ εἶδους, τὸ ὁποῖον φέρει εἰς τοὺς κλάδους μεγάλας αἰχμηρὰς ἀκάνθας. Αἱ ἀκανθαὶ αὗται ἦσαν ἱκαναὶ νὰ πληγώσωσι βαθέως τὴν κεφαλὴν τοῦ Κυρίου καὶ νὰ προκαλέσωσιν ἀφθονον αἱμορραγίαν.

Ὅτε, ὅπως εἶπομεν ἀνωτέρω, παρουσίασεν ὁ Πιλάτος δις ἐνώπιον τοῦ μαινομένου Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ τὸν Ἰησοῦν μετὰ τοὺς ἐμπαιγμοὺς καὶ τὰ βασανιστήριά Του, εἶπεν «Ἴδε ὁ ἄνθρωπος». Οἱ σταυρωταὶ Του ὑπεδέχθησαν τὸ οἰκτρὸν θέαμα τοῦ ἐξηυτελισμένου Ἰησοῦ μὲ τὰς κραυγὰς «ἄρον, ἄρον, σταύρωσον Αὐτόν».

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Η ΚΑΤΑΡΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

«*Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν*».
(*Σύμβολον τῆς πίστεως*)

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποίαν θὰ ἐορτάσωμεν μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ἔχει ὑψίστην σημασίαν καὶ σπουδαιότητα δι' ἡμᾶς, διότι σημαίνει τὴν κατάργησιν τοῦ θανάτου. «Δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. Ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος· κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκος. Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; Ποῦ σου, ἄδη, τὸ νίκος;» (Α' Κορ. ιε', 53-55). Περὶ τοῦ Χριστοῦ ἐπίσης ὁ Παῦλος λέγει: «Δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρις οὗ ἂν θῆ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. Ἐσχάτος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος. Πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ» (Α' Κορ. ιε', 25-26).

Τὸ τελευταῖον ἄρθρον τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως ἐκφράζει τὴν βεβαιωτάτην προσδοκίαν καὶ τὴν πίστιν μας περὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν: «Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος». Ἡ πίστις αὕτη ἔχει ὡς ἀρραβῶνα καὶ ἀσφαλῆ ἐγγύησιν τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου.

Συμφώνως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀπ. Παύλου, «ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ αὐτὸς σωτὴρ ἐστὶ τοῦ σώματος». «Μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ» (Ἐφ. ε', 23, 30). «Οἱ πολλοὶ ἐν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, ὁ δὲ καθεὶς ἀλλήλων μέλη», βεβαιώνει ὁ Παῦλος (Ρωμ. ιβ', 5). Δυνάμει δὲ τῆς ἐνώσεως ταύτης μετὰ τοῦ Χριστοῦ «ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν», λέγει πάλιν ὁ Παῦλος· δηλαδὴ ὅσοι ἐβαπτίσθημεν ὁμολογοῦντες πίστιν εἰς τὸν Χριστόν, διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐγενόμεθα μυστικῶς μέτοχοι τοῦ σταυρικοῦ θανάτου Του. Δι' αὐτὸ ὁ Παῦλος προσθέτει ὡς φυσικὴν συνέπειαν: «Εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγονάμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα» (Ρωμ. 5', 3,5). «Εἰ γὰρ πιστεύομεν, ὅτι Ἰησοῦς

ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτοῖς» (Α΄ Θεσσ. δ΄, 14).

Σπουδαιότατοι εἶναι οἱ ἐξῆς λόγοι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν· ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο» (Α΄ Κορ. ιε΄, 20). Ἡ λέξις «ἀπαρχὴ» χρησιμοποιεῖται «ἐπὶ τῶν καρπῶν, διὰ τὴν ἀπαρχὴν τὸν πρῶτον ὀριμάσαντα καρπὸν, τὸ πρωτόλειον, τὸ πρωτόλοβον. Ὅταν ὁ γεωργός, ἐπιστρέφων ἀπὸ τὸ χωράφι τοῦ, φέρῃ ἓνα χειρόβολον σιταριοῦ ὀρίμου καὶ μεστωμένου, κατέχει μίαν ἐγγύησιν, ὅτι θὰ θερίσῃ λαμπρὸν σιτάρι καὶ θὰ ἐπιτύχῃ ἄφθονον ἐσοδεῖαν. Πρὸ μηνῶν ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν τὸν σπῆρον, ὁ ὁποῖος ἐχώθη ἐκεῖ καὶ ἐσάπη καὶ οὐδὲν σημεῖον ζωῆς ἐδείκνυεν. Ἀλλ’ ὅταν ἦλθεν ὁ κατάλληλος καιρὸς, ἐβλάστησεν, ἠϋξήθη, ἐκαρποφόρησε, παρουσίασε πλουσίαν ἐσοδεῖαν. Κατὰ παρόμοιον τρόπον καὶ τὰ σπειρόμενα εἰς τὴν γῆν καὶ διαλυόμενα ὑπ’ αὐτὴν σώματά μας θὰ ἔλθῃ ὦρα, πού θὰ ζωοποιηθοῦν καὶ θὰ ἀναστηθοῦν νέα καὶ ἄφθαρτα. Ἐχομεν τὴν ἀπαρχὴν τῶν σωμάτων, τὸ ἐκ τοῦ τάφου ἀναστάν σῶμα τοῦ Κυρίου. Ἡ ἀνάστασις αὕτη τοῦ Κυρίου ἀποτελεῖ ἀσφαλῆ ἐγγύησιν καὶ βέβαιον προάγγελον τῆς γενικῆς συγκομιδῆς, πού θὰ γίνῃ εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καθωρισμένον χρόνον· βέβαιον προάγγελον, ὅτι μετὰ τὸν ψυχρὸν καὶ σκοτεινὸν χειμῶνα τοῦ θανάτου θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ γλυκεῖα ἀνοιξίς τῆς ἀναστάσεως, προβάλλουσα τὰ λαμπρὰ καὶ ἐνδοξα σώματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἀνακύψουν ἀπὸ τοῦ τάφου, διὰ τὴν ἐνωθοῦν μὲ τὴν ψυχὴν καὶ ἀνέλθουν εἰς τὰ οὐράνια δώματα, ὅπως καὶ τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστάν σῶμα τοῦ Κυρίου», (Σεραφεῖμ Παπακώστα, Τὰ θαύματα τοῦ Κυρίου, ἔκδοσις δευτέρα, Ἀθήναι 1940, σελ. 522). Ὁ προάγγελος αὐτὸς εἶναι τόσον βέβαιος, ὥστε ὁ Ἰωάννης παρουσιάζει τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν ὡς γεγονὸς τετελεσμένον. Ὁ Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀποκαλύψει βλέπει, ὅτι «ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς ἐν αὐτῇ νεκρούς, καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ἄδης ἔδωκαν τοὺς ἐν αὐτοῖς νεκρούς» (Ἀποκ. κ΄, 13).

Ἐχοντας αὐτὰ ὑπ’ ὄψιν, κατανοοῦμεν διατὶ ἕκαστος πιστὸς βλέπει μετὰ τοῦ Τερτυλλιανοῦ τὴν Ἀνάστασιν συμβολιζομένην εἰς ὅλην τὴν φύσιν: «Ὁ ἥλιος, πού τὸ βράδυ βυθίζεται στὸν τάφο καὶ ἀφήνει τὸν κόσμον στὸ σκοτάδι, γρήγορα ἀντικαθιστᾷ μὲ τὴν φωτοφόρον ἀκτίνην τοῦ τὴν προμηνύτρα αὐγῆ. Τὰ δένδρα, πού τὸν

χειμῶνα μοιάζουν νεκρωμένα μέσ' στους ἀχνούς τῆς παγωνιάς, τὴν ἀνοιξί ἀλλάσσουν χρῶμα, γερμίζουν φύλλα, εὐωδιάζουν. Μιὰ νέα ζωὴ ἀρχίζει. Οἱ σπόροι, ἂν δὲν σαπίζουν στὴν κρύα γῆ, δὲν βγάζουν καινούργιο βλαστάρι. Οἱ ἐποχὲς διαδέχονται ἢ μία τὴν ἄλλη. Ὁ θάνατος τῆς μιᾶς σημαίνει τὴ ζωὴ τῆς ἄλλης. Ὅλα ἐδῶ κάτω πεθαίνουν καὶ ξαναζωντανεύουν, ὅλα γεροῦν καὶ ξανα-νοιώνουν, ὅλα πέφτουν καὶ ἀνασταίνονται. Ἡ ἴδια τύχη περιμένει καὶ τὸν ἄνθρωπο. Θὰ πεθάνῃ ἐδῶ, ἀλλὰ θὰ ἀναστηθῇ στὴν αἰωνιότητα». (Ἰ. Δημητρίου, Ἐθναρχὸς γνώσεων καὶ εὐσεβείας, Ἀθῆναι, σελ. 111—112).

Λοιπὸν διὰ τὸν θάνατον ὡς «μὴ λυπώμεθα καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα» (Α΄ Θεσσ. δ', 13). Ὁ Βενιαμὴν Φραγκλῆνος, Πρόεδρος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του, συνέταξε τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφὴν διὰ τὸν τάφον του : «Ἐνθάδε κεῖται ὁ Βενιαμὴν Φραγκλῆνος, πρῶην τυπογράφος. Τὸ σῶμά του ὡς ἐξώφυλλον βιβλίου, αἱ δὲ σελίδες του δὲν εὐρίσκονται ἐδῶ. Τὸ ἐξώφυλλον θὰ γίνῃ τροφὴ τῶν σκωλήκων, ἀλλὰ τὸ βιβλίον θὰ μείνῃ. Θὰ ἐπανεκδοθῇ ὠραιότερον καὶ μὲ καλύτερον ἐξώφυλλον κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως καὶ ἀπὸ τὸν ἐκδοτικὸν οἶκον τοῦ Βασιλέως τῶν Οὐρανῶν».

Ἄλλ' ἐὰν τοιοιτοτρόπως ἡσθάνετο εἰς ἑτερόδοξος, ποία πρέπει νὰ εἶναι ἡ στάσις τῶν μελῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἥτις εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως ; Ἀναμφιβόλως πρέπει νὰ ζοῦν ὑπὸ τὸ λάβαρον καὶ τὴν σημαίαν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. «Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὡσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς, ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν» (Ρωμ. ζ', 4) καὶ τοιοιτοτρόπως «καταντήσωμεν εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν» (Φίλιπ. γ' 11).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειώσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Ἀναδρομὴ στὸ παρελθόν

Ο ΑΓΙΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝΑΣ ΚΑΙ Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗΣ ΣΩΤΕΙΡΑΣ

Στὴν περιοχή τῆς Χρυσοκαστριώτισσας βρίσκονται ἀκόμη κι' ἄλλες δυὸ μικρὲς Βυζαντινὲς ἐκκλησίες. Τῆς Παναγίας Ζώνης, πού διατηροῦνται ἀκόμη σ' αὐτὴ λιγοστὲς παλιές εἰκόνες· καὶ τοῦ ἁγίου Σπυριδῶνος, πού εἶναι παρεκκλήσι τῆς Χρυσοκαστριώτισσας· παλαιότερα ὅμως ἦτανε ἀπὸ τὶς πιὸ μεγάλες ἐκκλησίες, κι' ἔπιανε ὅλο τὸ σημερινὸ δρόμο.

*

Ὅπως βεβαιώνει ὁ Καμπούρογλου ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Σπυριδῶνος ἦτανε πολὺ παλαιὰ καὶ διεδραμάτισε σημαντικὸ ρόλο στὴν ἱστορικὴ ζωὴ τῶν Ἀθηνῶν. Κι' ἀπὸ τὸ 1204 πού ὑποτάχθηκαν στοὺς Φράγκους καὶ οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ ἔγιναν κυρίαρχοι τῆς Ἀκρόπολις καὶ τοῦ Παρθενῶνος, πού ἦτανε καὶ ὁ καθεδρικὸς ναὸς, ὁ ἅγιος Σπυριδῶνας ἔγινε Μητρόπολις· ὁ εὐκτῆριος δηλαδὴ ναὸς τοῦ Μητροπολίτη, πού ἡ κατοικία του ἦταν παράπλευρα στὸν ἅγιο Σπυριδῶνα. Ἀπὸ δὲ τὸ 1456, πού οἱ Τοῦρκοι ἔβαλαν πόδι στὰς Ἀθήνας, ἐχρησίμευε καὶ σὰν Καθολικό. Ἦτανε δηλαδὴ, ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα, Μητροπολιτικὸς ναὸς. Γιατὶ «Καθολικά» ἔλέγοντο τότε οἱ καθεδρικοὶ ναοί, γιὰ νὰ γίνεταί διάκρισή τους ἀπὸ τοὺς ἐνοριακοὺς. Ὡς τότε, καθεδρικὸς ναὸς ἦτανε ἡ Παναγία ἢ Σωτεῖρα τοῦ Σταροπάζαρου, κοντὰ στοὺς Ἀέρηδες, πού οἱ Τοῦρκοι τὴν ἔκαμαν τζαμί, καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση χρησιμοποιοῦντο σὰν στρατιωτικὸς φοῦρνος, μέχρις ἐσχάτων.

*

Λίγο ψηλότερα ἀπὸ τὴν Χρυσοκαστριώτισσα βρίσκεται καὶ τὸ παλιὸ Πανεπιστήμιο τῶν Ἀθηνῶν. Ἐνα κτίριο ἀρχοντικὸ καὶ πελώριο γιὰ τὴν ἐποχὴ του, πού τῶκτισε κι' ἔμενε σ' αὐτὸ ὁ περίφημος ἀρχιτέκτονας Κλεάνθης. Στὸ πρῶτο αὐτὸ πανεπιστήμιο ἐφοίτησαν τὰ πρῶτα νεῖατα τοῦ ἐλεύθερου πλέον Ἕθνους μας· κι' ἐδίδαξαν σοφοὶ καθηγητές, ὅπως ὁ Νεόφυτος Βάμβας, ὁ Θεόκλητος Φαρμακίδης κι' ὁ Φίλιππος Ἰωάννου καὶ ἄλλοι πού ἐτίμησαν τὰ νεώτερα Ἑλληνικὰ γράμματα· καὶ γεμάτοι ἀπὸ εὐσέβεια καὶ πίστη στὸ Θεὸ ἐθεμελίωσαν τὴν προκοπὴ καὶ τὸ μεγαλεῖο τοῦ νεοσύστατου Βασιλείου ἐπάνω στὸ ἄσειστο θεμέλιο τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς μας παράδοσης, πού εἶναι καὶ θὰ εἶναι πάντα ὁ ἀξετίμητος θησαυρὸς, πού τὸν φρουρεῖ ἀγρυπνα ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας.

*

Ἦστερα ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο, ἀνηφορίζοντας λίγο πρὸς

τ' ἀριστερά, συναντᾶ κανεὶς τὸ μικρὸ Ἐκκλησάκι τῆς Σωτείρας, πού μ' ὅλη τὴ σημερινή του ἐγκατάλειψη σ' ἐντυπωσιάζει ἡ περικομπη βυζαντινὴ του δομὴ. Εἶναι σὰν κάποια μυριστικὰ λουλούδια, πού τὰ βρίσκει κανεὶς μέσα σὲ παλιὰ βιβλία, μαρμαμένα ἀπὸ τὴν πολυκαιρία, μὰ νὰ διατηροῦν κάπως ἀκόμη, μὲ τρόπο πού σὲ ὑποβάλλει καὶ σὲ συγκινεῖ, τὸ παλιό τους χρῶμα καὶ ἄρωμα.

*

Τίποτε σχεδὸν δὲν ξέρομε ἀπὸ τὴν περασμένην ἱστορίαν τῆς Σωτείρας. Ὅλα τὰ συνεπῆρε στὴ θολή του κατεβασιὰ ὁ πετροκαταλύτης ὁ καιρός. Κι' ἐσβύστηκε κάθε μῆμη κι' ἀνθρώπων καὶ πραγμάτων, ὅπως σβύνονται ἀπὸ τὸ κῦμα τ' ἀνεμοκεντήματα στὶς ἀμμουδιές. Κι' ὅμως τὸ Ἐκκλησάκι αὐτὸ ἔχει συνδεθῆ μ' ἓνα ἀπὸ τὰ περισσότερο τραγικὰ καὶ θλιβερὰ συμβάντα τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ μας ἀγῶνα. Γιατὶ στὸ πρόθυρό του θάψανε βιαστικὰ τὸν περιβόητον ἥρωα τοῦ χανιοῦ τῆς Γραβιάς, Ὁδυσσεὰ Ἀνδροῦτσο, πού τὰ μεσάνυκτα καὶ πρὸς τὸ σῦναυγο τῆς 4 Ἰουλίου, τὸν ἐδολοφόνησαν ἀπάνθρωπα ἐπάνω στὴν Ἀκρόπολη ὁ Γκούρας, τὸ ἄλλοτε πρωτοπαλλήκαρό του, κι' ἄλλοι ἐχθροὶ του. Γιὰ ν' ἀποκρύψουνε δὲ τὸ μυσαρῶτατο ἐγκλημά τους, διέδωκαν τὴν ψεύτικη φήμη πῶς, ζητώντας τάχα νὰ δραπετεύσῃ ἀπὸ τὸ Κάστρο, τὴν Ἀκρόπολη δηλαδή, πού τὸν εἶχανε περιορίσει, ἔπεσε κι' ἐσκοτώθηκε. Κι' ἔδειχναν μάλιστα τὸ σπασμένο σχοινί, πού τὸ μισὸ ἐκρέμονταν ἀπὸ τὸν Κουλά, τὸν πύργο δηλαδή πού ὑπῆρχε τότε στὰ Προπύλαια, καὶ πού μὲ τ' ἄλλο του μισό, εἶχε ζωσμένη τὴ μέση του. Κι' ἔλεγαν, πῶς τὴν ὥρα τάχα πού κατέβαινε, ἔσπασε τὸ σχοινὶ κι' ἔπεσε καὶ σκοτώθηκε.

*

Καὶ τὸ πρᾶγμα γίνηκε στὴν ἀρχὴ πιστευτό. Γιατὶ τὴν ἄλλην ἡμέρα δημοσιεύθηκε καὶ μιὰ ἱατρικὴ πιστοποίηση, πού ἀνάφερε, πῶς ὁ «Ὁδυσσεύς, θέλων νὰ δραπετεύσῃ ἔπεσεν ἀπὸ 180 πόδια ὕψος· καὶ τὰ τραύματα, τοῦ κροταφικοῦ του ἰδίου ὄστοῦ, ἐπέφεραν αὐτοστιγμὴ τὸν θάνατό του». Ὁ Καμπούρογλου μάλιστα ἀναφέρει ἓνα δίστιχο ἀπὸ λαϊκὴ ρίμα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πού λέει:

Δυσσεὰς ἐβουλήθηκε τὸ Κάστρο νὰ πηδήσῃ,
μὰ τοῦλαχε μπροστὰ γκρεμὸς κι' ἔπεσε κι' ἔτσακίσθη.

Ἀναφέρει ἀκόμη καὶ μιὰν λιγὸλεξην ἀγγελία, πού δημοσιεύθηκε τότε στὴν «Ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν» κι' ἀναγγέλλει τὸν θάνατόν του, μὲ τὰ δύο αὐτά, προδοτικὰ τῆς ἐμπάθειας, λόγια:

«Σήμερα έτελείωσε τόν δρόμον τῆς ζωῆς του ὁ Ὀδυσσεύς Ἀνδρίτσου». Τόσο μόνον.

*

Ἐπειδὴ ὁμως ὁ λαὸς συγκινήθηκε κι' ἔγινε σούσουρο μεγάλο, στοῦ ἐπόμενο φύλλο τῆς ἐδημοσίευσσε, με ἡμερομηνία 5 Ἰουνίου μίαν ἐπιστολή κάποιου δῆθεν ἀναγνώστη τῆς, πού λέει αὐτά: «Ἡ σημερινή αὐγή μᾶς ἐξημέρωσε καί τόν θάνατον τοῦ περιβοήτου εἰς τὴν ἱστορίαν Ὀδυσσεύς Ἀνδρίτσου, ὁ ὁποῖος ἠκολούθησε τῶδε τῶ τρόπῳ, Αὐτὸς εἶχε προβλέψει με τὴν φυσικὴν του πανουργίαν δύο τριχιαῖς, οἱ ὁποῖες φαίνεται ἦταν ἀπὸ τὰ γαδούρια ὅπου ἀνέβαιναν εἰς τὸ Κάστρον, παληαῖς κατὰ κακὴν του τύχην καὶ ἀδύναται. Περὶ τὰς 5 ὥρας τῆς νυκτὸς τῆς 4 Ἰουνίου, ἐνῶ δύο στρατιῶται πού τὸν ἐφίλαττον ἦσαν εἰς τὸ πρωτοῦπνι, κρεμιέται ἀπὸ τὴν μίαν ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ τοῦ Πύργου—Γουλά—ἔχοντας ζωσμένην καὶ τὴν ἄλλην εἰς τὴν μέσην του· διὰ νὰ τοῦ χρησιμεύσῃ ἀκολουθῶς νὰ κατεβῆ ἀπὸ τὰ τεῖχη τοῦ Κάστρου, καὶ νὰ φύγῃ, ὅπου αὐτὸς ἤξευρε. Ἀλλὰ πρωτοῦ νὰ φθάσῃ ἀκόμα εἰς τὰ μέσα τοῦ Πύργου κατεβαίνοντας, σπᾶ ἡ τριχιά ἐκείνη, καὶ πίπτει ὁ ἄθλιος ἐπάνω εἰς τὸ λιθοστρωτον ἔδαφος...».

Αὐτὰ ἔγραφε. Ἡ ἀναμφισβήτητη ὁμως ἀλήθεια εἶναι, πὼς ἐδολοφονήθηκε, καὶ μάλιστα με τὸν ἀγριώτερον τρόπο. Καὶ τὸ πτώμά του, ἢ τὸ πέταξαν κάτω ἀπὸ τὸ Κάστρο, ἢ καὶ τὸ μετέφεραν στὴν Παναγία τῆ Σωτεῖρα καὶ τῶθαψαν. Αὐτὸ κανεῖς δὲν τὸ ξέρει.

*

Εἶναι ἀλήθεια φοβερὸ καὶ φέρνει πόνον στὴν ψυχὴ τὸ μυσαρὸ αὐτὸ ἔγκλημα, πού ἔδωκε τέτοιο φρικτὸ κι' ἀναπάντεχο τέλος σ' ἕνα ἀπὸ τὰ στρατηγικώτερα μυαλὰ κι' ἀπὸ τοὺς περιφημότερους ἥρωες τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ μας ἀγῶνα. Ποιὸς ξέρει ποιά τροπὴ θάχανε πάρει τὰ ἐθνικά μας πράγματα, ἂν ζοῦσε στὶς κρισιμώτερες ἐκείνες περιστάσεις ὁ Ὀδυσσεύς. Εἶχε ἀποκάμει τότες ἡ φτωχὴ μας Ἑλλάδα. Καὶ περισσότερον ἀπὸ τοῦ Τούρκου τὴν ἐρήμαζαν τὰ πάθη, τὰ μίσση καὶ οἱ διχόνοιες ἀνάμεσα στοὺς διάφορους καπετάνιους κι' ἀρχηγούς. Εἶχε ἀρρωστήσει ἡ ψυχὴ τοῦ Ἔθνους μας, πού ἀνέβαινε τὸν Γολγοθᾶ του γκλονιζόμενο καὶ βαστώντας τὸν βαρύτατο Σταυρὸ του. Οἱ φιλοπρωτίες, οἱ ἀντιζηλιές καὶ ἡ δαιμονογέννητη φιλαρχία στάθηκαν πάντα ὁ θανασιμώτερος ἐχθρὸς τοῦ Γένους μας. Ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴ, ὡς τὰ σήμερα. Ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μας, κι' ὄχι ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς μας ἐνίκηθήκαμε πάντα. Οἱ διχόνοιες ἀναμεταξύ μας δὲν μᾶς ἀφήκανε ν' ἀξιοποιήσουμε τὰ ὑπέροχα κατορθώματά μας στοῦ πεδίου τῆς μάχης. Οἱ διχασμοί, τὰ πάθη καὶ τὸ ἀλληλοφάγωμά μας μᾶς ἐφέρανε πάντα στὴν καταστροφὴ. Λὲς καὶ μιᾶς ἀφιονίζει κάποια

θεία κατάρρα, ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ὁ πρόγονός μας, ὁ Προμηθεὺς ἔκλεψε τὸ φῶς ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ τῶφere στὴ γῆ, καὶ θολώνει τὸ μυαλό μας, καὶ τυφλωμένοι ἀπὸ τὰ πάθη πέφτομε στὸν γκρεμὸ τῆς διχόνοιας, κατακέφαλα. Οἱ ἐγωϊσμοὶ καὶ οἱ φιλοπρωτίες εἶναι τὸ μεγάλο μας σαράκι. Αὐτὲς εἶναι ὁ θανάσιμος ἐχθρὸς μας. Κι' αὐτὲς πρέπει νὰ καταπολεμᾶμε, μὲ τὴν διδασκαλία στὰ σχολεῖα μας, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ταπείνωση τοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι ἡ ἀνώτατη ἀρετὴ γιὰ κάθε ἀληθινὸ Χριστιανό. «Ὁ θέλων γενέσθαι πρῶτος, γενέσθω πάντων ἔσχατος...».

*

Ὁ συναισθηματικὸς μας λαός, πού δὲν διέφυγαν τὴν προσοχὴ του καὶ οἱ ἀφορμὲς καὶ ὁ τρόπος τοῦ ἀδικοθανατισμένου Ὀδυσσεά, ἐθρήνησε τὸν θάνατό του, ὅπως φανερώνεται στὸ παρακάτω δηματικὸ μας τραγούδι.

Διαβῆτε ἀπὸ τὴν Λειβαδιὰ καὶ σύρτε στὴ Βελίτσα·
Κι' ἐκεῖ ν' ἀκοῦστε κλάματα, δάκρυα καὶ μοιρολόγια.
Ν' ἀκοῦστε τὴν Ἀνδρούτσαινα, τὴ μάννα τοῦ Δυσσεά,
πὼς σκούζει, πὼς μοιρολογᾷ, καὶ σὰν τρυγὸνα κλαίει·
σὰν περδικούλα θλίβεται καὶ σὰν παπὶ μαδιέται·
σὰν τοῦ κοράκου τὰ φτερὰ μαυρίζει ἢ φορεσιά της.
— Δὲν στῶπα ἐγὼ, Δυσσεά μου, δὲν στῶπα ἐγὼ παιδί μου,
μὲ τὴν Βουλή μὴν πιάνεσαι, μὲ τοὺς καλαμαράδες.

Κι' ὁ Ἀχιλλεὺς Παράσχος ἀργότερα, ὁ γλυκύτατος καὶ πατριδολάτρης πιοιτὴς μας, ἔγραψεν ἕνα περίφημο ἐλεγεῖο γιὰ τὸν τραγικὸ ἥρωα τῆς Γραβιάς, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς μεταφορᾶς καὶ τοῦ ἐνταφιασμοῦ τῶν ὀστέων του στὸ Νεκροταφεῖο, πού καταλήγει ἄν καλοθυμηθοῦμαι, ὡς ἑξῆς:

Τὸν Στρατάρχην Ὀδυσσεά μετὰ πόνου χαιρετᾶτε.

Ἐδῶ κεῖται τοῦ Ἀνδρούτσου ὁ περίφημος υἱός.

Καταβὰς ἀπ' τὸν σταυρόν του, ὕπνον μάρτυρος κοιμᾶται

Καὶ πικρῆς ἀχαριστίας εἶν' ὁ τάφος του ναός.

*

Στὰ παλιότερα χρόνια, τώρα τὴ Λαμπρῆ, ἀνάβανε φωτιές, σ' ὅλες τὶς ἐνορίες, μὲ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη». Καὶ μέσα στὴ φωτιά τους ἐκαίγαμαὶ παιδιὰ, (τοὺς Μάρτηδες) — μιὰ στριμμένη δηλαδή βαμβακερὴ κλωστή, κόκκινη καὶ ἄσπρη, πού μᾶς ἐφορούσανε οἱ μανάδες μας στὸ χέρι μας, γιὰ νὰ μὴν μᾶς κάψῃ ὁ Μαρτιάτικος ἥλιος. Τέτοιες φωτιές πρέπει ν' ἀνάψουνε σὲ κάθε γωνιά τῆς Ἑλλάδας μας, καὶ νὰ κάψωμε στὶς φλόγες τους, κάθε ἐγωϊσμό, πού συγχίζει μέσα στὴ συνείδηση τὴν ἐννοια τοῦ καλοῦ, καὶ τοῦ δίκαιου καὶ τοῦ ἄδικου, τοῦ βλαβεροῦ καὶ τοῦ ὠφέλιμου. Καὶ ὀδηγεῖ συχνὰ σὲ ἐγκλήματα σὰν τὸ φοβερὸ τοῦ Ὀδυσσεά, πού τὸν πρωτοθάψανε κλεφτὰ στὴν Παναγίτσα τῆς Σωτείρας.

Ο ΑΓΙΟΣ ΛΟΓΓΙΝΟΣ Ο ΕΚΑΤΟΝΤΑΡΧΟΣ

Τῆ μέρα πού σταυρώσανε τὸν Κύριο, ἀνάμεσα στοὺς στρατιῶτες πού κυκλώσανε τὸ σταυρό, ἔτυχε νᾶναι κι' ὁ Ἐκατόνταρχος Λογγίνος.

Ὡς τὴν ὥρα ἐκείνη, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς οὔτε εἶχε γνωρίσει, οὔτε εἶχε καταλάβει τὸν Κύριο. Ὅμως ξαφνικὰ ἡ ψυχὴ του ἐσκίρτησε καὶ τὰ μάτια του εἶδαν. Γιατὶ τὸν ἀγαθὸ καὶ πρᾶο Διδάσκαλο οἱ κακοὶ τότε δικάσανε, τὸν στεφανώσανε μὲ ἀγκάθια, τὸν βάλανε μὲ καταφρόνια νὰ κουβαλήσῃ τὸ ξύλο τοῦ σταυροῦ, τοῦ καρφώσανε τὶς παλάμες καὶ τὰ πόδια μὲ σιδερένια καρφιά, καὶ τότε σταύρωσαν ἀνάμεσα στοὺς κακούρκους. Τὴν ὥρα πού ἡ δίψα τὸν ἔκαιγε, τοῦ δώσανε ζύδι πικρὸ, καὶ ὁ Λογγίνος ὁ ἴδιος, σύμφωνα μὲ τὸ πρόσταγμα πού εἶχε, τοῦ τρύπησε τὸ πλευρὸ μὲ τὸ κοντάρι. Καὶ σὰν ἦρθε ἡ ὥρα, ὁ Κύριος ἐγειρε τὸ μέτωπο καὶ ξεψύχησε. Κι' ἐγένε στὴν ἀρχὴ σὰ μιὰ φοβερὴ σιωπὴ στὴν πλάση. Ἐπειτα ξαφνικὰ τρικύμισε ἡ γῆ κι' ὁ ἥλιος σκοτείνιασε, καὶ μὲ τὸ σεισμὸ ραγίσανε οἱ πέτρες καὶ ἀνοιχτήκανε οἱ τάφοι τῶν πεθαμένων. Κι' ἡ ψυχὴ τῶν πολεμιστῶν ἐτρόμαξε, κι' ὁ Ἐκατόνταρχος Λογγίνος ψυθίρισε μὲ φόβο : « Ἀληθινὰ ὁ γυιὸς τοῦ Θεοῦ ἦταν αὐτός! » Κι' ἀφοῦ θάψανε τὸ σῶμα τοῦ ζωοδότη Χριστοῦ, ὁ Λογγίνος ἔλαβε καὶ πάλι διαταγὴ ἀπὸ τὸν Πιλάτο, νὰ φρουρήσῃ μὲ τοὺς στρατιῶτές του τὸν ἐνταφιασμένο. Κι' ὅταν φάνηκε τὸ φῶς τῆς δόξας καὶ ὁ Ἄγγελος τοῦ Κυρίου ἐσήκωσε τὴν πέτρα ἀπὸ τὸν τάφο, οἱ στρατιῶτες τυφλωθήκανε καὶ πέσανε μὲ τὸ μέτωπο στὴ γῆ καὶ, νιώθοντας τὴν καρδιά του νὰ ἀναρριγᾶ ἀπὸ νέο σεισμὸ. Ὁ Ἐκατόνταρχος πίστεψε στὸν Κύριο. Μαζὶ πιστέψανε καὶ δύο στρατιῶτές του καὶ ἀμέσως ὁμολογήσανε τὴν ἀλήθεια καὶ γίνανε κήρυκες τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ.

*

Τὸ μάθανε οἱ Ἀρχιερεῖς, τοὺς φωνάζανε καὶ τοὺς ζετάσανε, κι' ὁ Λογγίνος εἶπε :

—Τὰ μάτια μου εἶδανε τὸ θαῦμα καὶ ἡ ψυχὴ μου τὴν ἀλήθεια ...

Ἀφοῦ λοιπὸν κάνανε συμβούλιο οἱ Ἀρχιερεῖς μὲ τοὺς Γέροντες, γυρίσανε στὸν Ἐκατόνταρχο καὶ τοῦ μίλησαν ἔτσι :

—Αὐτὸ πού λές, πολεμιστὴ, ἦτανε τοῦ νοῦ σου παιχνίδι. Οἱ μαθητάδες τοῦ Ναζωραίου ἤρθανε τὴ νύχτα καὶ τὸν κλέψανε ἀπὸ τὸν τάφο.

—Καὶ γὰρ κι' οἱ σύντροφοί μου αὐτοί, ἀποκρίθηκε ὁ Λογγίνος, δὲν εἶμαστε τυφλοὶ κι' οὔτε μᾶς πῆρε ὁ ὕπνος, γιατί οἱ φρουροὶ τοῦ Καίσαρα δὲν κοιμοῦνται ποτέ. Δὲν μπορούμε νὰ κρύψουμε αὐτὸ πού εἶδαμε στ' ἀλήθεια.

Οἱ Ἀρχιερεῖς δοκιμάσανε τότε νὰ δολώσουν: τοὺς στρατιῶτες μὲ χρήματα.

— Ἡ ἀλήθεια εἶναι πιὸ δυνατὴ ἀπὸ τ' ἀσήμε σας, ἀπάντησε ὁ Λογγῖνος. Μάταιο κόπο κάνετε νὰ σκοτεινιάσετε αὐτὸ ποὺ λάμπει πιότερο κι' ἀπὸ τὸν ἥλιο. Ἐγὼ θὰ ἐξακολουθῶ νὰ μολογᾶω τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ.

*

Ἀκούγοντας τὰ λόγια αὐτά, τὸ συνέδριο τῶν Φαρισαίων φύραξε, καὶ μίσησε τὸ Λογγῖνο καὶ τοὺς συντρόφους του, κι' ὅλη τὴν ὄργη ποὺ εἶχαν πρὶν καταπάνω στοῦ Χριστοῦ, οἱ Ἑβραῖοι τὴ στρέψανε τώρα καταπάνω στὸν Ἐκατόνταρχο. Σηκωθῆκανε, πήγανε στὸν Πιλάτο, τὸν συκοφαντήσανε μὲ λογιῆς λογιῆς ραδιουργίης καὶ παραμονεύανε τὸν κατάλληλο καιρὸ νὰ τὸν ἀφανίσουνε. Ὅμως ὁ Λογγῖνος, ξέροντας πὼς εἶναι παλιὸς καὶ γνῶριμος στρατιώτης τοῦ Καίσαρα, δὲν τρόμαξε ἀπὸ τὰ λόγια μηδὲ ἀπὸ τίς φοβέρες τους. Μὰ ἐκήρυχνε, πὼς ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ πὼς τὴν Ἀνάστασή του τὴ ζωοποιὸ τὴν εἶδε μὲ τὰ μάτα του.

Ἵστερα ἀπὸ καιρὸ, βιώθοντας νὰ πληθαίνη γύρω του τὸ μῖσος καὶ τὸ φαρμάκι, ἀποφάσισε ν' ἀφήσῃ τὴν ὑπηρεσία του καὶ νὰ φύγῃ μακριὰ ἀπὸ τὸν τόπο τῶν ἐχθρῶν του. Παρατώντας τὴν αὐτοκρατορικὴ στολὴ καὶ τὸ ζωστῆρα τοῦ στρατιώτη, πῆρε μαζί τοὺς δύο φίλους του, ποὺ εἶχανε ὅπως κι' αὐτὸς τὴν ἴδια ἀφοσίωση στοῦ Χριστοῦ, καὶ ξεκίψανε ἀπὸ τὸ πλῆθος τῆς πολιτείας. Ἀρχίζοντας καινούργια ζωὴ, καταγίνονταν μὲ τὴν πίστη στοῦ Χριστοῦ. Γνωρίζανε τοὺς ἀποστόλους καὶ πῆραν ἀπ' αὐτοὺς τὸ βάπτισμα καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγο καιρὸ παρατήσανε τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τραβήξανε στὴν Καπαδοκία. Ἐκεῖ, ὁ Ἐκατόνταρχος Λογγῖνος, μὲ τὴ βοήθεια τῶν συντρόφων του, στάθηκε κήρυκας καὶ ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ, καὶ πολλοὺς ἐβγαλε ἀπὸ τὴ νύχτα τῆς πλάνης καὶ τοὺς γύρισε στοῦ Θεοῦ. Ἀφήνοντας ἔπειτα καὶ τὴν Καπαδοκία, τράβηξε κατὰ τὴ γῆ τῶν γονιῶν του, στοῦ χωριοῦ ὅπου εἶχε γεννηθῆ. Καὶ κεῖ ζοῦσε ἡσυχα, μὲ νηστεία καὶ προσευχή, παρηγορώντας ὅσους ὑποφέρανε καὶ ἔχοντας στὴν καρδιά του τὸν σταυρό.

*

Κι' ἔγινε μεγάλη ταραχὴ στοῦ συνέδριο τῶν Φαρισαίων στὰ Ἱεροσόλυμα, πὼς ὁ Ἐκατόνταρχος γέμισε ὅλη τὴν Καπαδοκία μὲ τὴ διδασκαλία καὶ τὴ μαρτυρία του γιὰ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ. Γιὰ τοῦτο, οἱ Γέροντες καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς, γεμάτοι νέα χολή, πήγανε στὸν Πιλάτο μὲ δῶρα πολλὰ καὶ τὸν παρακαλέσανε νὰ στείλῃ μῆνυμα τοῦ Καίσαρα στὴ Ρώμη καὶ νὰ καταδόσῃ τὸ Λογγῖνο, πὼς παράτησε τὸ στρατιωτικὸ του ἀξίωμα κι' ἔφυγε, καὶ πὼς ξέκοψε ἀπὸ τὴ ρωμαϊκὴ ἐξουσία, καὶ ταραίζει τὸ λαὸ στὴν

Καπαδοκία, κηρύχοντας άλλο βασιλιά. Κι' ο Πιλάτος δέχτηκε τὰ δῶρα κι' ἄκουσε τὴν παράκληση. Καὶ ἔστειλε στὸν Καίσαρα Τιβέριο γράμμα γεμάτο συκοφαντία γιὰ τὸν Λογγίνο. Καὶ μαζί με τὸ γράμμα τοῦ Πιλάτου στείλανε οἱ Ἰουδαῖοι πολὺ χρυσάφι στὸν Καίσαρα, ἐξαγοράζοντας ἔτσι τὸ θάνατο τοῦ Ἐκατόνταρχου.

Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς καὶ φτάνει ἀπὸ τὴ Ρώμη ἡ ἀπάντηση μετὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλιᾶ. Νὰ τιμωρηθῆ μετὰ θάνατο ὁ Λογγίνος, ὡς ἐχθρὸς τῆς Αὐτοκρατορίας. Μιὰ καὶ δυὸ σηκώνεται ὁ Πιλάτος καὶ ὀρίζει τοὺς στρατιῶτες ποὺ θὰ πᾶνε στὴν Καπαδοκία νὰ πληρώσουνε τὴ διάτα καὶ νὰ φέρουνε στὴν Ἱερουσαλὴμ τὴν κεφαλὴ τοῦ Ἐκατόνταρχου. Καὶ μαζί μετὰ τὸν Ἐκατόνταρχο, πρόσταξε ὁ Πιλάτος νὰ ἀφανιστοῦνε κι οἱ δυὸ σύντροφοι, ποὺ εἶχανε παρατήσει μαζί μετὰ τὸ Λογγίνο τὸ στρατιωτικὸ ἀξίωμα καὶ κήρυχαν ἐκεῖ, ὅπως κι αὐτὸς, τὸ Χριστό.

Κινήσανε οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς ἐξουσίας καὶ ζητάζανε τὰ μέρη, γυρεύοντας νὰ βροῦνε τὸ Λογγίνο καὶ ρωτώντας ποὺ ζῆ. Καὶ μαθαίνοντας πὼς τραβήχτηκε στὸ πατρικὸ χωριὸ του, πήρανε βιαστικὰ τὸ δρόμο τοῦ χωριοῦ ἐκείνου. Καὶ πορεύονταν μυστικά, ἀναζητώντας τὸ Λογγίνο καὶ ρωτώντας γι' αὐτὸν σὰ νὰ τοῦ χέρνανε μήνυμα χαρμόσυνο καὶ τιμῆς. Ἔτσι, τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἦτανε, ν' ἀνταμώσουνε οἱ στρατιῶτες τοῦ Πιλάτου τὸν Λογγίνο στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ. Καὶ κεῖνος, καθὼς ἦτανε γεμάτος ἀπὸ Ἅγιο Πνεῦμα, τοὺς γνώρισε καὶ κατάλαβε τί θέλανε. Σηκώθηκε νὰ τοὺς καλωσορίσῃ, τοὺς μίλησε μετὰ ἀγάπη λόγια ἐγκάρδια καὶ προσφέρθηκε νὰ τοὺς ὑπηρετήσῃ, ρωτώντας τους τί ζητᾶνε.

*

Κι' οἱ ἄνθρωποι τοῦ Πιλάτου μιλῆσανε.

—Μπορεῖς νὰ μᾶς πῆς, καλέ μου ἄνθρωπε, μήπως ζῆ ἐδῶ κάποιος Λογγίνος, ποὺ ἦτανε Ἐκατόνταρχος τοῦ βασιλιᾶ ;

—Ἐδῶ ζῆ, τοὺς ἀποκρίνεται ὁ Λογγίνος, μὰ τί δουλειὰ ἔχετε μετὰ δαύτονε ;

Ἐποκριθῆκανε οἱ στρατιῶτες :

—Ἐχομε ἀκουστὰ πὼς εἶναι ἀγαθὸς ἄνθρωπος καὶ ἐπιθυμοῦμε νὰ τόνε γνωρίσουμε, γιατί εἴμαστε στρατιῶτες καὶ αὐτὸς ἦταν Ἐκατόνταρχος.

—Παρακαλῶ σας, ἀφέντες μου, τοὺς εἶπε ὁ Λογγίνος, περᾶστε ἀπὸ τὸ κονάκι μου καὶ ξαποστᾶστε λίγο ἀπὸ τὸ δρόμο. Ἐέρω ποὺ ζῆ ὁ ἄνθρωπος ποὺ ζητᾶτε. Θὰ τοῦ μηνύσω κι αὐτὸς μονάχος θάρρη γιατί δὲν εἶναι μακριὰ ἀπὸ δῶ.

Οἱ στρατιῶτες πρόθυμα δεχθῆκανε τὴ φιλοξενία τοῦ Ἐκατόνταρχου κι ὁ Λογγίνος τοὺς ὠδήγησε στὸ σπίτι του, τοὺς κάλεσε νὰ μποῦνε καὶ νὰ καθῆσουνε καὶ τοὺς ἔκανε τραπέζι πλοῦσιο.

Ἔτσι ἐμείνανε ἐκεῖ οἱ στρατιῶτες, καὶ φάγανε κι ἤπιανε, ὥσπου βράδιασε. Τότε, πάνω στὴν εὐθυμία, λυθήκανε οἱ γλωσσές τους κι' ἀποφασίσανε νὰ ἐμπιστευθοῦνε στὸ Λογγίνο τὸ μυστικὸ τους, σὰν σ' ἓνα φίλο. Ἀλλὰ πρὶν ἀπ' ὅλα τὸν βάλανε νὰ πάρη ἕρκιο, πὼς δὲ θῆλεγε σὲ κανένα τίποτα ἀπ' ὅσα θὰ τοῦ φανερώνανε, γιατί τὸ μυστικὸ ἦτανε θάνατος ἀνθρώπου.

—Μᾶς στείλανε ἐδῶ, μίλησε ἓνας ἀπ' αὐτούς, γιὰ νὰ πάρουμε τὴν κεφαλὴ τοῦ Λογγίνου καὶ τῶν δύο συντρόφων του. Ἔτσι ἀποφάσισε ὁ Καίσαρας τῆς Ρώμης, κι' ὁ Πιλάτος ἔστειλε ἐμᾶς, νὰ ἐκτελέσουμε τὸ πρόσταγμα. Κύτταξε μὴ τὸ μάθῃ, γιὰ νὰ μὴ μᾶς φύγῃ καὶ γλυτώσει.

—Ἐννοια σας, καλοὶ μου ἄνθρωποι, τοὺς εἶπε ὁ Ἐκατόνταρχος. Ὁ Λογγίνος θὰ παρουσιαστῇ ἀπὸ μοναχός του, καὶ μαζί του θὰ βρεθοῦνε καὶ οἱ δύο σύντροφοί του.

*

Πέσανε οἱ στρατιῶτες νὰ κοιμηθοῦνε κι' ὁ Λογγίνος ἔστειλε γρήγορα μήνυμα στοὺς φίλους του νὰρθοῦνε στὸ σπίτι. Ἐπειτα γονάτισε καὶ προσευχήθηκε. Ἐτοιμαζότανε νὰ μαρτυρήσῃ θάνατο καθάριο κι ἦτανε ἤρεμος. Μὲ τὴν προσευχὴ καὶ τὴν ἀναμονὴ τῆς ὥρας τοῦ λυτρωμοῦ, πέρασε ἡ νύχτα σιωπηλὰ καὶ φάνηκε στὴν ἀνατολὴ ἡ τελευταία γιὰ δαύτονε γήινη χαραυγὴ.

Σηκωθῆκανε οἱ στρατιῶτες καὶ καθὼς ἐτοιμαζόνταν νὰ φύγουνε, παρακαλοῦνε τὸν Λογγίνο νὰ τοὺς συνοδέψῃ καὶ νὰ τοὺς δείξῃ τὸν ἄνθρωπο ποὺ ζητούσανε, σύμφωνα μὲ τὴν ὑπόσχεσή του.

—Κάνετε λίγη ὑπομονή, καλοὶ μου, ἀποκρίθηκε ὁ Λογγίνος, ἔστειλα καὶ τὸν κάλεσα, καὶ δὲν θ' ἀργήσῃ νάρθῃ.

Καὶ καθὼς περιμένανε, εἰδοποιοῦνε τὸν Ἐκατόνταρχο οἱ δικοὶ του πὼς οἱ σύντροφοι φανήκανε νᾶρχονται, καὶ βγαίνοντας ἀπὸ τὸ σπίτι, τοὺς καλωσόρισε καὶ τοὺς ἀσπάστηκε μ' ἀγάπη, λέγοντας :

—Χαρεῖτε, δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀδελφοὶ μου. Χαρεῖτε μαζί μου, γιατί πλησιάζει ἡ ὥρα ποὺ θὰ λευτερωθοῦμε ἀπὸ τὰ γήινα δεσμά μας. Σὲ λίγο θὰ βρεθοῦμε μπροστὰ στὸν Κύριο, ποὺ εἶδαμε νὰ τὸν σταυρώνουνε καὶ ν' ἀνασταίνεται στὴν πᾶσα δόξα του !

*

Ἔτσι μιλῶντας ὁ Λογγίνος, τοὺς ἰστόρησε τὰ καθέκαστα γιὰ τὸ συνέδριο τῶν Ἰουδαίων, καὶ τὸ πρόσταγμα τοῦ Καίσαρα, καὶ τὸν ἐρχομὸ τῶν στρατιωτῶν.

—Αὐτοὶ ποὺ ἤρθανε νὰ μᾶς πάρουνε τὸ κεφάλι εἶναι ἐδῶ, εἶπε. Ἐλάτε νὰ μποῦμε

Ἀκούγοντας οἱ φίλοι του τὰ λόγια αὐτὰ χαρήκανε ποὺ καὶ γι' αὐτούς ἐρχότανε ἡ ὥρα τοῦ μαρτυρικοῦ στεφανιοῦ. Καὶ μὴ-

κανε με τὸν Ἐκατόνταρχο στὸ σπίτι. Καὶ μίλησε ἔτσι ὁ Λογγῖνος :

— Ἀφεντάδες, μπροστά σας βρίσκεται αὐτὸς ποὺ ζητᾶτε με τοὺς δύο συντρόφους του.

— Ποῦ εἶναι ὁ Λογγῖνος ; ρώτησε παραξενεμένος ὁ ἀρχηγὸς τῶν στρατιωτῶν. Καὶ ποιοὶ εἶναι οἱ φίλοι του ;

— Ἐγὼ εἶμαι ὁ Λογγῖνος, ἀποκρίθηκε ὁ Ἐκατόνταρχος, καὶ αὐτοὶ ἐδῶ εἶναι οἱ σύντροφοί μου.

— Τοῦτο τὸ ἀστεῖο καλὲ μου ἄνθρωπε, φώναξε ὁ στρατιώτης γελῶντας δὲ θέλομε νὰ τὸ πιστέψουμε. Ὁδήγησέ μας στὸν καταδικασμένο γιατί πρέπει νὰ κάνομε κατὰ πῶς μᾶς προστάξαν.

— Ἐμεῖς εἴμαστε αὐτοὶ ποὺ ζητᾶτε, μίλησε ἥρεμα καὶ σταθερὰ ὁ Ἐκατόνταρχος. Κάνετε ὅπως σᾶς προστάξαν αὐτοὶ ποὺ σᾶς στείλανε !

Τοὺς κυττάζανε οἱ στρατιῶτες με μεγάλη ἀπορία καὶ δὲν μπορούσαν νὰ πιστέψουνε καὶ ἐνωθῆν ντροπῇ, καὶ διστάζανε ἂν ἔπρεπε νὰ θανατώσουνε αὐτὸν ποὺ τοὺς εἶχε φιλοξενήσει σὰν ἀδέρφια.

— Ἀγαπημένοι του, τοὺς παρακίνησε ὁ Λογγῖνος, μὴ στεκόσαστε γιατί μονάχα ἔτσι μπορείτε νὰ μοῦ πληρώσετε τὴν ἀγάπη ποὺ σᾶς ἔδειξα. Ἐκτελέσατε γρήγορα τὸ πρόσταγμα, γιατί πάει καιρὸς ποὺ θέλω ν' ἀντικρύσω τὸν Κύριό μου !

Λέγοντας αὐτά, πῆγε καὶ ντύθηκε με ἄσπρα ροῦχα τῆς ταφῆς, ἔπειτα φώναξε γύρω του τοὺς σπιτικούς του, ἔδειξε με τὸ χέρι ἓνα πράσινο χαμοβοῦνι ποὺ τὸ ἤσκιωνανε φοῖνικες, καὶ εἶπε :

— Ἐκεῖ, ἀγαπημένοι μου, νὰ θάψετε τὸ σῶμά μου, πλάι στοὺς ἐν Χριστῷ συντρόφους μου. Σᾶς ἀφήνω γειά, πιστεύετε στὴν ὀρθὴ διδασκαλία καὶ ἐλᾶτε νὰ μοῦ δῶστε τὸ στερνὸ ἀσπασμό.

Κι ἀφοῦ ἀγκάλιασε ὅλους, γονάτισε πλάι στοὺς φίλους του καὶ ἔσκυψε τὸ κεφάλι κάτω ἀπὸ τὸ σπαθί.

Μὲ βουρκωμένη τὴν ψυχὴ οἱ στρατιῶτες ξεπληρώσανε τὸ πρόσταγμα καὶ τὸν βαρέσανε. Ἐπειτα πήραν μαζί τους τὴν κεφαλὴ τοῦ Ἁγίου Λογγίνου καὶ τὴν φέρανε στὴν Ἱερουσαλήμ. Κι οἱ σπιτικοὶ κλαίοντας, θάψανε τὰ λείψανα τῶν μαρτύρων με τιμὴ στὸ καταπράσινο χαμοβοῦνι, κάτω ἀπὸ τὰ φοινικόδεντρα.

Τὴν τίμια κεφαλὴ τοῦ Ἐκατόνταρχου οἱ στρατιῶτες τὴν πήγανε στὸν Πιλάτο, μαρτυρία θανάτου. Κι οἱ Ἰουδαῖοι βγάλανε ἀπόφαση καὶ τὴν πετάζανε ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη στὰ σκουπίδια. Κι ἔμεινε ἡ κεφαλὴ πεταμένη πέρα ἀπὸ τὰ τείχη, ὥσπου τήνε σκεπάσανε δλότελα τὰ χῶματα καὶ τὰ σκουπίδια τῆς πόλεως.

Κι ἔτυχε κείνο τὸν καιρὸ, κάποιας γυναίκας χήρας ἀπὸ τὴν Καπαδοκία με τ' ὄνομα Ἄννα, νὰ πάθουνε τὰ μάτια καὶ νὰ τυφλωθῇ. Καιρὸ πολὺ γύριζε στοὺς γιατροὺς στὴν Καισάρεια καὶ σ' ἄλλες πολιτεῖες, χωρὶς νὰ δῆ κανένα ὄφελος. Τότε σκέφθηκε νὰ

πάη στά 'Ιεροσόλυμα, νά προσκυνήση τὰ ἅγια μέρη καί τὸν τάφο ἐκεῖνο, πού γι' αὐτὸν ὁ γλυκόλογος ἄνθρωπος, πού λεγότανε Λογγῖνος, εἶχε μιλήσει κάποτε στά πλήθη τῆς Καπαδοκίας, σπέρνοντας στὴν ψυχὴ της τὴν ἀλήθεια. Ἐκεῖ τὰ ζήτησε τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὰ τυφλωμένα μάτια της. Πῆρε λοιπὸν τὸ μοναχογιό της καὶ κίνησε κατεβαίνοντας ἀπὸ τὰ βουνὰ κατὰ τοὺς κάμπους καὶ τὴν πῆγε τὸ παιδί, κρατῶντας τὴν ἀπὸ τὸ χέρι, ὡς τὰ 'Ιεροσόλυμα. Καὶ φτάνοντας στά ἅγια χώματα, ὁ γιὸς τῆς χήρας ἔπεσε ἄρρωστος καὶ σὲ λίγες μέρες πέθανε. Ἐκλαψε ἡ τυφλὴ γυναῖκα κι ἔχυνε δάκρυα, συντριμμένη ἀπὸ τὴ θλίψη. «Γιατί, ἔλεγε, τώρα ἔχασα γιὰ δευτέρη φορὰ τὸ φῶς τῶν ὀμματιῶν μου ! Κι ἦτανε ἀπαρηγόρητη καὶ θρηνοῦσε ὀλομόναχη ἀνάμεσα στά τείχη τῆς 'Ιεροσολήμ, σὰν σὲ ἔρημο.

Καί, νά, στὴ νύχτα τῆς δυστυχίας της ξαφνικὰ τῆς φανερώ-
νεται ὁ Ἅγιος Λογγῖνος καὶ τὴν παρηγορεῖ :

—Χαροκαμένη μητέρα, μὴν κλαῖς, τῆς εἶπε μὲ καλωσύνη. Θὰ σοῦ δεῖξω πού βρίσκεται ὁ μοναχογιός σου, στὴ δόξα τοῦ Κυρίου, καὶ θὰ ξαναβρῆς τὸ φῶς τῶν ὀμματιῶν σου. Θυμήσου ὅσα μίλησα κάποτε γιὰ τὸ Χριστὸ τὸ Σωτήρα μας, γιὰ τὰ Πάθη καὶ τὴν Ἀνάστασή του, πού εἶδα μὲ τὰ μάτια μου. Καὶ μάθε, πῶς ὁ γιὸς σου βρίσκεται κοντὰ στὸν Ἰησοῦ. Καὶ μάθε ἀκόμα, πῶς οἱ ἐχθροὶ τῆς ἀλήθειας μὲ κυνηγήσανε καὶ μὲ ἀφανίσανε μαζί μὲ τοὺς δυὸ συντρόφους μου—καὶ ἡ κεφαλὴ μου εἶναι πεταμένη στά σκουπίδια, ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη. Πήγαινε νὰ τὴ βρῆς. Κα ἀφοῦ τὴ βρῆς, θὰ φέξῃ πάλι ἡ μέρα γιὰ σένα καὶ τὰ μάτια σου θὰ δοῦνε.

*

Ἐπεσε τὸ σκοτάδι καὶ τὸ ὄραμα χάθηκε. Ἡ γυναῖκα σηκώ-
θηκε ἀπὸ κεῖ πού καθότανε, καὶ παραγμένη κίνησε γεμάτῃ ἐλπίδα κατὰ πού βασιλεύει ὁ ἥλιος κι' ἔρχονταν ὁ θαλασσινὸς ἀέρας μὲ τὴ μυρουδιά τῶν σκουπιδιῶν. Καὶ παρακάλαγε τοὺς περαστικούς νὰ τὴ βοηθήσουνε καὶ νὰ τὴν πᾶνε στὸ μέρος ὅπου ἡ πολιτεία ἀφήνει τίς ἀκαθαρσίες της. «Ὁδηγεῖστε με ὅπου εἶναι τὰ πολλὰ σκουπίδια, ἔλεγε, κι ἐξηγοῦσε στοὺς ἀνθρώπους τὸ μέρος ὅπου τῆς φανερώθηκε τὸ ὄραμα.

Φτάνοντας ἐκεῖ, ψηλάφησε τὸ μέρος καὶ τὸ ἀναγνώρισε, κι' ἄρχισε νὰ ἀνασκαλεῦη μὲ τὰ χέρια. Κι ὅταν ἔνωσε κάτω ἀπὸ τὰ δάχτυλά της ἐκεῖνο πού ζήτησε, μὲ μιᾶς σκόρπισε ἡ καταχνιά, καὶ στοῦ ἡλίου τὸ φῶς εἶδε τὴν κεφαλὴ τοῦ γλυκόλογου ἀπόστολου τῆς Καπαδοκίας.

Μὲ δάκρυα χαρῆς δόξασε τότε τὸ Θεὸ καὶ παίρνοντας στά χέρια τὴν κεφαλὴ τοῦ Ἐκατόνταρχου, τὴν ἀσπάστηκε καὶ τὴν ἔφερε

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΔΙΓΙΝΗΣ
“ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ,,

Περὶ ἀκεραιότητος.

Ἀκεραιότητα εἶναι ἢ ἀπλότῃτα, ἢ ἀκακία καὶ ἡ ἀμόλευτη καθαρότητα τῆς ψυχῆς. Ἡ ἀκεραιότητα, σὰν καρπὸς ποῦ εἶναι τῆς χριστιανικῆς τελειότητος εἶναι ἀρετὴ μέγιστης ἀξίας. Ὁ ἀκέραιος ἄνθρωπος μελετᾷ νύκτα καὶ ἡμέρα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ τ' ἀγαθὸ καὶ τὸ τέλειο κ' ὅτι εὐχαριστεῖ τὸν Θεό, γιὰ νὰ τὸ πραγματοποιήσῃ. Ἐξετάζει τὴ ζωὴ του· ἐρευνᾷ τὰ βάθη τῆς καρδιάς του· δὲν ἀνέχεται καὶ τὸ παραμικρὸ ποῦ εἶναι ἀντίθετο στὸ θεῖο νόμο· ἀποδιώχνει κάθε πονηρία καὶ κάθε πάθος ἀπὸ τὴν καρδιά του· δὲν ἀφήνει μέσα του καὶ τὴν παραμικρότερη σκιά κ' ὅλα τὰ θέλει μέσα της νὰ κολυμποῦνε στὸ φῶς καὶ νὰ σπικίζονται μετὰ τὴν ἀγνότητα· ἢ βούλησή του θέλει καὶ στρέφεται πάντα πρὸς τὸ καλὸ· καὶ μένει σταθερὴ στὶς δοκιμασίαις.

Οἱ πόθοι του εἶναι ἱεροὶ κ' ἅγιοι καὶ ἡ ἀγάπη του εἶναι ἀγία κ' ἀπλώνεται παντοῦ καὶ πρὸς ὅλους, χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ τὴν μαράνη τίποτα. Καὶ πάντα τὸ καλὸ στοχάζεται κ' ἀγαπᾷ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν δικαιοσύνη. Ὁ ἀκέραιος ἄνθρωπος

στὸ σπῖτι της. Ἐκεῖ τὴν ἔπλυνε τὴν ἄλλειψε μετὰ μῦρο, καὶ ἐνίωθε μέσα της οὐράνια χαρὰ.

Τὴν ἄλλη μέρα, ἡ χήρα εἶδε πάλι τὸν Ἅγιο Λογγίνο λουσμένο στὸ φῶς, μετὰ ἱμάτια λαμπερὰ καὶ κρατώντας ἀπὸ τὸ χέρι τὸ μοναχογιό της, ντυμένο μετὰ γιορτερὰ τοῦ γάμου—κι ὁ Ἅγιος τὸν ἀγκάλιασε καὶ τὸ παιδί χαμογέλασε εὐτυχισμένο. «Βλέπεις γυναῖκα, εἶπε τὸ ὄραμα, ποῦ βρίσκεται ὁ γιός σου; Χαῖρε, γιὰτὶ ἐδῶ εἶναι ἡ αἰώνια βασιλεία. Σήκω. Βάλε τὴν κεφαλὴ καὶ τὸ λείψανο τοῦ γιοῦ σου στὴν ἴδια κάσα καὶ πήγαινέ τα στὸν τόπο ὅπου κήρυξα τὸ λόγο τοῦ Κυρίου».

Βιαστικὰ σηκώθηκε ἡ γυναῖκα καὶ ἔκανε ὅπως τῆς εἶπε ὁ Ἅγιος. Καὶ παίρνοντας σὲ μιὰ κάσα τὸ ἄψυχο κορμὶ τοῦ παιδιοῦ της καὶ τὴν κεφαλὴ τοῦ Ἐκατόνταρχου πορεύτηκε στὴν πατρίδα της, πέρ' ἀπὸ τὰ βουνά, καὶ κεῖ ἔθαψε τὸ λείψανα σὲ τόπο γαλήνης καὶ ἀνάπαυσης, κοντὰ στὸ φτωχικὸ της.

ἀγαπᾷ πάντα τὴν εἰρήνην κι' ἀγωνίζεται πρόθυμα γιὰ τὴν ἐπικράτησίν της. Καί με τὴν συνέργεια καὶ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ κατανικᾷ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς του καὶ τοὺς πονηροὺς του στοχασμοὺς καὶ θροναίει τὴν εἰρήνην βασίλισσα στὴν καρδιά του.

Ἡ ἀκεραιότητα καταστολίζει τὸ ἦθος τοῦ ἀνθρώπου κι' ἐξωραίζει τὸν χαρακτήρα του. Ὁ ἀκέραιος εἶναι γλυκὺς, καλωσυνάτος, μειλίχιος καὶ γεμᾶτος ἀπὸ χάρι κι' ὁμορφιά. Κι' ὅλες οἱ ἀρετές, ἡ σύνεση, ἡ περίσκεψη, ἡ φρονιμάδα, ἡ ντροπή, ἡ σωφροσύνη, ἡ ἐγκράτεια, ἡ ἀμνησικακία, ἡ πραότητα, ἡ μακροθυμία καὶ ἡ χρηστότητα καὶ ἡ ἀγαθωσύνη καταστολίζουν καὶ κάνουν πάμφωτη τὴν εἰκόνα τοῦ προσώπου του· γιὰτι καθεμιὰ ἀπὸ τὶς ἀρετές αὐτὲς χαράζει, με λεπτὸ γράμμα καὶ καλλιτεχνικὰ χαράγματα τὴν ὁμορφιά της καὶ τὴ χάρη της ἐπάνω της. Ἡ φιλάνθρωπία καὶ ἡ συμπόνια γιὰ τὸν ἄλλο φανερώνονται εὐεργετικὲς πρὸς ὅλους ἀνεξαιρέτως καὶ ἡ εὐγένεια καὶ ἡ λεπτότητα τῶν τρόπων χαρακτηρίζει κάθε του πράξη κι' ἐνέργεια. Ὁ ἀκέραιος ἄνθρωπος γίνεται εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καὶ τηρεῖ τὴν ἐντολὴν ποὺ ἔδωκεν ὁ Κύριος στοὺς μαθητὲς του. «Γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί».

Περὶ τῆς καλῆς δόξας.

Καλὴ δόξα εἶναι ἡ δόξα ἀπὸ τὴν ἀρετὴν. Αὐτὴ μένει ἀθάνατη, αὐτὴ δὲν φοβᾶται ἐπιβουλές· αὐτὴ δὲν κλονίζεται· αὐτὴ δὲν μειώνεται κι' οὔτε μπορεῖ νὰ μᾶς τὴν πάρη κανεὶς· αὐτὴ δὲν φοβᾶται τὸν ἀφανισμό, παρὰ μένει πάντα νέα κι' ἀνεπιβούλευτη καὶ φωτεινὴ καὶ παρακολουθεῖ κι' ὡς τὸν τάφο, ποὺ τὸν κάνει μνημεῖο τῆς ἀθάνατο. Καὶ πραγματικὰ γίνεται ὁ τάφος ἀθάνατο μνημεῖο τῆς δόξας. Ποτὲ δὲν χάνεται μιὰ καλοκερδισμένη δόξα. Κι' οὔτε ἓνα ὄνομα πραγματικὰ λαμπρό. «Ἄλλ' ὑπὸ γῆς περ ἑὼν γίνεται ἀθάνατος, ὃν τινα ἀριστεύοντα μένοντά τε μαρνᾶμενόν τε γῆς πέρι καὶ παίδων θοῦρος Ἄδης ὀλέσει». Ἄλλὰ κι' ὅταν τὸν σκεπάσῃ τὸ χῶμα, γίνεται ἀθάνατος αὐτὸς ποὺ ἀριστεύει στὴν εἰρηνικὴ ζωὴ· κι' ὅταν μάχεται γιὰ τὴν πατρίδα του καὶ γιὰ τὰ παιδιὰ του καὶ πέσῃ στὴ μάχη.

Αὐτὸς ποὺ ἀγαπᾷ τὴν ἀληθινὴν δόξαν δὲν φροντίζει γι' αὐτὴν· ἀλλὰ ἡ κυρία του προσπάθεια εἶναι νὰ γίνῃ πρῶτον αὐτὸς καλὸς καὶ τίμιος ἄνθρωπος· καὶ γι' αὐτὸ ἐπιδιώκει τὴν ἀρετὴν κι' ἀγαπᾷ τὴν μελέτη καὶ τὶς ἐπιστῆμες. Κοπιάζει γιὰ τὸ καλὸ καὶ τ' ἀγαθὸ καὶ γιὰ τὴν ἀλήθεια καὶ τὸ δίκαιο· κι' ἀγωνίζεται μ' ὅλην τὴν ψυχὴν γιὰ τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ὄσια, γιὰ τὴν πατρίδα, γιὰ τὴν κοινωνία, διὰ τοὺς νόμους καὶ τοὺς θεσμοὺς καὶ γιὰ τὴν τάξην· καὶ καθετὶ ποὺ συντελεῖ στὴ δόξαν καὶ στὴν τιμὴν τῆς πα-

τρίδας του. Σέβεται τὰ θεῖα καὶ προσφέρει, μ' εὐλάβεια, τὴν λατρεία πού ὀφείλει στὸν Θεό· σέβεται καὶ τὸν ἑαυτό του καὶ δὲν ξεπέφτει σ' ἀναξιοπρέπειες. Ὅταν τοῦ ἀνατεθῆῖ κάποιο καθῆκον, τὸ κάνει μ' εὐχαρίστησή του καὶ μ' αὐστηρὴ προσοχή· καὶ κάθε του πράξη τὴν χαρακτηρίζει ἐντιμότητα καὶ ἀκρίβεια. Γιατὶ τίποτα δὲν κάνει πρὸς ἐπίδειξη, τίποτα γιὰ ψεύτικη δόξα, ἀλλὰ ἀποφεύγει τὴν ματαιοδοξία καὶ κάθε ψεύτικη πομπικότητα· ἡ δόξα ὅμως τὸν παρακολουθεῖ παντοῦ καὶ δὲν ἀφήνει τὰ ἴχνη του.

Γιατὶ ἡ ἀληθινὴ δόξα χαίρεται ν' ἀκολουθῆῖ πάντα τοὺς ἀγαθοὺς, τοὺς γενναίους, τοὺς ἔραστὲς τῆς ἀρετῆς, τοὺς φίλους τῶν καλῶν ἔργων, τοὺς θεράποντες τῆς ἐπιστήμης, τοὺς φιλόνομους, τοὺς εὐσεβεῖς πρὸς τὸν Θεόν, τοὺς εὐεργέτες τῆς κοινω- νίας, αὐτοὺς πού τιμοῦν τὸ Ἔθνος μὲ τὴν ζωὴ τους, αὐτοὺς πού μοχθοῦνε γιὰ τὸ καλὸ τῆς ἀνθρωπότητας, αὐτοὺς πού προτιμοῦνε νὰ ζημιωθοῦνε καλύτερα αὐτοὶ κι' ὄχι τὸ σύνολο· κι' αὐτοὺς πού δείχνουν ἀληθινὴν αὐταπάρνηση γιὰ τὴν ἀλήθεια καὶ γιὰ τὸ σωστὸ καὶ γιὰ νὰ διαδίδεται τὸ καλὸ καὶ ἡ εὐσέβεια στὶς ἀνθρώπινες κοινωνίες. Κι' αὐτοὶ ὅλοι, μολονότι ἀπὸ ἀγάπη μονάχα πρὸς τὸ καλὸ καὶ γιὰ τὸ θρίαμβό του στὸν κόσμο ἐκινή- θήκανε κι' ἔδρασαν, κι' ὄχι γιὰ τὴ δόξα, ἐν τούτοις αὐτὴ τοὺς παρακολουθεῖ καὶ τοὺς ἀναδείχνει ἔνδοξους.

Ὁ Μεγάλος Βασίλειος λέει: «Πόνοι γεννώσι δόξαν καὶ κά- ματοι στεφάνους. Εἰ δόξης ἐπιθυμεῖς καὶ βούλει τῶν πολλῶν ὑπερέχειν, φαίνεσθαι καὶ εὐδόκιμος ἐν τοῖς κοσμικοῖς πράγμασι γίνεσθαι, ἔσο δίκαιος, σώφρων, φρόνιμος, ἀνδρεῖος, ὑπομονη- τικὸς ἐν τοῖς ὑπὲρ εὐσεβείας παθήμασιν· οὕτω γὰρ ἑαυτὸν σώσεις καὶ ἐπὶ μείζουσιν ἀγαθοῖς μείζονα ἕξεις τὴν περιφάνειαν». Οἱ κόποι γεννοῦνε τὴν δόξαν καὶ ἡ κούραση τὰ στεφάνια. Ἄν θέλῃς τὴν δόξα κι' ἐπιθυμεῖς νὰ ὑπερέχῃς ἀπὸ τὸ πλῆθος καὶ νὰ τιμᾷσαι καὶ νὰ ἐπιτυχαίνῃς στὶς κοσμικὲς σου ἐπιδιώξεις, νᾶσαι δίκαιος, καὶ σώφρωνας, καὶ γενναῖος καὶ ὑπομονετικὸς στὰ κα- θήκοντά σου γιὰ τὴν εὐσέβεια. Κι' ἔτσι καὶ τὸν ἑαυτό σου θὰ σώσης καὶ μεγαλύτερη καὶ γιὰ μεγαλύτερα ἀγαθὰ θ' ἀπολαύ- σῃς δόξα.

Περὶ φιλοδοξίας καὶ περὶ φιλοδόξου.

Φιλοδοξία εἶναι ἡ φλογερὴ ἐπιθυμία τοῦ φιλόδοξου γιὰ ν' ἀποκτήσῃ δόξα καὶ φήμη. Ὁ φιλόδοξος ἄνθρωπος κυνηγᾷ τὴν δόξα· καὶ σκοπὸς κάθε του πράξης κι' ἐνέργειας εἶναι ἡ δόξα πού τὴν ἐπιδιώκει μὲ κάθε μέσο, θεμιτὸ κι' ἀθέμιτο, κι' ἐπιχειρεῖ τὰ πάντα γιὰ νὰ δοξασθῆῖ.

Καί ἡ ἀκάθεκτη αὐτῆ ὀρμή του πρὸς τὴν δόξα τὸν ξεστρατίζει ἀπὸ τὸν βασιλικὸ δρόμο, κί ἀπὸ τὴν ἀρετὴ πού ὀδηγεῖ πρὸς τὴν ἀληθινὴ δόξα καὶ τὸν σέρνει σὲ δρόμους ἀδιέξοδους, καὶ πού τὸ τέρμα των εἶναι ἡ ἀδοξία. Γίνεται εὐτελής κόλακας τῶν ἰσχυρῶν, κί ἀνυνείδητος ἐγκωμιαστὴς αὐτῶν πού κατέχουν τὴν ἐξουσία, κί ποταπὸς καὶ χαμερπῆς δοῦλος ὑπεροχικοῦ ἀνθρώπου καὶ πρόθυμος ὑπηρετῆς τῶν ὑπηρετῶν αὐτῶν πού κυβερνοῦνε. Στὴν ψυχὴ ἕνα μονάχα συναίσθημα κυριαρχεῖ, τῆς ἀγάπης δηλαδὴ πρὸς τὴν μάταιη δόξα. Καὶ στὴν καρδιά του μιὰ μονάχα ἐπιθυμία, τῆς δόξας πού λάμπει. Καὶ στὸ νοῦ μιὰ μονάχα ἐγνοια στριφογυρίζει ἀδιάκοπα, πῶς δηλαδὴ νὰ βρῆ τὸν τρόπο γιὰ νὰ ἐπιτύχη τὴν δόξα πού λαχταρᾷ. Κανένα φρόνημα γεμᾶτο ἀπὸ ὑγεία δὲν μπορεῖ νὰ σταθεροποιηθῆ μέσα του καὶ τὰ πάντα ὑποχωροῦνε ἐμπρὸς στὸ σκοπὸ τῆς δόξας πού ἀποκτᾷ. Κί ἂν τύχη νάχη καὶ πάποιες ἐμφυτες ἀρετές, χάνονται κί ἀμαυρῶνονται κί αὐτὲς ἀπὸ τὴν φιλοδοξία του πού τὶς ἐπισκοτίζει.

Ἐμπόριο τῆς ἀρετῆς εἶπεν ὁ Πλούταρχος τὴν φιλοδοξία· γιὰ τὴν πραγματικότητά τίποτα δὲν κάνουν οἱ φιλόδοξοι χάριν τῆς ἀρετῆς· ἀλλὰ μονάχα γιὰ τὴν δόξα, πού τὴν ἀκολουθοῦνε πάντα σὰν κάποιο φάντασμα καὶ τίποτα ἀπὸ τὰ ὅσα κάνουν δὲν εἶναι σωστὸ καὶ τίμιο, ἀλλὰ ὅλα εἶναι νόθα καὶ πολυανακατωμένα.

Οἱ φιλόδοξοι ἄνθρωποι δὲν καταλαβαίνουν καὶ δὲν ξέρου πῶς ἡ δόξα, ὅταν τὴν κυνηγᾷς, σ' ἀποφεύγει καὶ πῶς ἀποζητᾷ κί ἀκολουθεῖ αὐτοὺς πού δὲν τὴν ἐπιζητοῦνε· καὶ πῶς τοὺς ἀγκαλιάζει, καὶ τοὺς περιπτύσσει, καὶ τοὺς περιβάλλει μὲ τὴν πορφύρα της καὶ τοὺς κάνει ἐνδοξους καὶ τιμημένους. Καὶ οἱ φρόνιμοι καὶ συνετοὶ ἄνθρωποι αὐτὴν τὴν δόξα ἐπιζητοῦνε στὴ γῆϊνη σταδιοδρομία τους.

Περὶ ματαιοδοξίας καὶ περὶ ματαιοδόξου.

Ματαιοδοξία εἶναι μιὰ κάπως ἀστήρικτη κί ἄστοχη ὑπερφάνεια πού ἔχομε γιὰ τὸν ἑαυτό μας. Ὁ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης λέει πῶς: «πρέπει νὰ λέμε κενόδοξο, τὸν καθένα πού θέλει νὰ τὸν δοξάζουν καὶ νὰ τὸν τιμοῦν γιὰ πράγματα πού δὲν κάνει». Γιὰ τὸ κενόδοξο διεκδικεῖ τιμὲς καὶ δόξες, ἐνῶ εἶναι ἄδειος ἀπὸ καλὰ καὶ χρήσιμα ἔργα. Κί ὅτι κάνει κί ὅτι λέει κίνητρό του ἔχει τὴν μάταιη τιμὴ καὶ δόξα ἀπὸ αὐτοὺς πού τὸν βλέπουν. Καὶ εἶναι γι' αὐτὸ ἡ κενοδοξία μεγάλο ἐμπόδιο στὴν ἀρετὴ. »

Ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέει: «Δεινὸν ὁ τῆς δόξης Ἔρως, δεινὸν καὶ πολλῶν γέμον κακῶν. Ἄκανθὰ τὶς ἐστὶ δυσάποσπαστος,

καὶ θηρίον ἀτίθασσον καὶ πολυκέφαλον κατὰ τῶν τρεφόντων αὐτὸ ὀπλιζόμενον. Αὐτίκα καθάπερ ὁ σκώληξ ξύλα, ἀφ' ὧν τίκτεται καὶ διατρῶγει, καὶ ὁ ἰὸς τὰ σίδηρα, ὅθεν προεῖσι δαπανᾶ, καὶ οἱ σῆπτες τὰ ἔρια, οὕτω καὶ ἡ κενοδοξία τὴν τρέφουσαν αὐτὴν ἀπόλλυσι ψυχὴν». Εἶναι φοβερὸ κακὸ ὁ ἔρωτας τῆς δόξας, φοβερὸ καὶ γεμᾶτο ἀπὸ πολλὰ κακά. Εἶναι σὰν κάποιο ἀγκάθι δυσκολοτράβηχτο· καὶ θεριὸ ἀτίθασσο καὶ πολυκέφαλο, πού ὀρμᾶ καὶ ἐπιτίθεται ἐναντίον ἐκείνων πού τὸ τρέφουν. Κι' ἀκριβῶς παρόμοιο ὅπως τρώει τὸ σαράκι τὰ ξύλα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα γεννιέται, κι' ἀφανίζει τὸ σίδηρο ἢ σκουριά, πού ἀπ' αὐτὸ προέρχεται, κι' ὅπως ἀφανίζει ὁ σκόρος τὸ μαλλί, ἔτσι καταστρέφει καὶ ἡ κενοδοξία τὴν ψυχὴ, πού τὴν τρέφει.

Εἶναι μητέρα τῆς Κόλασης ἡ κενοδοξία· κι' αὐτὴ ἀνάβει τὴν φοβερὴ τῆς ἐκείνη φωτιά καὶ τὰ φαρμακερὰ τῆς σκουλήκια. Κι' ὅλα μὲν τ' ἄλλα σβύνουν κι' ἀφανίζονται μὲ τὸν θάνατο· αὐτὸ ὅμως καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν θαντὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀκόμη ἀγωνίζεται καὶ μάχεται νὰ φανερώσῃ τὴν παρουσία τῆς καὶ στὸ πεθαμένο σῶμα.

Εἶναι δύσκολο, πολὺ δύσκολο ν' ἀποφύγωμε τὸ δαιμόνιο τῆς κενοδοξίας· γιατί τὸ καθετὶ πού κάνεις γιὰ νὰ τὴν περιορίσῃς καὶ νὰ τὴν σταματήσῃς, σοῦ γίνεται ἀρχὴ μιᾶς ἄλλης κενοδοξίας.

Ἡ κενοδοξία εἶναι ἄδεια στὸ ἐσωτερικὸ τῆς καὶ δὲν ἔχει τίποτα τὸ χρήσιμο καὶ μονάχα τὴν ἐξωτερικὴ κι' ἐπιφανειακὴ τιμὴ καὶ δόξα ἀπὸ τοὺς πολλοὺς κυνηγᾶ. Καὶ ὁ κενόδοξος ξεγελᾶ τὸν ἑαυτό του, νομίζοντας πὼς εἶναι κάτι, ἐνῶ εἶναι μηδαμηνὸς κι' ἀνύπαρκτος, καὶ φουσκώνει σὰν διάνος ἀπὸ τὴν κενοδοξία.

Ὁ κενόδοξος μοιάζει μὲ τοὺς θαλασσοδαρμένους καὶ πάντα τρέμει καὶ φοβᾶται καὶ περιποιεῖται καὶ κολακεύει χίλιους δυὸ ἀφέντες. Καὶ μοιάζει ἡ φιλοδοξία σὰν ἕνα τύραννο, πού βασανίζει αὐτοὺς πού ἔχει σκλάβους. Χαρακτηριστικὸ τοῦ κενόδοξου εἶναι ν' ἀποβλέπη καὶ νᾶχη τὸ νοῦ του στραμμένο πρὸς τὴ δόξα περισσότερο, παρὰ στὸ νὰ ἐνδιαφέρεται καὶ νὰ συμπονᾶ τοὺς ἄλλους. Καὶ οἱ κενόδοξοι ἄνθρωποι μισοῦνε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο κι' ἀλληλοφθοноοῦνται. Ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λέει: «μέγα τοῖς ἀνθρώποις ἡ κενοδοξία πρὸς ἀρετὴν ἐμπόδιον». Ἡ μάταιη δόξα συναρπάζει τοὺς ἀπλοϊκώτερος· κι' αὐτὸς πού ζητᾶ τὴν μάταιην αὐτὴ δόξα, εἶναι ἄδειος ἀπὸ κάθε ἀρετῆ.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Εἰς τὸ πέρασμα τῶν αἰῶνων

**Ο ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΒΛΑΧΕΡΝΩΝ
ΠΟΥ ΕΨΑΛΗ Ο ΝΙΚΗΤΗΡΙΟΣ ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΥΜΝΟΣ**

Η ΤΙΜΙΑ ΕΣΘΗΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Ἀκλόνητη ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ

Τὸ τέλος τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς πρὸς τὸ ὁποῖον πλησιάζουμε ὁλοένα, ξυπνᾷ καὶ πάλιν ζωηρὲς ἀναμνήσεις. Μᾶς φέρνει πίσω πρὸς τὸ Βυζάντιον καὶ πρὸς τὴν ἱστορίαν του. Συμφασμένη μὲ τὴν ἱστορίαν αὐτὴν τῆς μεγάλης ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἡ ὀρθόδοξη χριστιανικὴ θρησκεία, καθηλώνει τὴν σκέψιν μας εἰς μίαν θρησκευτικὴν ἀτμόσφαιραν. Ἀρωματισμένη μὲ τὰ ἀνάλαφρα μῦρα τῆς ἀνοίξεως ἢ ἀτμόσφαιρα αὐτὴ τοῦ Βυζαντίου. Τὸ αἰγόκλημα ἀρχίζει νὰ ἀγκαλιάζῃ μαζί μὲ τοὺς κισσοὺς τὰ παλῆα κάστρα. Καὶ ἡ ζωὴ ἀρχίζει νὰ ξυπνᾷ μὲ τὶς δικές της ἐκδηλώσεις. Μὲ τὸ γλυκὺ βᾶρος τοῦ φορτίου τῶν ἀναμνήσεων τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν γεγονότων της, ποὺ τὰ ἐλαφρύνει διαρκῶς ἓνας δυνατὸς παλμὸς μας, ὀδεύουμε πρὸς τὰ παλῆα βυζαντινὰ ἀνάκτορα τῶν Βλαχερνῶν μὲ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας. Στὸ δρόμον μας μᾶς συνοδεύουν σὲ ἀρκετὴ ἀπόστασιν ἀπὸ τὸ Φανάρι ἀγριοπερίστερα — οἱ «δεκοχτοῦρες» — ποὺ κάνουν ἐπάνω στὰ καλντερίμια τὸν περίπατό τους σὰν ἀρχοντικὲς κοκῶνες καὶ ποὺ σιγοτραγουδοῦν μουρμουριστὰ τὰ μύχια φλογερὰ πάθη τους. Καὶ ὅσο προχωροῦμε ζωντανεύουμε στὴ σκέψιν μας τὸν θρῦλον καὶ τὴν παράδοσιν καὶ τὴν πραγματικὴν ἱστορίαν τῆς Παναγίας, εἰς μνήμην τῆς ὁποίας ἔχει κτισθῆ ἀπὸ τῶν παλῆων βυζαντινῶν χρόνων ἡ ἐκκλησία αὐτὴ στὸ Αἰβὰν Σεράϊ, ἐκεῖ σχεδὸν ποὺ τελειώνει ὁ Κεράτειος κόλπος. Τὸ ἱερόν αὐτὸ συγκρότημα τῶν Βλαχερνῶν ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὸν «Μεγάλον ναόν», βασιλικὴν μήκους σαράντα πέντε ἐπὶ εἴκοσιν περίπου, τὴν «Ἁγίαν Σορόν», μικρότερον ναὸν συνεχιζόμενον νοτίως μὲ τὸν μέγαν ναὸν καὶ τὸ λουμα, ἐνὸς εἰδους λουτροῦ ποὺ εὑρίσκεται ἀκόμην νοτιώτερον. Ἀπὸ τὸ συγκρότημα αὐτὸ τίποτε δὲν ὑπάρχει σήμερον ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πηγὴν τοῦ ἀγιάσματος καὶ τρία κιονόκρανα, ποὺ εὑρέθησαν κατὰ διαφόρους ἐσκαφάς. Εἰκόνα τοῦ συγκροτήματος παρέχει ἡ περιγραφή περὶ τῆς τάξεως ποὺ ἐτρεῖτο ὅταν οἱ Βασιλεῖς ἐπήγαιναν εἰς Βλαχέρνας γιὰ νὰ λουσοῦν. Κατὰ τὴν περιγραφὴν αὐτὴν τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ὁ Βασιλεὺς διὰ νὰ μεταβῆ καὶ λουσθῆ εἰς

Βλαχέρνας ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡμέρα Παρασκευῆ. Πολὺ πρωΐ μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου σχεδὸν ὅλοι οἱ συγκλητικοί, ἐνδυμένοι φορέματα χονδρά, κατὰλληλα διὰ θαλασίαν ἐκδρομὴν, ἤρχοντο εἰς τὰς Βλαχέρνας γιὰ νὰ ὑποδεχθῶν τὸν Βασιλέα εἰς τὸν τόπον ὅπου θὰ προσωρμίζετο τὸ βασιλικὸν σκάφος. Ἀπὸ τὸ «Ἱερὸν Παλάτιον» εἰσήρχετο εἰς τὸ πλοῖον μαζί μὲ τοὺς θεράποντας τῶν ἀνακτόρων του, πού ἦσαν ὁ λογοθέτης τοῦ δρόμου, ὁ πρωτοασηκρίτης καὶ ὁ δρουγάριος καὶ ἄφ' οὗ τὸ βασιλικὸν εὐδρομον ἔκαμπτε τὴν Βοσπόριον ἄκραν, διέπλεε τὸν Κεράτιον, προσωρμίζετο εἰς τὴν παραλίαν πύλην — Ἀἶβαν Σαράϊ — τοῦ θαλασσοῦ τοίχους, ὅπου ἀνέμενον αὐτὸν οἱ συγκλητικοί. Ἐξω ἀπὸ τὴν Πύλην εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τῆς βασιλικῆς εἰσόδου ὑποδέχοντο τὸν βασιλέα οἱ μάγιστροι, οἱ πατρίκιοι καὶ οἱ ὄφφικιάλιοι, ἐνῶ εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος ἐστέκοντο οἱ βασιλικοὶ ἀκόλουθοι καὶ ὅταν ἐπλησίαζε πρὸς αὐτοὺς ὁ Βασιλεὺς, ἔπιπτον ὅλοι καὶ προσκυνοῦσαν αὐτὸν ἢ τοὺς συμβασιλεῖς ἀν ὑπῆρχον. Ὁδηγούμενος ἀπὸ φρουροὺς, πού μὲ ξυλίνους ράβδους ἤνοιγον τὸν δρόμον, ὁ βασιλεὺς διὰ μέσου τοῦ πλήθους προχωροῦσε διὰ τῆς ὁδοῦ πού ὠδηγοῦσε πρὸς τὸν ναὸν τῆς Παναγίας. Τὸν ἀκολουθοῦσαν οἱ μάγιστροι, οἱ πατρίκιοι καὶ οἱ ὄφφικιάλιοι. Εἰς τὰ προπύλαια τοῦ ναοῦ τὸν ὑπεδέχοντο ὁ σκευοφύλαξ κρατῶν θυμιατὸ καὶ ὁ κληρὸς τοῦ ναοῦ καὶ τὸν συνῶδευον ὅλοι μαζί Ἐφθάνεν εἰς τὸν νάρθηκα καὶ τὸν περιέβαλον μὲ χρυσοποίκιλτον φόρεμα, εἶδος βασιλικοῦ σάκκου, ἀναβε κηρία καὶ διερχόμενος διὰ μέσου τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ σωλέος ἀναβε καὶ πάλιν κηρία ἔξω τῶν ἁγίων θυρῶν τοῦ ἱεροῦ βήματος καὶ εἰσήρχετο εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, ὅπου ἠσπάζετο τὸ ἱερὸν κάλυμμα τῆς ἁγίας Τραπεζῆς. Ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας μετέβαινε εἰς τὴν ἁγίαν Σορόν. Κατὰ τὴν συνήθειαν ἀναβε κερία εἰς τὰς βασιλικὰς πύλας τοῦ νάρθηκος καὶ ἀμέσως οἱ εὐνοῦχοι πού ὑπηρετοῦσαν εἰς τὸν βασιλικὸν κοιτῶνα ἔκλειον τὰς πύλας.

*

Ἡ Ἁγία Σορὸς κατὰ τὴν ἰδίαν περιγραφὴν συνείχετο μὲ τὸν μεγάλον ναὸν τῆς Θεοτόκου πρὸς τὴν δεξιὰν πλευράν. Ὁ αὐτοκράτωρ Λέων ὁ Μακέλης τὸ ἔτος 473 κατεσκέυασε σφαιροειδῆ ναὸν ὅπου ἦταν κατοπεθευμένη ἡ ἁγία Σορὸς, ἡ περιέχουσα τὴν ἁγίαν Ἐσθῆτα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Κατὰ τὴν διασωζομένην περιγραφὴν δύο πατρίκιοι ὁ Γάλβιος καὶ ὁ Κάνδιδος, ὅταν εὐρίσκοντο εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἶδον πολλοὺς ἀσθενεῖς νὰ κατακλίζουσαν τὴν οἰκίαν μιᾶς ἑβραίας γερόντισσας καὶ μετὰ τὴν ἐκεῖ πολὺωρον παραμονὴν τῶν ἐξήρχοντο ὑγιεῖς. Ἐρωτήσαντες καὶ πληροφορηθέντες ὅτι ἡ ἐν λόγῳ γερόντισσα ἐκ συγ-

γενικῆς κληρονομίας κατεῖχεν ἐσθῆτα τῆς Παναγίας καὶ δι' ἐπιθέσεως αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἀσθενῶν τοὺς ἐθεράπευεν, ἠθέλησαν νὰ διαπιστώσουν ἴδιοι ὄμμασι τὸ θαῦμα. Μετέβησαν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς γερόντισσας καὶ ἀφοῦ ἐπέισθησαν περὶ τῆς ἀληθείας, διὰ δόλου ἀφήρεσαν τὴν ἐσθῆτα, ἀνταλλάξαντες αὐτὴν μὲ ἀλλὴν ὁμοίαν καὶ τὴν μετέφερον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὸ ἔτος 458. Ὁ αὐτοκράτωρ Λέων ἔθεσεν τὴν τιμίαν ἐσθῆτα ἐντὸς πολυτελεστάτης σοροῦ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἄργυρου, κατετέθη δὲ εἰς τὸν ἀνεγερθέντα μικρὸν ναόν, ὁ ὁποῖος καὶ ὠνομάσθη «ἱερὸς ναὸς τῆς ἁγίας Σοροῦ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου» ἡ μνήμη δὲ αὐτοῦ καθιερώθη νὰ ἐωρτάζεται τὴν 2ην Ἰουλίου. Ἐκεῖ μετέβαινε πολὺ πλῆθος ἀσθενούντων, οἱ ὁποῖοι καὶ ἐθεραπεύοντο. Πρὸ τῆς τιμίας ἐσθῆτος προσήρχετο καὶ προσηύχετο μετὰ θρησκευτικῆς κατανύξεως καὶ δέους ἡ σύζυγος τοῦ βασιλέους Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, ἡ Θεοφανώ, τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία κατέταξε μεταξὺ τῶν ἁγίων γυναικῶν καὶ τὸ ἱερόν της λείψανον διασωθὲν μέχρι σήμερον, φυλάσσεται εἰς τὸν πατριαρχικὸν ναόν.

*

Τὸ ἱερόν λουμα ἐκτίσθη καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὸν βασιλέα Λέοντα τὸν Μακέλην, ὅπως καὶ ὁ μέγας ναὸς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν Βλαχερνῶν. Ἔτσι καὶ τὸ λουμα εὐρίσκεται ἐξωθεν τῆς πόρτας τοῦ Θεοδοσιανοῦ τείχους τῆς Πόλης καὶ ὁ Ἡράκλειον εἶχε περιλάβει ἀμφοτέρωθεν ἐντὸς τῆς πόλεως διὰ τοῦ ἀνεγερθέντος ἐπ' αὐτοῦ τείχους. Εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ λουτροῦ, τὸ ὁποῖον ἔκτισε ἐξ ἀρχῆς, δαπανήσας διὰ τὸν καλλωπισμὸν τοῦ ἀφθονον χρυσοῦ καὶ ἄργυρου ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος, ὑπῆρχεν ἐπάνω εἰς ἓνα μάρμαρον τὸ ἐκτύπωμα τῆς χειρὸς τῆς Θεοτόκου, περιχαρακωμένον μὲ ἄργυρον. Οἱ χριστιανοὶ ἔθεωροῦσαν τὸ λουμα τῶν Βλαχερνῶν ὡς ἓνα εἶδος κολυμβήθρας τοῦ Σιλωάμ. Πολλοὶ ἀσθενεῖς ψυχικῶς ἢ καὶ σωματικῶς προσήρχοντο ἐκεῖ καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίρροιαν τῆς πίστεώς των ἐθεραπεύοντο. Ἡ σύζυγος τοῦ αὐτοκράτορος Θεοφίλου Θεοδώρα μετέβαινε συχνώτατα εἰς Βλαχέρνας καὶ ἐλούετο, παρακολουθοῦσα μετὰ πολλῆς εὐλαβείας καὶ τὴν μακρὰν ἱεροτελεσίαν ποῦ ἐγίνετο πρὸ τοῦ βαπτίσματος, εἰς τὴν ἱεράν κολυμβήθραν τοῦ λουμάτος.

*

Τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν ψυχὴν συγκινεῖ περισσότερον ἴσως ἀπὸ τὴν παλαιότεραν ἱστορίαν τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν ἢ ἱστορία τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς, ἡ σχετιζομένη μὲ τοὺς ἁγῶνας κατὰ τῶν βαρβάρων καὶ ἰδιαιτέρως μὲ τὸ θαῦμα τοῦ ἀφανισμοῦ τῶν πλοίων, τῆς σφαγῆς καὶ τῆς καταστροφῆς

τῶν Ἀβάρων. Ὑπέρμαχος στρατηγὸς καὶ προστάτρια τῆς κινδυνεύουσης βασιλίδος τῶν πόλεων ἢ Θεοτόκος, διέσωσε τὴν πόλιν ἀπὸ τὸν ἀφανισμόν. Εἰς ἀνάμνησιν τῆς βοήθειας αὐτῆς συνετάχθη ὁ εὐχαριστήριος καὶ νικητήριος ὕμνος:

Τῆ ὑπερμάχῳ στρατηγῶ τὰ νικητήρια
ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια.

Ὁ ἀκάθιστος ὕμνος ἀποδίδεται ἀπὸ μερικοὺς εἰς τὸν ἐκ τῆς Ἐμέτης τῆς Συρίας Ρωμανὸν τὸν μελωδόν, τὸν Πίνδαρον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως. Ὑπάρχουν οἱ διαφωνοῦντες πρὸς τὴν ἐκδοχὴν αὐτήν. Πάντως ἡ ἔξοχος ἐκκλησιαστικὴ μούσα διὰ τὸν ἀκάθιστον ὕμνον ἐπετέλεσε διπλοῦν ἔργον. Ἀφ' ἑνὸς ἐξύμνησε καὶ ἔδοξολόγησε τὴν ὑπερμάχον στρατηγὸν Θεοτόκον καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀπεθανάτισε καὶ τὸ ὄνομα τοῦ μεγαλεπίβολου αὐτοκράτορος Ἡρακλείου.

Ὁ Μιχαὴλ Ψελλὸς μᾶς δια φωτίζει καὶ περὶ ἑνὸς θαύματος, τὸ ὁποῖον ἐγένετο καθ' ἑκάστην Παρασκευὴν ἑσπέρας μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου πρὸ τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνης τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Κάθε Παρασκευὴ μετὰ τὸν ἑσπερινὸν ἡ περικαλύπτουσα τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας σκέπη ἐσηκόνετο αἰφνιδίως καὶ ἔμενε οὕτω αἰωρουμένη μέχρι τῆς ἐπαύριον τοῦ Σαββάτου.

Ἐπέρασαν αἰῶνες. Στὸ πέρασμα ὅμως τῶν αἰῶνων ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ ἔμεινε ἀκλόνητη, προσηλωμένη εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν χριστιανικὴν παράδοσιν. Καὶ ἡ τελετὴ τοῦ ἀκαθίστου ὕμνου ποὺ παρακολούθησαν καὶ πάλιν οἱ ὀρθόδοξοι Ἕλληνες θὰ συγκλονίζη πάντοτε τὴν ψυχὴν των καὶ θὰ ζωντανεύη τὴν μορφήν τῆς ἀειπαρθένου ὡς ὑπερμάχου στρατηγοῦ τοῦ ἔθνους τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ προστατρίας αὐτοῦ εἰς κάθε περίστασιν.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι, ὅτι ἐκυκλοφόρησεν ὁ πέμπτος κατὰ σειρὰν τόμος τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἐκκλησίας», ὁ «Εὐεργετινὸς» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν» μέρος δεύτερον, καὶ ἀπεστάλη εἰς ὅλας τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις πρὸς δωρεὰν διανομὴν εἰς τοὺς αἰδεσιμ. ἱερεῖς.

Παρακαλοῦνται οἱ αἰδεσιμ. Ἐφημέριοι ὅπως φροντίσουν νὰ τὸν παραλάβουν ἀπὸ τὰ οἰκεία Μητροπολιτικὰ Γραφεῖα. (Ἐκ τοῦ «Ἐφημερίου»)

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ «ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ»

Ἑπὶ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. Εὐπρεπισμὸς τῶν σπιτιῶν καὶ
ξαλάφρωμα τῶν συνειδήσεων.

Ἀφοῦ κάθε Ἑβραῖος ἀπέδιδε τὸ δέκατον ἀπὸ τὰ
εἰσοδήματά του στὸν Κύριο, ἔδινε, σύμφωνα μὲ τὴν
ἐπιταγὴ τοῦ νόμου, καὶ δεῦτερο ἀκόμη δέκατο, ποῦ ἦτανε
ὑποχρεωμένος νὰ τὸ δίγη «στοὺς Λευῖτες, στοὺς προσή-
λυτους, στὰ ὄρφανὰ καὶ στὶς χήρες», «τῷ Λευῖτῃ, τῷ
προσηλύτῳ, καὶ τῷ ὄρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ» (Ἐξ. ιζ', 14).
Καὶ τότε, μὲ ἀληθινὴ χαρὰ καὶ ἀγαλλίαση, εὐχαριστοῦσε
τὸν Κύριο, καὶ ἔκραζε — Ὡ σ' εὐχαριστῶ Θεέ μου· δόξα
νάχη τ' ὄνομά σου, ποῦ μὲ καταξίωσες νὰ σοῦ φέρω
ἀπὸ τὸ σπιτικό μου τὸ μερίδιον ποῦ μοῦ πέφτει, καθαρὸ
καὶ ἁγιασμένο καὶ χωρὶς νὰ χρειασθῶ νὰ μεταχειρισθῶ
γιὰ τίς βιοτικὰς μου ἀνάγκας πράγματα ἱερά καὶ καθα-
γιασμένα. «Καὶ ἐρεῖς ἔναντι Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου,
ἐξεκάθηρα τὰ ἅγια ἐκ τῆς οἰκίας μου· καὶ ἔδωκα τῷ
Λευῖτῃ καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὄρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ»
(Δευτ. κστ', 13).

Ἀκούεις, ἀδελφέ μου; Ἐνόσω ἀναβάλλεις νὰ προσ-
φέρῃς στὸ Θεὸ τὸ τάμμα σου· ἐνόσω κατακρατεῖς αὐτὸ
ποῦ ἔχεις ὑποχρέωση νὰ δώσης στὸν πλησίον σου, καὶ
στὸ φτωχὸ καὶ τὸν ἀναγκασμένο, ξέρεις τί εἶσαι; δὲν
ντρέπομαι νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ φανερὰ καὶ κατὰ πρόσωπον,
ἀδελφέ μου:—«Εἶσαι κλέφτης, καὶ ὄχι κλέφτης ἀπλῶς,
ποῦ ἀρπάζει τὰ ξένα καὶ τὴν περιουσίαν τῶν ἄλλων·
ἀλλὰ καὶ ἱερόσυλος καὶ ἀκάθαρτος, ποῦ κλέβει καὶ κατα-
κρατεῖ πράγματα ἱερά, καὶ βεβηλώνει τ' ἅγια, καὶ ποῦ
καταβρωμίζει τὰ καθαρὰ. Ἐξω, ἀδελφέ μου, ἔξω ἀπὸ τὸ
σπίτι σου τὰ ταξίματα τοῦ Θεοῦ σου, καὶ τ' ἀφιερώματα
καὶ καθετὶ ποῦ εἶναι δικό του, ἔξω καὶ ὅσα ἀνήκουε

στούς φτωχούς· γιατί κι' αὐτὰ στὸ Θεὸ ἀνήκουν καὶ σ' αὐτὸν τὰ χρωστᾶς. Τότε μονάχα καὶ σὺ θὰ μπορῆς νὰ ξεστομίσης, ὅπως οἱ πιστοὶ Ἑβραῖοι, μὲ χαρὰ καὶ μὲ ἀναγάλλια. "Α... ἐξεκάθηρα τὰ ἅγια ἐκ τῆς οἰκίας μου» ἢ «μὲ τὸ νὰ τ' ἀποδιώξω ἅγιασα τὸ σπίτι μου», ὅπως κάποιος ἐξηγητῆς ἐρμηνεύει τὸ χωρίο «Τὰς προσφορὰς ἐξαγαγὼν ἐκ τῆς οἰκίας μου ἡγίασα αὐτήν». "Η, ὅπως λέει κάποιος ἄλλος· «Θεοῦ ἐπλήρωσα· καὶ οὐδὲν κατέλιπον ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, οὐδὲ ἐκοίνωσά τι τῶν ἁγίων καὶ τῶν ἀφιερωμένων τῷ Θεῷ». Ἐξόφλησα τὸ Θεὸ κι' οὔτε ἄφηκα τίποτα στὸ σπίτι μου· κι' οὔτε πῆρα γιὰ δικό μου τίποτα ἀπ' αὐτὰ ποὺ ἀνήκουνε στὸ Θεό».

Τότε καὶ μόνον, ναί, τότε καὶ μόνον, θὰ μπορῆς νὰ εἰπᾶς, στρέφοντας στὰ μάτια σου πρὸς τὸν οὐρανό.

—«Εὐλογημένος ἅς εἶσαι, Θεέ μου. Δὲν ἐκακομεταχειρίσθηκα τίς ἅγιες αὐτὲς μερίδες γιὰ τίς δικές μου ἀνάγκες· οὔτε γιὰ τίς δικές μου βιωτικὲς ματαιοδοξίες· «Καὶ οὐκ ἔφαγον ἐν ὀδύνῃ μου ἀπ' αὐτῶν· οὐκ ἐκάρπωσα ἀπ' αὐτῶν εἰς ἀκάθαρτον· οὐκ ἔδωκα ἀπ' αὐτῶν τῷ τεθνηκότι· ὑπήκουσα τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· ἐποίησα καθὰ ἐνετείλω μοι». Δὲν τᾶφαγα στίς πικρὲς ὥρες τῆς ἀνάγκης μου· δὲν ἔκαμα παράνομη χρῆση τους· δὲν τὰ ξώδεψα γιὰ πεθαμένους (σὲ κηδεῖες, μνημόσυνα, μεταθανάτια δεῖπνα κ.τ.λ.)· ἀλλὰ ἄκουσα τὴν προσταγή σου, Κύριε, κι' ἔκαμα αὐτὸ ποὺ μὲ διέταξες. (Δευτ. κστ', 14). Ναί, Κύριέ μου καὶ Θεέ μου· ἐφύλαξα τὴν προσταγή σου· ἐπλήρωσα τὰ χρέη μου, ὅπως τὸ θέλεις· ἐκαθάρισα τὸ σπίτι μου ἀπὸ κάθετι ποῦναι ἅγιο τάμμα καὶ ποὺ τὸ λερώνει καὶ τὸ μολύνει, ὅταν κανεῖς τὸ κατακρατῆ. Ἐκαμα τὸ χρέος μου, Θεέ μου, ἀνάπαψα τὴν συνείδησή μου· ἡσύχασεν ὁ λογισμὸς μου κι' ἀναπαύθηκε κι' εὐχαριστήθηκεν ἡ ψυχὴ μου.

Σὲ ποιά πέτρα χαραζεται ὁ θεῖος νόμος.

Λίθοι μεγάλοι, ποὺ νάχουμε μιστρωθῆ κι' ἀσβεστω-

θῆ, ἔπρεπε νᾶναι οἱ λίθοι, πού ἐπάνω τους θὰ γραφόντανε ὁ νόμος, ὅταν ὁ λαός, διαβαίνοντας τὸν Ἰορδάνη, θᾶπαιρνε τὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, πού τοῦ εἶχε κληροδοτηθῆ. «Καὶ στήσεις σεαυτῶ λίθους μεγάλους· καὶ κονιάσεις αὐτούς κονία· καὶ γράψεις ἐπὶ τῶν λίθων τούτων πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου, ὡς ἂν διαβῆτε τὸν Ἰορδάνην» (Δευτ. κζ' 2—3).

Οἱ νόμοι τοῦ Θεοῦ χαράζονται ἐπάνω σ' ἐκεῖνες τὶς ψυχές, ποῦναι στερεές κι' ἀσάλευτες, σὰν πέτρες μεγάλες, καὶ πού μὲ τὴν ἀγνή καὶ καθαρὴ τους ζωὴ, λαμποκοποῦνε, ὅπως οἱ καλομιστρωμένοι κι' ἀσβεστοχρισμένοι τοῖχοι. Δὲν ὠφελεῖ ἡ ἐξωτερικὴ κι' ἐπιπόλαιη μονάχα λαμπρότητα, ὅταν λείπη ἡ ἐσωτερικὴ στερεότητα καὶ γερότητα στὸν πιστό, πού ἰσχυρίζεται, πὼς ἔχει μέσα στὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς του χαραγμένο τὸν θεῖο νόμο. Αὐτὸς πού δὲν συνδέει τὴν στερεότητα τοῦ λίθου μὲ τ' ἄσπρο ἀσβεστοκονίαμα, ἢ, γιὰ ν' ἀφήσω τὶς μεταφορές, αὐτὸς πού μαζὶ μὲ τὴν ἀσάλευτη κι' ἀμετακίνητη πίστη του δὲν φροντίζει νὰ λαμποκοπᾷ κι' ἀπὸ τὴν ἔμπρακτην ἐφαρμογὴ τοῦ θεῖου νόμου, ὁ τέτοιος δὲν εἶναι θεμελιακὸ ἀγκωνάρι ἀσάλευτο, ὅπως τὸ θέλει ὁ νόμος· ἀλλὰ εἶναι τάφος Φαρισαϊκὸς ἄδειος κι' ἀσβεστοχρισμένος· εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς τάφους δηλαδὴ ἐκείνους, «οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται εὐπρεπεῖς καὶ ὠραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν, πλήρεις σαπρίας καὶ πάσης ἀκαθαρσίας» (Ματθ. κγ', 27).

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Παρκυαλοῦνται τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια τῶν Ἰ. Ναῶν, οἵτινες λαμβάνουν τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὅπως καταβάλουν εἰς τὸ Τοπικὸν ΤΑΚΕ τῆς περιφερείας των τὴν τυχὸν ὀφειλομένην συνδρομὴν των, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1957 καθωρίσθη εἰς δρχ. 30 ἐτησίως, ἐκτὸς τῶν Ἰ. Ναῶν τῶν περιφερειῶν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, τῶν ὁποίων ἡ συνδρομὴ καθωρίσθη εἰς δρχ. 50, 75 ἢ 100, ἀναλόγως τῆς κατηγορίας ἐκάστου.

Ἐκ τῆς Ἐφημεριακῆς Συναξάρου τοῦ 1831

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΙΕΡΕΥΣ

«... ἔδειξε γενναιότητα, πίστιν
καὶ ἀφοσίωσιν...».

Ἡ κωμόπολις Σοποτοῦ-Καλαβρύτων, ἦτο γνωστὴ ἀνά τὴν Ἀχαΐαν καὶ τὰς περὶξ ἐπαρχίας, κατὰ τὰ ἔτη τῆς δουλείας, διότι διετῆρει Σχολήν, ἀγνωστον πότε καὶ ὑπὸ τινος ἰδρυθεῖσαν, ἐφάμιλλον, καὶ ἴσως σύγχρονον, τῆς Σχολῆς Δημητσάνης. Ἐνισχυθεῖσα αὕτη ὑπὸ δύο κληροδοτημάτων, τοῦ ἐκ Σοποτοῦ Τσίπηρα Ἀθανασίου ἐμπόρου ἐν Πάτραις, θανόντος (†1774) ἐν Ζακύνθῳ, ὡς καὶ τῆς Βασίλεινας Παπαλιάρνας, πιθανῶς ἐξ ἀγίας Ἀναστασίας (Ἀναστασῆς) τοῦ ἰδίου δήμου, διαμενούσης πρὸ τοῦ 1790 ἐν Ζακύνθῳ καὶ βραδύτερον ἐν Πάτραις, ἀνέδειξε πολλοὺς λαϊκοὺς καὶ κληρικοὺς, καταλαβόντας ἐπιζήλους θέσεις ἐντὸς τοῦ νομοῦ, τῆς Πελοποννήσου καὶ ἀλλαχοῦ.

Οἱ, Ἰωαννίκιος Νεῖρος (†1706) ἐπίσκοπος Ὠλένης (Ἡλείας), Ἀνθιμοσ, ἀνεψιὸς τοῦ Ἰωαννικίου, ἐπίσκοπος Ἡλιουπόλεως καὶ ἔπειτα Ὠλένης, Κωνσταντῖος ἐπίσκοπος Ἀνδρουσῆς λαβὼν μέρος εἰς τὴν κήρυξιν τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ συλλειτουργήσας κατὰ τὴν ὑψωσιν τοῦ ἐθνικοῦ Λαβάρου, μετὰ τῶν πολλῶν κληρικῶν, ἦσαν ἐκ Σοποτοῦ.

Ὡσαύτως, ὁ ἱερομόναχος καὶ ἱεροδιδάσκαλος Σιάρπας Λεόντιος (†1714), ὁ γνωστὸς λόγιος ἱερομόναχος καὶ διδάσκαλος τῆς Σχολῆς τοῦ Ἀγίου Ὄρους καὶ τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βουκουρεστίου Νεόφυτος Κουσοκαλυβίτης, ὡς καὶ ὁ νεομάρτυς Παῦλος, μαρτυρήσας ἐν Τριπόλει, ἦσαν ἐκ Σοποτοῦ. Ἀνέδειξεν ὅμως ἡ κωμόπολις καὶ πολλοὺς ἀγωνιστάς, ἐκ τῶν οἰκῶν Σοφιανῶν ἢ Σοφιανοπούλων, Φάσου, Νείρου, Στεφανοπούλου, Πανουτσπούλου, Ἀγγούρη, Σταυρουλοπούλου, Βασιλικοπούλου, Πετμεζᾶ, Βλαχοῦλη καὶ ἄλλων. Γνωστοὶ ὡς ἀγωνισταὶ εἶναι καὶ οἱ ἐφημέριοι Σπήλιος ἱερεὺς καὶ Σακελλάριος (βλέπε «Φωνὴ τοῦ Χριστοῦ» ἔτ. 1960 φύλλ. Ὀκτωβρίου), Ἰωάννης Ἀνδρέου ἢ Καρράς ἐφημέριος Σοποτοῦ καὶ Λειβαρτζίου (βλέπε «Τρεῖς Ἱεράρχαι» ἔτ. 1959 φύλ. Ἰουνίου), λαβόντες μέρος εἰς πολλὰς μάχας μετὰ τῶν λαϊκῶν συγχωριανῶν καὶ ἐνοριτῶν αὐτῶν. Μεταξὺ αὐτῶν δέον νὰ καταταχθῇ καὶ ὁ ἄνευ ἐπωνύμου ὑπογράφων «Θεόδωρος ἱερεὺς», ὅστις ἠγωνίσθη μὲ ἀγενναιότητα εἰς ἀρκετάς μάχας τῆς Ἀχαΐας, Κορινθίας καὶ Ἀρκαδίας.

Ὁ ὄπλαρχηγὸς Πετμεζᾶς Βασίλειος πιστοποιεῖ περὶ αὐτοῦ τὰ ἑξῆς:

«Πιστοποιῶ

ὁ ὑποφαινόμενος ὅτι ὁ κύριος ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΙΕΡΕΥΣ ὑπηρέτησεν ὡς ἐκλεκτὸς στρατιώτης ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς μου περιοδικῶς ἐπὶ τὸ 1821-1828 παρευρεθεὶς δὲ εἰς τὰς μάχας ΠΑΤΡΩΝ, ΓΕΡΟΚΟΜΕΙΟΥ, ΣΑΡΑΒΑΛΙΟΥ, ΑΚΡΑΤΑΣ, ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ, ΚΟΡΙΝΘΟΥ, ΛΕΒΙΔΙΟΥ, ΚΑΥΚΑΡΓΙΑΣ καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς, ἔδειξε παραδειγματικὴν γενναϊότητα, πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν. Καθ' ὅλον τὸ παρελθὸν διάστημα δὲν ἔλαβε καμμίαν ἀποζημίωσιν καὶ τοῦ χρεωστοῦνται, παρὰ τοῦ Ἔθνους οἱ μισθοὶ του. Αἱ θυσίαι του, οἱ ἀγῶνες του, καὶ ἡ πίστις του τὸν δικαιοῦν νὰ εἶναι ΕΚΛΕΚΤΟΣ στρατιώτης. Ὁ ἀνωτέρω ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΙΕΡΕΥΣ ἐγεννήθη εἰς τὸ χωρίον Σ ο π ο τ ὸ ν τῆς Ἐπαρχίας Καλαβρύτων.

Τὴν 10ῃν Ὀ/βρίου 1846

Καλάβρυτα».

Ἐσώθη καὶ ἡ ἐπομένη αἴτησις, ὑποβληθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ἑπαρχον Καλαβρύτων πρὸς βαθμολόγησιν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἀγῶνος. Ἐχει οὕτω:

«Καλάβρυτα τῆ 15 Ὀ/βρίου 1846

Πρὸς

Τὸν κύριον Ἐπαρχον Καλαβρύτων

Παρακαλεῖσθε, Κύριε Ἐπαρχε, νὰ διευθύνετε τὸ ἐσώκλειστον ὑπὸ στοιχεῖον ἀ' πιστοποιητικὸν μου ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ συνταγματάρχου κ. Β. Πετμεζᾶ εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις ἐπὶ τῶν θυσιῶν καὶ ἀγῶνων ἐξεταστικὴν Ἐπιτροπὴν γιὰ ν' ἀποδοθῆ καὶ εἰς ἐμὲ τὸ ἀνῆκον δίκαιον.

Ἵποσημειοῦμαι εὐσεβᾶστως

Εὐπειθέστατος

κάτοικος Σοποτοῦ τῆς Ἀραονείας

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ἱερεύς».

Ὁ ἀγωνιστὴς παραλείπει τὸ ἐπώνυμον τὸ οἰκογενειακόν. Τὴν συνήθειαν ταύτην εὐρίσκωμεν εἰς πολλοὺς κληρικοὺς καὶ εἰς τοὺς δημογέροντας, τῶν χρόνων τῆς Ἐπαναστάσεως ἰδίως.

Οὕτως ὁ Σακελλάριος καὶ ἐφημέριος Β ε ρ σ ι τ ζ ῖ ο υ—Ψωφίδος ὑπογράφει «Παπα-Σπῦρος», ὁ Καλυβίων Κορινθίας «Παπα-Γεώργιος», ὁ Καρνεσίου—Κλειτορίας «Παπα-Σπυρίδων», ὁ Διστόμου—Βοιωτίας «Παπα-Ἀναστάσιος» ὁ Λυκούριᾶς καὶ Τσορωτᾶ Καλαβρύτων «Παπα-Ἰωάννης» καὶ πλεῖστοι ἄλλοι διαφόρων ἐπισκοπῶν.

Δέον νὰ σημειωθῆ ὅτι ἀπόγονοι τοῦ ἱερέως εὐρίσκονται ἐν Σο-

ποτῶ, Ἀθήναις καὶ ἀλλαχοῦ, φέροντες τὸ ἐπώνυμον Π α π α θ ε ο - δ ῶ ρ ο υ, εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ ἀγωνιστοῦ.

Πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Τριπόλεως συνηγωνίσθησαν μετὰ τοῦ «ἐκλεκτοῦ στρατιώτου» τοῦ ἀγῶνος, τοῦ «Θεοδώρου ἱερέως» καὶ οἱ ἐπόμενοι κληρικοί:

Ἀ ν α ν ῖ α ς ἱερομόναχος Μονῆς Ἀγ. Ἀναργύρων—Λακε-
δαίμονος, Γ ρ η γ ο ρ ὀ π ο υ λ ο ς Ἀθανάσιος ἐκ Τριπόλεως, τραυ-
ματισθεὶς (1821), Δ α γ ρ ἔ ς Ἰωάννης ἐκ Καρυῶν — Ἀρ-
γολίδος, Κ ο τ ὀ π ο υ λ ο ς Νικόλαος ἱερεὺς ἐκ Στρεζόβης—Κα-
λαβρύτων, Γ ι α ν ν ο ὕ λ η ς Δημήτριος ἐκ Γαυρίου—Ἄνδρου,
Β υ ζ ο ὕ λ α ς Ἰωάννης ἐξ Ἠπείρου, Δ η μ η τ ρ ι ᾶ δ η ς Ἐπι-
φάνιος ἐκ Σκιάθου, Γ ε ω ρ γ ι ᾶ δ η ς Κωνσταντῖνος ἐκ Σμύρνης,
Σ α κ ε λ λ α ρ ῖ ο υ Ἰωάννης πρωτόπαππας Λαγκαδίων, Δ ι -
π λ α ρ ᾶ κ ο ς Πέτρος ἐφημέριος—Καρέας—Οἰτύλου, Γ ι α -
τ ρ ο ὕ λ ι α ς Χαράλαμπος ἐκ Μικρομάνης, Β λ α χ ᾶ κ η ς Ἀ-
θανάσιος ἐφημέριος Νησιῦ—Μεσσηνίας, Β ἄ ρ κ α ς Δημήτριος
ἐξ Ὑδρας, Δ α σ κ α λ ᾶ κ η ς Ἡλίας ἐφημέριος Καβάλου-Γυ-
θείου, Χ ᾶ ἴ τ α ς ἢ Ἀ γ α λ ὀ π ο υ λ ο ς Νικόλαος ἐκ Καλα-
βρύτων, Σ α κ ε λ λ α ρ ᾶ κ η ς Κωνσταντῖνος ἐφημέριος Εὐρυ-
σθένων-Λακεδαίμονος, Χ ρ υ σ α ν θ α κ ὀ π ο υ λ ο ς Δημήτριος ἐκ
Δεσινοῦ-Καλαβρύτων, Φ λ ο υ τ ζ ᾶ κ ο ς Δοσίθεος ἀρχιμανδρίτης
ἐκ Κουσκουνίου-Οἰτύλου, Ε ὕ σ τ α θ ῖ ο υ Ἰωάννης ἐκ Κων/πό-
λεως, Β α σ ι λ ε ι ᾶ δ η ς Γαβριὴλ ἱερομόναχος ἐξ Αἰγίου, Ο ἰ κ ο -
ν ὀ μ ο υ Ἀθανάσιος ἐφημέριος Κούτλης-Λαπαθῶν, Δ η μ η -
τ ρ α κ ὀ π ο υ λ ο ς Ἀ δ ᾶ μ ἐξ Ὀλυμπίας, Γ ε ω ρ γ ι λ ᾶ ς
Γιαννούλης ἐκ Κούνει-Κισσάμου, Δ ρ α κ ὀ π ο υ λ ο ς Ἀθα-
νάσιος ἱερεὺς ἐκ Διαβολιτσίου, Π α ν ο υ τ σ ὀ π ο υ λ ο ς Γεώρ-
γιος ἐκ Σοποτοῦ, Κ α ρ ὺ δ η ς Παναγιώτης ἐφημέριος ἐκ Κελε-
φῶν Οἰτύλου, Β ρ α ν ὀ π ο υ λ ο ς Δαμασκηνὸς ἀρχιμανδρίτης
ἐκ Μυστρᾶ, Κ α β β α δ ῖ α ς Στέλιος ἐξ Ἀγράφων, Σ π α ν ὸ ς
Δημήτριος ἐκ Καρουσίου-Καλαβρύτων, Κ ο ὕ σ κ ο υ ρ η ς Δα-
μασκηνὸς ἱερομόναχος ἐκ Συλίσβαινας Καλαβρύτων, Θ ε ο χ ᾶ ρ η ς
Ἀβραάμ ἐκ Κύπρου, Τ σ α ν ε τ ἑ α ς Ἀγαθάγγελος πρωτοσύγ-
κελλος ἐξ Οἰτύλου, Σ τ α μ α τ ὀ π ο υ λ ο ς Εὐστάθιος ἐφημέριος
Ναζηρίου Μεσσηνίας, Σ α κ ε λ λ α ρ ὀ π ο υ λ ο ς Δημήτριος ἐ-
φημέριος Βασσαρᾶ Λακεδαίμονος, Μ π α μ π ῖ λ η ς Γεωργάκης ἐξ
Ἀγριδίου-Ἀροανίας, Λ ᾶ λ ο ς ἢ Λ ᾶ λ α ς Γεωργάκης ἐκ Μεσο-
ρουγίου-Νωνάκριδος, Χ ω μ α τ ι α ν ὸ ς Ἀθανάσιος ἐφημέριος
καὶ βουλευτὴς τῆς νήσου Κέας, καὶ ἄλλοι πολλοὶ προμαχοῦντες
ὑπὲρ πίστεως καὶ Πατρίδος.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΝΑΓ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Πρωθιερεὺς

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

27. Ποίαν ἡμέραν καὶ ὥραν γίνεται ἡ καθήλωσις καὶ ἡ ἀποκαθήλωσις τῆς εἰκόνης τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὸ σταυρὸ; (Ἐρώτησις αἰδ. Κ. Μήτσιου).

Ἡ τελετὴ τῆς ἀποκαθηλώσεως διεδόθη στὰ μέρη μας ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀντιοχείας, ὅπου ὑφίστατο ἀπὸ πολὺ παλαιά. Ἐκεῖ δηλαδὴ κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν στὸ ὕψος τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ πρώτου τροπαρίου τοῦ ἱε' ἀντιφώνου («Σήμερον κρεμάται ἐπὶ ξύλου...») τῆς ἀκολουθίας τῶν ἁγίων Παθῶν, τοῦ ὄρθρου δηλαδὴ τῆς μεγάλης Παρασκευῆς, ἐλιτανεύετο ἀπὸ τὸν ἱερέα μεγάλων διαστάσεων σταυρὸς μὲ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καρφωμένο ἐπάνω σ' αὐτὸν κατὰ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἀποκαθήλωσίς του. Ἐστήνετο δὲ στὸ μέσον τοῦ ναοῦ καὶ ἐκεῖ παρέμενε μέχρι τὴν ψαλμοῦδία τῶν ἀποστίχων τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς μεγάλης Παρασκευῆς. Κατ' αὐτὴ ἐγένετο ἡ ἀποκαθήλωσις κατὰ τὸν ἀκόλουθο τρόπο: Ἐλιτανεύετο, ὅπως συνήθως, ὁ ἐπιτάφιος, ἐτοποθετεῖτο στὸ κουβούκλιο, ἀπεσπᾶτο κατόπιν ἡ εἰκὼν τοῦ νεκροῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὸ σταυρὸ καὶ ἀπετίθετο καὶ αὐτὴ στὸ κουβούκλιο ἐπάνω στὸν ἐπιτάφιο, ἐκαλύπτετο μὲ πέπλους καὶ ἄνθη καὶ στὸ μέσον ἐτίθετο τὸ Εὐαγγέλιο. Ἡ ἀκολουθία αὐτὴ τῆς ἀποκαθηλώσεως ἦταν ἄγνωστη στὴν λοιπὴ Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία. Κατὰ τὸ («Σήμερον κρεμάται ἐπὶ ξύλου...») ἐλιτανεύετο ἡ εἰκὼν τῆς σταυρώσεως καὶ ἐτίθετο στὸ προσκλήνητάριο, κατὰ δὲ τὰ ἀπόστιχα τοῦ ἑσπερινοῦ ἐγένετο ἡ εἴσοδος τοῦ ἐπιταφίου καὶ ἡ ἀπόθεσις του στὸ κουβούκλιο ἢ σὲ ἀπλὸ τραπέζι, χωρὶς νὰ γίνῃ προηγουμένως ἀποκαθήλωσις. Αὐτὸ ἀκριβῶς τηρεῖται καὶ σήμερον στὸ ἅγιον Ὅρος καὶ στὶς σλαβικὰς Ὁρθόδοξας Ἐκκλησίας.

Πρὶν ἀπὸ ἑκατὸ περίπου χρόνια, κατὰ τὰ μέσα τοῦ περασμένου αἰῶνος, θέλησαν στὸ Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινουπόλεως νὰ μιμηθοῦν τὴν πρᾶξιν τῆς Ἀντιοχείας, πού τόσο παραστατικὰ ἐξεικόνιζε τὰ σχετικὰ γεγονότα τοῦ πάθους τοῦ Χριστοῦ. Ἡ τελετὴ ἐγένετο τόσο προσφιλὴς στὸν κλῆρο καὶ στὸ λαό, πού γρήγορα διαδόθηκε στὶς μεγάλας πρῶτα πόλεις καὶ σιγά-σιγά καὶ στὰ χωριὰ καὶ σὲ πολλὰ ἀκόμη μοναστήρια. Τροποποιήθηκε ὅμως ἐλαφρά. Εἰσήχθη δηλαδὴ ὁ μέγας σταυρὸς μὲ καρφωμένο ἐπάνω σ' αὐτὸν τὸ νεκρὸ σῶμα τοῦ ἐσταυρωμένου Κυρίου, γίνεται ἡ εἴσοδος του κατὰ τὸ («Σήμερον κρεμάται...»), ἀλλὰ ἡ ἀποκαθήλωσις γιὰ νὰ εἶναι πιὸ παραστατικὴ γίνεται ἀπὸ τὸν ἱερέα τὴν ὥρα πού ὁ διάκονος ἀναγινώσκει τὶς τελευταῖες φράσεις τοῦ μεγάλου Εὐαγγ-

γελίου τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς μεγάλης Παρασκευῆς («...Ὁψίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας τοῦνομα Ἰωσήφ...καὶ λαβὼν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ ἐνετύλιξεν αὐτὸ ἐν σινδόνι καθαρᾷ...»), ἢ, ἂν τελῆ τὴν ἀκολουθία μόνος ὁ ἱερεὺς, ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνάγνωσι τοῦ εὐαγγελίου ἐν σιγῇ ἢ ψαλλομένου τοῦ καθίσματος «Σινδόνι καθαρᾷ, καὶ ἀρώμασι θείοις...», καὶ ἀποθέτει τὸ σῶμα στὴν ἁγία τράπεζα, ἀλλὰ ὄχι καὶ στὸ κουβούκλιο γιὰ λόγους καθαρὰ τεχνικούς (στὴν Ἀντιόχεια τὰ χέρια τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ εἶναι κατεσκευασμένα κατὰ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ διπλωθοῦν πρὸς τὰ κάτω). Σὲ μερικὰ ὅμως μέρη δὲν ἔχει ἐπικρατήσῃ ἢ πρᾶξι αὐτῆ ἀκόμη καὶ δὲν γίνεται ἀποκαθήλωσις, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνάγνωσι τοῦ Εὐαγγελίου ἢ ὕστερα ἀπὸ αὐτὴν καλύπτεται καὶ ἀποσύρεται στὸ ἱερό βῆμα ὀλόκληρος ὁ σταυρὸς μαζὶ μὲ τὸν ἐσταυρωμένο Χριστό, ποῦ ἢ εἶναι ζωγραφισμένος ἐπάνω στὸ σταυρὸ ἀπ' εὐθείας ἢ δὲν εἶναι δυνατὴ ἢ ἀπόσπασίς του ἀπ' αὐτόν. Βλέπετε μὲ πόση δυσκολία μπαίνουν στὴν λειτουργικὴ πρᾶξι νέα ἔθιμα ὅσο ὠραῖα καὶ ἀγαπητὰ ἀπ' τὸ λαὸ καὶ ἂν εἶναι.

Ἡ ἀποσπασθεῖσα κατὰ τὴν ἀποκαθήλωσι ἀπὸ τὸ σταυρὸ εἰκὼν τοῦ ἐσταυρωμένου Χριστοῦ παραμένει στὸ ἅγιο βῆμα τυλιγμένη σὲ σινδὸνα καθ' ἕλη τὴν ἀναστάσιμο περίοδο, μέχρι τῆς ἀποδόσεως τοῦ Πάσχα, μέχρι δηλαδὴ τὸν ἑσπερινὸ τῆς Πέμπτης τῆς Ἀναλήψεως, ὅποτε καθηλοῦται καὶ πάλι καὶ καταλαμβάνει τὴν συνήθη θέσι του πίσω ἀπὸ τὴν ἁγία τράπεζα ἢ στὸ βάθος τῆς ἀψίδος, ἐνῶ ὁ ἐπιτάφιος, ποῦ ἀπὸ τὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἕρθρου τοῦ μεγάλου Σαββάτου, κατὰ τὴν δική μας πρᾶξι, ἢ ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ μεσονυκτικοῦ τῆς παννυχίδος τοῦ Πάσχα, κατὰ τὴν πρᾶξι τῶν σλαβικῶν ἐκκλησιῶν, βρισκόταν ἀπλωμένος ἐπάνω στὴν ἁγία τράπεζα, ἀποσύρεται ἀπ' αὐτὴ γιὰ νὰ τοποθετηθῇ στὴν καθιερωμένη θέσι του.

28. Διατὶ τὴν Μεγάλῃ Παρασκευῇ πρέπει νὰ τοποθετῆται τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἐντὸς τοῦ κουβουκλίου μὲ τὸ κεφάλι πρὸς βορρᾶν καὶ οὐχὶ πρὸς ἀνατολάς, ὅπως συνηθίζεται ὑπὸ τινῶν ἱερέων; (Ἐρώτησις αἰδεσ. Ὁρ. Στιβακτάκη).

Ὁ ἐπιτάφιος κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς μεγάλης Παρασκευῆς τοποθετεῖται εἰς ὅλα τὰ μέρη καὶ εἰς τὰς ἱεράς Μονὰς καὶ τοὺς ἐνοριακοὺς ναοὺς ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν κατὰ τέτοιο τρόπο, ὥστε ἡ κεφαλὴ τοῦ Χριστοῦ νεκροῦ, ποῦ εἰκονί-

ζεται ἐπάνω στὸν ἐπιτάφιο, νὰ εὐρίσκεται πρὸς βορρᾶν. "Ομοῦ πιστεύω ὅτι δὲν ὑπάρχει καμμιά αἰτιολογία γιὰ τὴν θέσι αὐτή, ποὺ δίδεται στὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ἀπλῶς ἔτσι διευκολύνεται ἡ προσκύνησις τῶν πιστῶν καὶ ὁ ἐπιτάφιος εἶναι καλλίτερα ὁρατὸς ἀπὸ τοὺς παρισταμένους. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο ἐκτίθενται εἰς προσκύνησιν καὶ ὅλες οἱ εἰκόνες στὰ προσκυνητάρια. Ἀκόμη καὶ τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιο, ποὺ τίθεται μέσα στὸ κουβούκλιο ἐπάνω στὸν ἐπιτάφιο, ἀκολουθεῖ τὸν συνήθη τρόπο, μὲ τὸ ἐπάνω δηλαδὴ μέρος ἐστραμμένο πρὸς τὴν ἀνατολή, ὅπως πάντοτε, καὶ ὄχι πρὸς τὴ δύσι, ὅπως θὰ ἔπρεπε ἂν ἡ τοποθέτησίς του γινόταν κατὰ τὸν τρόπο τῆς ταφῆς τῶν νεκρῶν. "Αν ὑπῆρχε κάποια τέτοια συσχέτισις θὰ ἔπρεπε νὰ διατηρηθῆ τοῦλάχιστον στὸν τρόπο τῆς τοποθετήσεως τοῦ Εὐαγγελίου, ποὺ πρὶν ἀκόμα εἰσαχθῆ ὁ ἐπιτάφιος, τυλιγμένο στὸν ἀέρα, ὅπως τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ στὴν σινδόνα, ἐφέρετο ἐν πομπῇ κατὰ τὴν ψαλμωδία τῶν ἀποστίχων, στηριζόμενο πλαγίως στὸν ὦμο καὶ στὴν κεφαλὴ τοῦ ἱερέως, καὶ ἐξετίθετο εἰς προσκύνησιν στὸ κέντρο τοῦ ναοῦ. Καὶ σήμερα βέβαια κατὰ τὴν εἴσοδο τοῦ ἐπιταφίου ὁ ἱερεὺς κρατεῖ καὶ τὸ Εὐαγγέλιο καὶ τρόπον τινὰ τὸ «κηδεύει» καὶ αὐτό, ἀλλὰ τὸ κέντρον τοῦ βάρους μετατοπίσθηκε πρὸς τὸν ἐπιτάφιο.

Δὲν ξέρω ἂν οἱ ἱερεῖς ποὺ ἀναφέρετε παρέλαβαν τὸν τρόπο αὐτὸν τοῦ προσανατολισμοῦ τοῦ ἐπιταφίου μὲ κατεύθυνσι ἀπὸ ἀνατολὰς πρὸς δυσμὰς ἀπὸ τοὺς παλαιότερους ἢ ἂν οἱ ἴδιοι ἔκριναν ὀρθότερο τὸν τρόπο αὐτό. Πάντως εἴτε τὸ ἓνα συμβαίνει εἴτε τὸ ἄλλο ἢ ἀλλαγὴ αὐτῆ τοῦ προσανατολισμοῦ θὰ ἔγινε γιὰ νὰ ὁμοιάσῃ καὶ σὲ τοῦτο ἡ ταφὴ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὴν ταφὴ τῶν πιστῶν. Φαίνεται ὅμως ὅτι εἶναι ὁ νεωτερισμός. Ὁ κατὰ παράδοσιν τρόπος τοποθετήσεως τοῦ ἐπιταφίου εἶναι ὁ συνήθης, δηλαδὴ μὲ τὴν κεφαλὴ τοῦ Χριστοῦ πρὸς βορρᾶν. Κατὰ τὸν ἴδιο ἐξ ἄλλου τρόπο ἀπλώνεται καὶ τὸ ἀντιμίσσιον στὴν ἀγία τράπεζα κατὰ τὴν τέλεσι τῆς θείας λειτουργίας καὶ ὁ ἐπιτάφιος κατὰ τὴν περίοδο τοῦ Πάσχα.

Φ.

Ἐν τῇ ἐπισημειώσει τοῦ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

Ἐκ τῶν καιρῶν τῶν διωγμῶν

ΤΟ ΠΑΘΗΜΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΤΟΥ

Σχεδὸν κάθε μέρα τοῦ χρόνου, ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους Ἀγίους, ποὺ γιορτάζονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μας, ὑπάρχουν καὶ μάρτυρες. Στοὺς πρώτους ἰδίως αἰῶνες, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὄσων πρόσφεραν τὴ ζωὴ τους γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ εἶναι σὰν τὴν ἄμμο τῆς θάλασσας.

Ἡ ἱστορία, ὅμως, δὲν ἀναφέρει μονάχα τοὺς ἐνδόξους αὐτοὺς ἀθλητὲς τῆς πίστεως. Πλάϊ τους, ἀναφέρει καὶ μερικοὺς χριστιανούς, ποὺ λιποψύχησαν καὶ πρόδωσαν τὴν ὁμολογία τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς ὑπῆρξε κι' ὁ Κόϊντος, ποὺ θὰ ἀφηγηθοῦμε σήμερα τὴν ἱστορία του, ἀνοίγοντας μιὰ μικρὴ, τραγικὴ παρένθεσι, στὴ σειρὰ αὐτῶν τῶν ἱερῶν διηγήσεων.

Στὰ χρόνια, ποὺ βασιλεύεε στὴ Ρώμη ὁ Ἀντωνῖνος ὁ Εὐσεβῆς (Β' αἰῶνας), εἶχε ξεσπάσει ἓνας φοβερὸς διωγμὸς στὴ Μικρὰ Ἀσία. Πολλοὶ χριστιανοὶ ἔφευγαν τότε ἀπὸ ἐπαρχία σὲ ἐπαρχία, γιὰ νὰ μὴ πιασθοῦν. Ἔτσι ἔκαμε κι' ὁ Κόϊντος, ποὺ παράτησε τὸ σπίτι του στὴ Φρυγία καὶ πῆγε κι' ἐγκαταστάθηκε στὴ Σμύρνη. Ἐκεί, κανένας δὲν τὸν ἤξερε καὶ δὲν κινδύνευε νὰ πέσει στὰ δίχτυα τῆς ρωμαϊκῆς ἐξουσίας.

Ὁ Κόϊντος ἦταν νέος κι' εἶχε πολὺ θερμὴ πίστι. Ἀλλὰ ἀνάμεσα στὰ χαρίσματα, ποὺ τὸν στόλιζαν, εἶχε κι' ἓνα φοβερὸ ἑλάττωμα. Ἐτρεφε μεγάλη ἐμπιστοσύνη στὴ δική του σκέψι.

Ὁ νέος, λοιπόν, αὐτὸς ἐπισκέφθηκε τὸν ἐπίσκοπο τῆς Σμύρνης Πολύκαρπο, ποὺ κρυβόταν σ' ἓνα ἀγρόκτημα. Ὁ γέροντας ποιμενάρχης τὸν δέχθηκε μὲ πατρικὴ καλωσύνη. Ἄκουσε τὶς περιπέτειές του καὶ στὸ τέλος τοῦ εἶπε:

— Ἐκαμες πολὺ καλά, παιδί μου, κι' ἔφυγες ἀπὸ τὴν πατρίδα σου. Ὁ Κύριός μας δὲν θέλει νὰ προκαλοῦμε οἱ ἴδιοι τὸ μαρτύριο. Ἐκπειράζει ἔτσι κανεὶς τὸν Θεό. Μονάχα ὅταν μᾶς πιάσουν οἱ Ρωμαῖοι, πρέπει νὰ δείχνουμε τὴ γενναιότητα, ποὺ ταιριάζει στοὺς ἀληθινούς φίλους του. Γι' αὐτὸ κι' ἐγώ, ὅπως βλέπετε, βρίσκομαι ἐδῶ κρυμμένος.

Ὁ Κόϊντος, ὅμως, ἐνοιωθε νὰ τὸν κεντᾷ ἡ ἀφώτιστη συνείδησίς του. Τὰ εὐαγγελικὰ λόγια τοῦ ἐπισκόπου δὲν τὴν ἠρέμησαν. Νόμιζε πὼς μὲ τὸ νὰ φύγη καὶ νὰ κρύβεται, πρόδινε τὸν Κύριο. Ἡ ψυχὴ του ἦταν ταραγμένη κι' ἡ διδασχὴ τοῦ Πολυκάρπου δὲν τὸν γαλήνεψε.

Δὲν εἶπε τίποτε. Ἄλλὰ μέσα του, ὅσο περνοῦσαν οἱ μέρες, τὸν ἐτρῶγε ὁ λογισμὸς πὼς ἦταν ἓνας δειλός, ἓνας λιποτάχτης.

«Όχι — σκεφτόταν — δὲν μὲ κάνει νὰ κρύβωμαι ἢ ὑπακοὴ στὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ ὁ φόβος. Ἄν τὸν ἀγαπῶ πραγματικά, πρέπει νὰ παρουσιασθῶ στὸν ἀνθύπατο, νὰ βρῶ τὴ γελοία θρησκεία του καὶ νὰ τὸν κάμω νὰ μὲ παραδώσῃ στὸν δῆμο».

Κι' ἔτσι, ἕνα πρωΐ, χωρὶς νὰ ἀνακοινώσῃ στοὺς ἄλλους χριστιανούς τι σκόπευε νὰ κάμῃ, τράβηξε κατ' εὐθείαν στὸ μέγαρο τοῦ ἀνθυπάτου Στατίου Κοδράτου.

— Εἶμαι χριστιανός! φώναξε μπροστὰ στὸν Ρωμαῖο ἄρχοντα. Οἱ θεοὶ σου εἶναι ἄψυχα κι' ἀναίσθητα ξόανα. Ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεὸς εἶναι αὐτός, ποὺ πιστεύουμε ἡμεῖς οἱ χριστιανοί.

Ὁ Στάτιος Κοδράτος, σὰν τὸν ἄκουσε, χαμογέλασε. Στὴν ἀρχή, φάνηκε σὰν νὰ μὴν τὸν πείραξαν ἐκεῖνα τὰ λόγια. Ὑστερα, ἔκαμε νόημα σ' ἕνα στρατιώτη κι' ἐκεῖνος πῆρε τὸν Κόιντο καὶ τὸν ἔδωσε σφιχτὰ σὲ μιὰ κολόνα, ἀφοῦ τοῦ ἔβγαλε τὸν μανδύα καὶ τὸν χιτῶνα.

Ὁ στρατιώτης πῆρε κατόπιν ἕνα μαστίγιο κι' ἄρχισε νὰ χτυπᾷ μὲ λύσσα τὸν νέο. Ἐκεῖνος ἔσφιγγε τὰ δόντια του, γιὰ νὰ μὴ ξεφωνίσῃ ἀπὸ τὸν πόνο. Τὶ περίεργοι, ὅμως! Δὲν ἔννοιωθε καθόλου μέσα του ἐκείνη τὴ γλυκεῖα παρηγοριά, ἐκείνη τὴν ἀνείπωτη στήριξι, ἐκείνη τὴ μυστηριώδη δύναμι, ποὺ εἶχε ἀκούσει ὅτι συνώδευε τοὺς μάρτυρες κατὰ τὴν ἄθλησί τους.

Ὁ ἀνθύπατος ὕστερα ἀπὸ λίγο, ἔνευσε νὰ σταματήσῃ ἡ μαστίγωσις καὶ ρώτησε τὸν νέο:

— Μήπως τώρα ἄλλαξες γνώμη;

— Όχι, ποτὲ δὲν θ' ἀλλάξω γνώμη! φώναξε μὲ πείσμα ὁ Κόιντος.

Τὸν ἔκλεισαν ὕστερα στὸ δεσμωτήριο.

Τὴν ἄλλη μέρα, στὸ στάδιο τῆς πόλεως, ἔρριξαν μερικοὺς χριστιανούς στὰ θηρία. Ἀνάμεσά τους ἦταν κι' ὁ Κόιντος. Σὲ ὅλο τὸ διάστημα τῆς ἀναμονῆς, δὲν εἶχε σκεφθῆ τὸ σφάλμα του. Ἐξακολουθοῦσε νὰ πιστεύῃ ὅτι εἶχε κάμει καλὰ νὰ παρακούσῃ τὸν Πολύκαρπο. Κι' ἔτσι, γυμνὸς ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ, ὅταν οἱ στρατιῶτες τὸν ἔσπρωξαν μαζί μὲ τοὺς ἄλλους χριστιανούς στὸν στίβο, τοὺς ἀντιστάθηκε ξαφνικὰ καὶ φώναξε:

— Ἀρνιέμαι τὸν Χριστό! Θὰ θυσιάσω στὰ εἶδωλα Θέλω τὴ ζωὴ μου!

Αὐτὸ τὸ κατάντημα εἶχε ὁ Κόιντος, ὁ χριστιανὸς νέος μὲ τὴ μεγάλη αὐτοπεποιθήσι καὶ τὴν ἔλλειψι ταπεινοφροσύνης.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κύριον Δημ. Πετρίδην, Ἴστριος Προφύλια Ρόδου. Σᾶς ἀπεστείλαμεν μόνον τὰ ὑπάρχοντα παρ' ἡμῶν τεύχη. Σᾶς γράφομεν ἰδιαιτέραν ἐπιστολήν.—Πανοσ. Ἀρχιμ. Φεφέν Θεόκλητον, Ἰ. Ν. Ἀγ. Τριάδος Ἀγρίνιον. Ἐνεγράφητε μερίμνη τῆς Ἱ. Μητροπόλεως σας εἰς τὰ περιδικὰ «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος».—Αἰδεσιμ. Ραντογιάννην Κων/νο, Ἐφημ. Ἰ. Ν. Ἀγ. Λαζάρου Μεσολογγίου. Ἐνεγράφητε μερίμνη τῆς Ἱ. Μητροπόλεως σας.—Κύριον Ἰωάννην Ἀκυρον, ὁδὸς Ἡλία Ἡλιοῦ 3, Ἀγρίνιον. Σᾶς ἀπεστείλαμεν πάντα τὰ ζητηθέντα τεύχη πλὴν τοῦ ὑπ' ἄριθμ. 9 τῶν περιδικῶν «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», τὸ ὁποῖον ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἔχει ἐξαντληθῆ ἔκ τοῦ ἀρχείου.—Αἰδεσιμ. Γιουβανάκην Γεώργ. ον, Γομάτην Ἀρναίας. Ἐνεγράφητε μερίμνη τῆς Ἱ. Μητροπόλεως σας καὶ σᾶς ἀπεστείλαμεν τὰ ἀπὸ 1-1-66 μέχρι τοῦδε κυκλοφορήσαντα τεύχη.—Κύρ. Γεώργ. Σιῶτην, Α.Τ.Ε. Κόνιτσαν Ἰωαννίνων. Ἐνεγράφητε καὶ ἀπεστάλησαν ὑμῖν τὰ τεύχη τὰ ἀπὸ 1-1-66 μέχρι τοῦδε.—Αἰδεσιμ. Ἰωάννου Σπυρ. Ἐφημ. Σιταριᾶς Δολιανῶν Ἰωαννίνων. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν νέαν διεύθυνσίν σας.—Αἰδεσ. Ἀλβέρτον Πέτρον, Ἀργυρούπολιν Γλυφάδος. Ἐνεγράφητε εἰς τὴν νέαν διεύθυνσιν.—Ἰεροδιάκονον Χρυσόστομον Ξυνόν, Βύρωνα Ἀθήνας. Ἐνεγράφητε ἀπὸ 1-1-66.—Αἰδεσιμ. Στεργίου Δημήτριον. Ἀθήνας Τ.107. Ἐγένετο ἡ διόρθωσις εἰς τὴν διεύθυνσίν σας. Κύριον Παναγ. Ἡλιακόπουλον Γυμνασιάρχην, Κρήτης 25. Ἀθήναι, 108. Ἐνεγράφητε διὰ τὸ 1966.—Πανοσ. Ἀρχιμ. Φλεβοτόμον Χριστόδ., Βούλαν Γλυφάδος. Διωρθώθη ἡ διεύθυνσίς σας καθ' ὑπόδειξιν ἐπιστολῆς σας.—Βιβλιοθήκη Ἀπειράθου Νάξου. Ἐνεγράφητε ἀπὸ 1-1-1966. Ἰ. Νάον Κοιμ. Θεοτόκου, Τιθρόνιον Ἀμφικλειᾶς. Ἐνεγράφητε ἀπὸ 1-1-66 κ. ἐ. καὶ ἐστάλησαν τὰ ὑπὸ 1-1-65 φύλλα.—Κύριον Ἀθανασόπουλον Κων/νον, Φοιτητὴν. Ἐνταῦθα. Ἐνεγράφητε.—Πανοσ. Ἀρχιμ. Χατζῆν Δαμασκηνόν, Πέραμα Πειραιῶς. Ἐνεγράφητε.—Αἰδεσιμ. Χρῆστον Παππᾶν, Καδιανὴν Πωγωνίου. Ἐκ τῶν ἐρωτημάτων σας, ἀπηντήσαμεν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς. Αἰδεσιμ. Γεώργιον Κολιούσην, Βερενίκην Παραμυθίας. Σᾶς ἀπαντῶμεν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς.—Αἰδεσιμ. Σπυρίδωνα Ἰωάννου. Σᾶς ἀπεστάλη ἰδιαιτέρα ἐπιστολή.—Αἰδεσιμ. Νικόλαον Γκοῦζον, Προσῆλιον Καρδαμύλης. Ἐπιστολή σας ἐλήφθη, διεβιβάσθη δὲ εἰς τὸν ἀρμόδιον συντάκτην διὰ τὴν ἀπάντησιν, ἥτις θὰ δημοσιευθῆ εἰς τὴν εἰδικὴν στήλην τοῦ Ἐφημερίου ἐν καιρῷ καθότι προγγύονται ἄλλαι πολλαί.—Αἰδεσιμ. Ἰερέα ὑπ' ἄριθμ. 13.411. Ἐὰν ἀποχωρήσητε διὰ λόγους ὑγείας τὸ τέλος τοῦ 1966 ἡ σύνταξις σας θὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ ποσὸν τῶν 736 δραχμῶν περίπου τὸ δ' ἐφ' ἅπαξ εἰς 41.500 περίπου. Πάντως σᾶς πληροφοροῦμεν ὅτι ἐὰν ἀποφασίσετε νὰ ἀποχωρήσητε διὰ λόγους ὑγείας, νὰ ἀκολουθήσητε πιστῶς τὴν πρὸς τοῦτο προβλεπομένην διαδικασίαν. Ἐὰν ἀποχω-

ρήσετε οὐχὶ διὰ λόγους υἱείας οὐδεμιᾶς παροχῆ θὰ τύχητε.— Αἰδεσιμ.
ἐφημέριον Ἀφάλου Φλωρίνης. Σᾶς ἀπαντοῦμεν δι' ἰδιαίτερας ἐπι-
στολῆς—Αἰδεσιμ. Ταξιάρχην Πολίτην, Βασιλικὸν Λευκάδος.
Σᾶς ἀπαντῶμεν δι' ἰδιαίτερας ἐπιστολῆς.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδόση Σπεράντσα, Ἀνάστασις (Ποίημα).— Ἀρχιεπισκόπου Ἀθη-
νῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσσοστόμου, Τὰ ἄχραντα πάθη (Α').—
Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἡ κατάργησις τοῦ θανάτου.— Ἀνθίμου Θεο-
λογίτη, Ὁ Ἅγιος Σπυρίδωνας καὶ ἡ Παναγία τῆς Σωτείρας.— Μιχαὴλ
Σαντοβεάνου, Ὁ Ἅγιος Λογγίνος ὁ Ἐκατόνταρχος.— Ὁρησκειτικὲς καὶ
ἠθικὰς μελέτες τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νεκταρίου Αἰγίνης. «Γνώ-
ρισαι τὸν ἑαυτό σου». Ἀπόδοσις Θεοδόση Σπεράντσα.— Βασ. Ἡλιάδη,
Ὁ ἱστορικὸς ναὸς τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν, ὅπου ἐψάλη ὁ Νικητή-
ριος Ἀκάθιστος Ὕμνος. Ἡ τιμία ἐσθῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.— Φι-
λοθέου Ἀδολεσχίας μέρος πέμπτον. Ψυχωφελεῖς ἐπιστασίαι ἀπὸ τὸ «Δευ-
τερονόμιον», ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως. Ἀπόδοσις Θεοδόση Σπε-
ράντσα.— Πρωθιερέως Νικολάου Παπαδοπούλου, Θεόδωρος Ἱερεὺς.—
Φ. Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες.— Βασ.
Μουστάκη, τὸ πάθημα τοῦ Κόιντου.— Ἀλληλογραφία.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλέφ. 227.689.

Τύποις : ΤΣΙΡΩΝΗ (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)
Ὁδὸς Μενάνδρου 4, Ἀθῆναι — Τηλέφ. 311.121.

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου : Γ. Σ. Χρυσάφης, Ἰασωνίδου 22, Σούρμενα